

POWIAT LIMANOWSKI

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
POWIATU LIMANOWSKIEGO NA
LATA 2024 – 2030**

I. WPROWADZENIE

II. DIAGNOZA SPOŁECZNA POWIATU LIMANOWSKIEGO

III. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

IV. POWIATOWY PROGRAM PROMOCJI ZATRUDNIENIA ORAZ AKTYWIZACJI LOKALNEGO RYNKU PRACY NA LATA 2024 – 2030

I. WPROWADZENIE

Jednym z podstawowych narzędzi realizacji lokalnej polityki społecznej jest strategia rozwiązywania problemów społecznych. Obowiązek jej opracowania na szczeblu Powiatu wynika z zapisów art. 16 b ust. 1 i art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 901 ze zm.) cyt.: „Do zadań własnych powiatu należy: *opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami.*”

Zgodnie z Ustawą strategia powinna zawierać:

1. diagnozę sytuacji społecznej, w tym określenie zdolności podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych,
2. prognozę zmian w zakresie objętym strategią,
3. określenie:
  - 1) celów strategicznych projektowanych zmian,
  - 2) kierunków niezbędnych działań,
  - 3) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
  - 4) wskaźników realizacji działań.

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem określającym priorytetowe działania Powiatu w zakresie polityki społecznej. Jest długotrwałym programem działań, który ma służyć rozwiązywaniu problemów społecznych m.in. poprzez wspieranie rodziny, zwiększeniu efektywności pomocy społecznej, zapewnieniu godziwych warunków życia osobom niepełnosprawnym oraz starszym, zapobieganiu marginalizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz wyznaczeniu kierunków działań na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców powiatu.

Niniejsza strategia składa z trzech części: pierwszej diagnostycznej, drugiej programowej oraz części trzeciej, w której przedstawiony jest **Powiatowy Program Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2024 – 2030.**

Bazę do opracowania diagnozy społecznej zawartej w strategii stanowiły dokumenty zastane w postaci materiałów i analizy danych statystycznych gromadzonych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie oraz inne udostępnione przez instytucje z terenu Powiatu. Ponadto

wykorzystano dane statystyczne udostępniane przez Główny Urząd Statystyczny. Diagnoza obejmuje swym zakresem lata 2020 – 2022.

Niniejszy dokument zawiera opis istniejącej sytuacji w Powiecie Limanowskim – charakterystykę Powiatu Limanowskiego pod względem demografii, zasobów pomocy społecznej, pieczy zastępczej, niepełnosprawności, przemocy, podmiotów ekonomii społecznej, bezrobocia. Wskazane są również główne obszary, cele strategiczne, kierunki działań oraz zadania, których wskazanie zostało poprzedzone rzetelną oceną stanu faktycznego jak również badaniami ankietowymi.

Strategia została opracowana przez zespół złożony z pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej przy wsparciu innych instytucji. Pracownicy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie posiadają wiedzę i doświadczenie w zakresie rozwiązywania problemów społecznych oraz opracowania i realizacji dokumentów strategicznych.

Niniejsza Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych opracowana została na lata 2024 – 2030 i obowiązywać będzie do momentu opracowania kolejnej Strategii.

II.
DIAGNOZA SPOŁECZNA
POWIATU LIMANOWSKIEGO

Spis treści

1.	POLITYKA SPOŁECZNA	7
2.	CHARAKTERYSTYKA POWIATU LIMANOWSKIEGO – SYTUACJA DEMOGRAFICZNA	9
3.	POMOC SPOŁECZNA W POWIECIE LIMANOWSKIM	14
4.	NIEPEŁNOSPRAWNI W POWIECIE LIMANOWSKIM	48
5.	PIECZA ZASTĘPCZA	60
6.	PRZEMOC DOMOWA	75
7.	BEZROBOCIE W POWIECIE LIMANOWSKIM	78
8.	PODMIOTY EKONOMII SPOŁECZNEJ	84
9.	ANALIZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH – WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH	92
10.	BIBLIOGRAFIA	106
11.	SPIS TABEL	107
12.	SPIS RYSUNKÓW	108
13.	SPIS WYKRESÓW	108

1. POLITYKA SPOŁECZNA

1.1. Definicja polityki społecznej

Nie istnieje jedna definicja polityki społecznej. Pojęcie to jest wieloznaczne i odnosi się zarazem do dyscypliny naukowej, a także do działalności praktycznej uprawnionych podmiotów, które realizują zadania polityki społecznej. Polityka społeczna rozumiana jako dyscyplina naukowa to naukowa teoria, a także określenie metod badawczych i metodologii, które zajmują się kwestiami potrzeb materialnych i duchowych jednostki oraz grup społecznych. Potrzeby te badane są na określonym stadium rozwojowym państwa przy uwzględnieniu uwarunkowań kulturowych i geofizycznych.

Polityka społeczna jako działalność praktyczna posiada wiele definicji. Jan Rosner rozumie politykę społeczną jako działalność państwa oraz organizacji społecznych w obszarze kształtowania warunków bytu oraz pracy, które zmierzają do optymalnego zaspokojenia potrzeb indywidualnych i społecznych. Natomiast Kazimierz Secomski określa politykę społeczną jako działalność praktyczną jej podmiotów zmierzającą do tego aby jak najefektywniej wykorzystać środki materialne do podniesienia poziomu życia populacji i rozbudowania urządzeń socjalnych. W tej działalności należy założyć stałe polepszanie oraz stymulowanie zadowalających i korzystnych zmian w zakresie wielostronnego zaspokojenia potrzeb zarówno indywidualnych jak i społecznych. Celowym oddziaływaniem państwa, związków zawodowych oraz innych organizacji na funkcjonujący układ stosunków społecznych, które zmierza do poprawienia warunków bytowych i warunków pracy społeczeństwa, a także do eliminowania nierówności społecznych i podnoszenia kultury życia, definiuje politykę społeczną Wacław Szubert.¹

W encyklopedii PWN politykę społeczną określono jako działalność państwa oraz innych organizacji w obszarze formowania warunków życia oraz pracy społeczeństwa, a także stosunków społecznych. Działalność ta ma między innymi zapewnić bezpieczeństwo socjalne, zaspokoić potrzeby wyższego rzędu, zapewnić ład społeczny.²

¹ Turowiecki Witold *Polityka społeczna*, wyd. Gdańska Wyższa Szkoła Humanistyczna, Gdańsk 2008, s. 8 – 10.

² *Encyklopedia PWN*, źródło: <http://encyklopedia.pwn.pl/haslo/polityka-spoeczna;4009586.html>, odczyt: 07.06.2023r.

Polityka społeczna skupia uwagę na problemach społecznych, a także na tym w jaki sposób je ograniczyć i rozwiązać. Jest działalnością na rzecz usuwania przeszkód, które blokują poprawę jakości życia.³

Wspólnym elementem wszystkich definicji jest to, iż podkreśla się celowe działania podmiotów polityki społecznej, które mają na celu przyczynienie się do postępu społecznego oraz zaspokojenie potrzeb społeczeństwa.

1.2. Zadania i cele polityki społecznej

Biorąc pod uwagę definicje polityki społecznej, dotyczy ona w szczególności warunków bytowych, rozwoju, a także współdziałania wszelkiego rodzaju podmiotów, które stworzone są do realizacji tych celów. Działalność takich podmiotów jak państwo, samorząd czy organizacje pozarządowe służy realizacji celów głównych polityki społecznej.

Do celów polityki społecznej, realizowanych przez struktury samorządowe oraz państwowe większość autorów zajmujących się problematyką polityki społecznej zalicza:

1. eliminowanie nierówności społecznych,
2. kształtowanie stosunków międzyludzkich,
3. dążenie do wyrównania warunków pracy oraz życia poszczególnych jednostek, bez względu na ich wiek poprzez zaspakajanie ich potrzeb,
4. ochrona przed różnego rodzaju ryzykiem życiowym,
5. tworzenie jednakowego dostępu do korzystania z praw obywatelskich.⁴

Cele polityki społecznej, rozumianej zarówno jako nauka jak i praktyczna działalność państwa, wyznaczają jej dziedziny to jest obszary. Fundamentalnymi dziedzinami polityki społecznej jest polityka:

1. ludnościowa i rodzinna,
2. w zakresie zatrudnienia, płac oraz warunków i ochrony pracy,
3. mieszkaniowa,
4. ochrony zdrowia,
5. oświatowa,

³ *Praca socjalna i polityka społeczna – obszary współdziałania wobec wykluczenia społecznego*, red. naukowa: Krystyna Marzec – Holka, Anna Rutkowska, Magdalena Joachimowska, wyd. Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2008, s. 60.

⁴ Czekaj Krzysztof, Niesporek Andrzej, *Polityka społeczna – planowanie społeczne – praca socjalna w wymiarze społeczności lokalnych* [w:] *Praca socjalna i polityka społeczna – obszary współdziałania wobec wykluczenia społecznego*, red. naukowa: Krystyna Marzec – Holka, Anna Rutkowska, Magdalena Joachimowska, wyd. Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2008, s. 59.

6. kulturalna,
7. zabezpieczenia społecznego oraz pomocy społecznej,
8. ochrony środowiska naturalnego,
9. bezpieczeństwa publicznego oraz przeciwdziałania patologii społecznej.⁵

Zadaniem polityki społecznej jest realizacja określonych celów. Za najważniejsze z nich można uznać m. in. przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, eliminację ubóstwa, czy też wyrównanie szans rozwoju społecznego. Ponadto polityka społeczna skupia się również na zagwarantowaniu stabilności państwa dzięki zmniejszaniu poziomu niezadowolenia społeczeństwa. Powyższe działania mają wspólny cel – poprawę życia ludności.⁶

2. CHARAKTERYSTYKA POWIATU LIMANOWSKIEGO – SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Powiat Limanowski położony jest w środkowej części województwa małopolskiego i graniczy z powiatami: myślenickim, bocheńskim, brzeskim, nowosądeckim i nowotarskim. Tworzy go 12 gmin, z tego 2 gminy miejskie (Mszana Dolna i Limanowa) oraz 10 gmin wiejskich (Dobra, Jodłownik, Kamienica, Laskowa, Limanowa, Łukowica, Mszana Dolna, Niedźwiedź, Słopnice i Tymbark). W skład powiatu wchodzi 171 miejscowości i 91 sołectw. Powiat zajmuje łącznie powierzchnię 951 km², co stanowi 6,3 % powierzchni całego województwa i plasuje go na 6. miejscu pod względem wielkości wśród wszystkich powiatów województwa małopolskiego.

Tabela 1 – Podział administracyjny Powiatu Limanowskiego

Nazwa gminy	Typ gminy	Powierzchnia (w km ²)
Limanowa	miejska	19
Mszana Dolna	miejska	27
Dobra	wiejska	110
Jodłownik	wiejska	72
Kamienica	wiejska	95
Laskowa	wiejska	72
Limanowa	wiejska	152
Łukowica	wiejska	70

⁵ *Praca socjalna i polityka społeczna – obszary współdziałania wobec wykluczenia społecznego*, red. Naukowa: Krystyna Marzec – Holka, Anna Rutkowska, Magdalena Joachimowska, wyd. Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2008, s. 59 – 60.

⁶ Dobrowolski Zbysław, *Instrumenty finansowania polityki społecznej*, wyd. Instytut Spraw Publicznych UJ, Kraków 2017, s. 6

Mszana Dolna	wiejska	170
Niedźwiedź	wiejska	74
Słpnice	wiejska	57
Tymbark	wiejska	33

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Komunikację z Powiatem Limanowskim umożliwia położenie przy drodze krajowej 28. Ponadto przez teren powiatu przebiegają jeszcze trzy drogi wojewódzkie: 964, 965, 968. Położenie powiatu umożliwia dostęp do transportu lotniczego. Port lotniczy Kraków – Balice leży 80 km od Limanowej.

Rysunek 1 – Mapa Powiatu Limanowskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze strony internetowej Powiatu Limanowskiego

Powiat Limanowski jest regionem typowo górzystym, co niewątpliwie stanowi jeden z najważniejszych jego atutów. Większą jego część zajmuje Beskid Wyspowy, natomiast część południowa powiatu obejmuje północne stoki Gorców z Gorczańskim Parkiem Narodowym, którego aż 78 % powierzchni znajduje się na terenie powiatu. Samorząd posiada ogromny potencjał w zakresie turystyki zarówno wczasowo – rehabilitacyjnej, architektonicznej,

kulinarnej, czy pielgrzymkowej. Powiat Limanowski zwany jest potocznie „Ostoją natury i zdrowia”. Na terenie powiatu znajduje się:

1. 6 stacji narciarskich,
2. 320 km szlaków rowerowych,
3. 445 km pieszych szlaków turystycznych,
4. 54 km ścieżek edukacyjnych,
5. 88 km konnych szlaków rekreacyjnych.

2.1. Liczba mieszkańców Powiatu Limanowskiego w latach 2020 – 2022

W 2022 r. Powiat Limanowski zamieszkiwało 131 549 mieszkańców, z czego 65 824 stanowiły kobiety (50,04 %), a 65 725 mężczyźni (49,96 %). Liczba mieszkańców powiatu stanowiła 3,84 % ogółu mieszkańców województwa małopolskiego.

Tabela 2 – Liczba mieszkańców Powiatu Limanowskiego w poszczególnych gminach w latach 2020 – 2022

Nazwa gminy	Liczba mieszkańców	2020	2021	2022
m. Limanowa	ogółem	14 631	14 578	14 514
	mężczyźni	7 203	7 168	7 136
	kobiety	7 428	7 410	7 378
m. Mszana Dolna	ogółem	7 852	7 831	7 817
	mężczyźni	3 771	3 767	3 770
	kobiety	4 081	4 064	4 047
Dobra	ogółem	10 046	10 050	10 110
	mężczyźni	5 045	5 059	5 092
	kobiety	5 001	4 991	5 018
Jodłownik	ogółem	8 698	8 736	8 760
	mężczyźni	4 373	4 394	4 399
	kobiety	4 325	4 342	4 361
Kamienica	ogółem	7 803	7 809	7 822
	mężczyźni	3 891	3 885	3 893
	kobiety	3 912	3 924	3 929
Laskowa	ogółem	8 128	8 137	8 185
	mężczyźni	4 070	4 066	4 072
	kobiety	4 058	4 071	4 113
Limanowa	ogółem	25 713	25 837	25 912

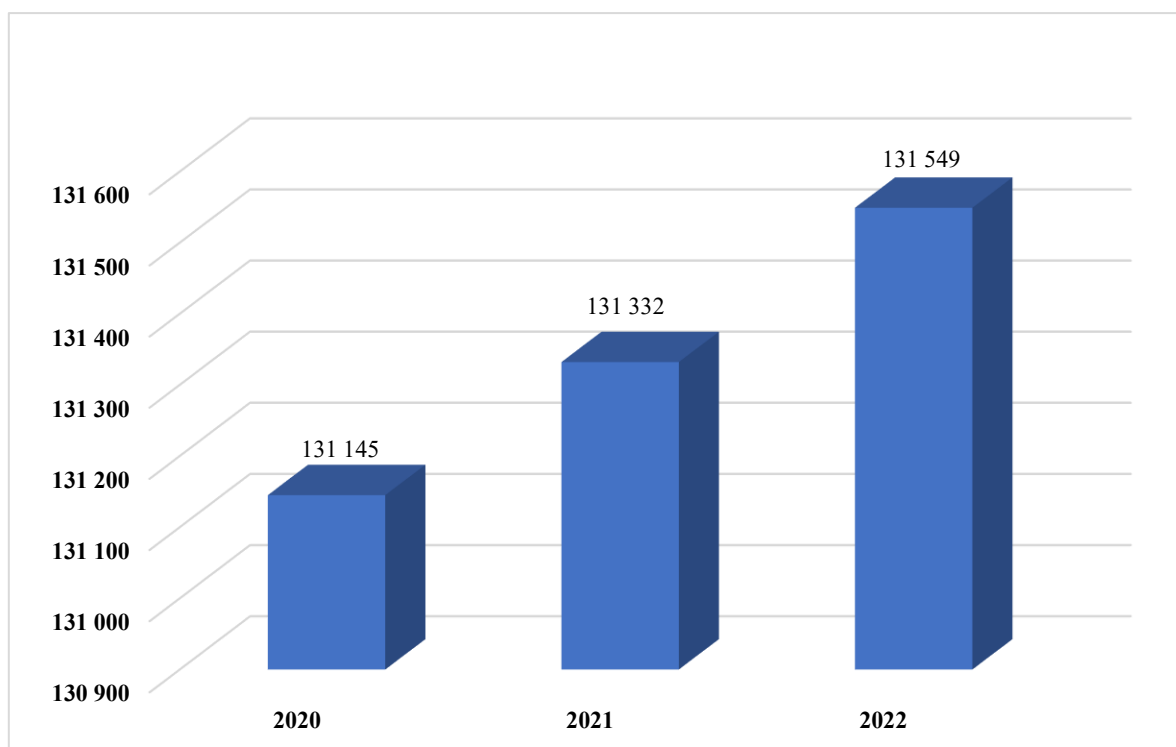
	mężczyźni	12 826	12 890	12 944
	kobiety	12 887	12 947	12 968
Łukowica	ogółem	10 059	10 154	10 150
	mężczyźni	5 029	5 064	5 064
	kobiety	5 030	5 090	5 086
Mszana Dolna	ogółem	17 660	17 619	17 637
	mężczyźni	9 022	9 025	9 033
	kobiety	8 638	8 594	8 604
Niedźwiedź	ogółem	7 314	7 304	7 333
	mężczyźni	3 710	3 687	3 690
	kobiety	3 604	3 617	3 643
Słopnice	ogółem	6 807	6 847	6 914
	mężczyźni	3 452	3 468	3 506
	kobiety	3 355	3 379	3 408
Tymbark	ogółem	6 434	6 430	6 395
	mężczyźni	3 163	3 132	3 126
	kobiety	3 271	3 298	3 269

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2022 r. zdecydowaną większość populacji stanowili mieszkańcy wsi – 109 218 mieszkańców (83,02 %), z czego 54 399 stanowiły kobiety (49,81 %), natomiast 54 819 stanowili mężczyźni (50,10 %). W miastach zamieszkiwało 22 331 mieszkańców (16,98 %), z czego 11 425 stanowiły kobiety (51,16 %), natomiast 10 906 stanowili mężczyźni (48,84 %). Najwięcej mieszkańców zamieszkiwało gminę Limanowa – 25 912 osób, gminę Mszana Dolna – 17 637 osób oraz miasto Limanowa – 14 514 osób.

Na przestrzeni lat 2020 – 2022 obserwuje się wzrost ogólnej liczby mieszkańców Powiatu Limanowskiego. Dane dotyczące ogólnej liczby mieszkańców Powiatu Limanowskiego zawiera poniższy wykres.

Wykres 1 – Liczba mieszkańców Powiatu Limanowskiego w latach 2020 - 2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego prognozowana liczba mieszkańców Powiatu Limanowskiego w 2025 r. wynosi 134 558, z czego 66 942 to kobiety, a 67 616 mężczyźni. Natomiast w 2050 r. prognozowana liczba mieszkańców powiatu wynosi 138 681, z czego 69 134 to kobiety, a 69 547 to mężczyźni.

Tabela 3 – Prognozowana populacja – Powiat Limanowski w latach 2025 – 2050

Rok	Liczba mieszkańców ogółem	Liczba mężczyzn	Liczba kobiet
2025	134 558	67 616	66 942
2030	136 452	68 581	67 871
2035	137 805	69 220	68 585
2040	138 599	69 557	69 042
2045	138 875	69 649	69 226
2050	138 681	69 547	69 134

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Strukturę ludności na przestrzeni ostatnich trzech lat przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4 – Struktura mieszkańców Powiatu Limanowskiego w latach 2020 – 2022

Zakres danych	Liczba mieszkańców	2020	2021	2022

Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	Ogółem	31 317	31 419	31 268
	Mężczyźni	16 126	16 197	16 168
	Kobiety	15 191	15 222	15 100
Liczba osób w wieku produkcyjnym	Ogółem	78 401	78 157	77 991
	Mężczyźni	41 942	41 765	41 685
	Kobiety	36 459	36 392	36 306
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	Ogółem	21 427	21 756	22 290
	Mężczyźni	7 487	7 643	7 872
	Kobiety	13 940	14 113	14 418

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Powiat Limanowski wykazuje się niekorzystnymi zmianami w strukturze demograficznej – z roku na rok nieznacznie, ale jednak zmniejsza się liczba ludności w wieku produkcyjnym, natomiast zwiększa się liczba osób w wieku poprodukcyjnym. Zdecydowaną większość mieszkańców powiatu w wieku poprodukcyjnym stanowią kobiety, natomiast więcej jest mężczyzn w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym.

Mimo, iż różnice w strukturze demograficznej mieszkańców Powiatu Limanowskiego na przestrzeni poszczególnych lat są niewielkie to jednak obserwować można tendencję starzenia się społeczeństwa.

3. POMOC SPOŁECZNA W POWIECIE LIMANOWSKIM

Pomoc społeczna jest jedną z instytucji polityki społecznej państwa, której głównym zadaniem jest pomoc osobom i rodzinom w radzeniu sobie w trudnych sytuacjach życiowych, jakich nie mogą one same pokonać przy wykorzystaniu swoich możliwości, uprawnień i własnych środków.⁷

W ramach pomocy społecznej osoby i rodziny są wspierane w podejmowaniu wysiłku zmierzającego do zaspokojenia podstawowych i niezbędnych potrzeb dzięki czemu mają możliwość życia w godnych warunkach.

Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej (minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, wojewodowie) i samorządowej (marszałkowie województw, starostowie na poziomie powiatów oraz wójtowie, burmistrzowie, prezydenci miast na poziomie gmin)

⁷ Renata Gierszewska, Pomoc społeczna: w Leksykon polityki społecznej, Instytut Polityki Społecznej UW, Warszawa 2002, s. 143.

Do zadań pomocy społecznej należy przede wszystkim:

1. praca socjalna,
2. przyznawanie i wypłacanie świadczeń,
3. prowadzenie i rozwój niezbędnej infrastruktury socjalnej,
4. analiza i ocena zjawisk, które rodzą zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
5. rozwijanie nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb,
6. realizacja zadań, które wynikają z rozeznaczonych potrzeb społecznych.⁸

Zasady funkcjonowania pomocy społecznej określa przede wszystkim ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

3.1. Osoby korzystające z pomocy społecznej w Powiecie Limanowskim

Wsparcia i pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

1. ubóstwa,
2. sieroctwa,
3. bezdomności,
4. bezrobocia,
5. niepełnosprawności,
6. długotrwałej lub ciężkiej choroby,
7. przemocy w rodzinie,
8. potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi,
9. potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
10. bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
11. trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy,
12. trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
13. alkoholizmu lub narkomanii,
14. zdarzenie losowego i sytuacji kryzysowej,

⁸ <https://www.gov.pl/web/rodzina/zasady-pomocy-spoecznej>.

15. klęski żywiołowej lub ekologicznej.⁹

Głównymi jednostkami wykonującymi zadania z zakresu pomocy społecznej są ośrodki pomocy społecznej. Na terenie Powiatu Limanowskiego funkcjonuje 12 ośrodków pomocy społecznej. W latach 2020 – 2022 żaden z nich nie udzielił pomocy z powodu potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi oraz pomocy z powodu sieroctwa. Pomocy z powodu trudności w integracji cudzoziemców udzieliły tylko dwa ośrodki pomocy społecznej tj. MOPS w Mszanie Dolnej (2022 r. – 4 osoby) oraz GOPS w Mszanie Dolnej (2022 r. – 5 osób). Pozostałe ustawowe powody udzielania pomocy były powszechnie występujące na terenie gmin powiatu.

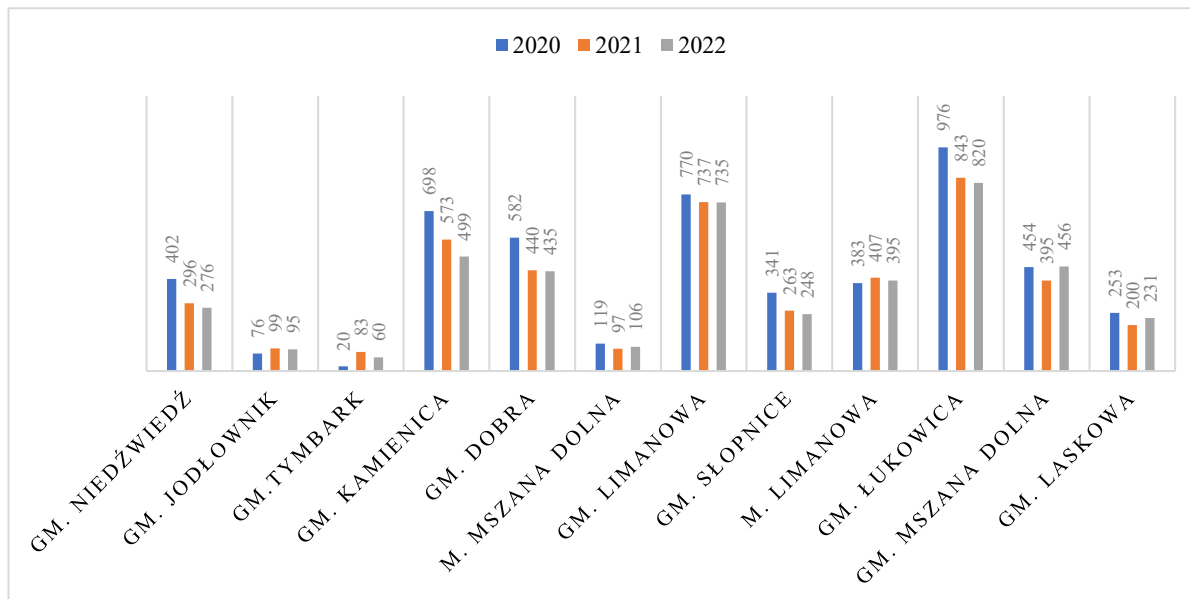
Pierwszym masowo występującym problemem społecznym, który wymaga udzielania pomocy społecznej jest ubóstwo. Problem ten najbardziej dominuje w gminie Łukowica we wszystkich analizowanych latach. Kolejnymi gminami, w których udzielono wsparcia dużej liczbie osób z tego powodu są: gmina Limanowa, Kamienica, Dobra, a także Mszana Dolna. Natomiast gmina Tymbark wyróżnia się na tle innych gmin z uwagi na najmniejszą ilość udzielanej pomocy w tym zakresie we wszystkich analizowanych latach. Szczegóły przedstawia poniższy wykres.

---

⁹ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, art.7.

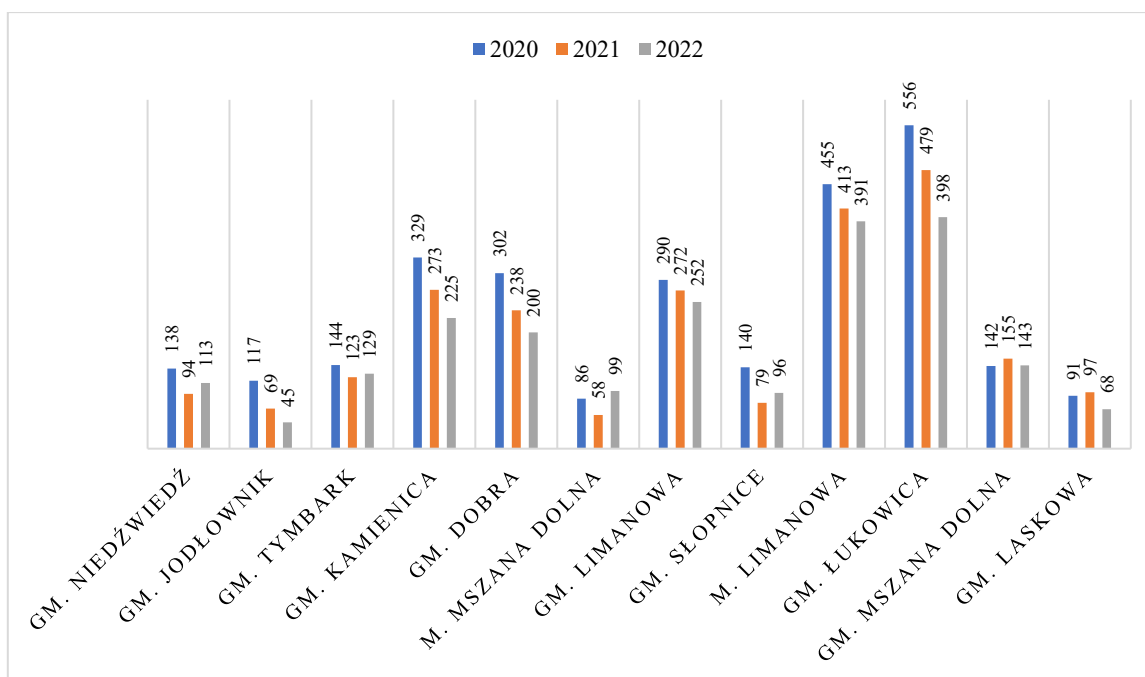
Wykres 2 – Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej

Kolejnym istotnym problemem społecznym, który jest równocześnie powodem korzystania z pomocy społecznej jest bezrobocie. Z przeprowadzonej analizy wynika, że z tego powodu najwięcej osób objęto wsparciem w gminie Łukowica oraz mieście Limanowa. Natomiast z powodu bezrobocia najmniej osób skorzystało w gminie Tymbark. Szczegóły przedstawia poniższy wykres.

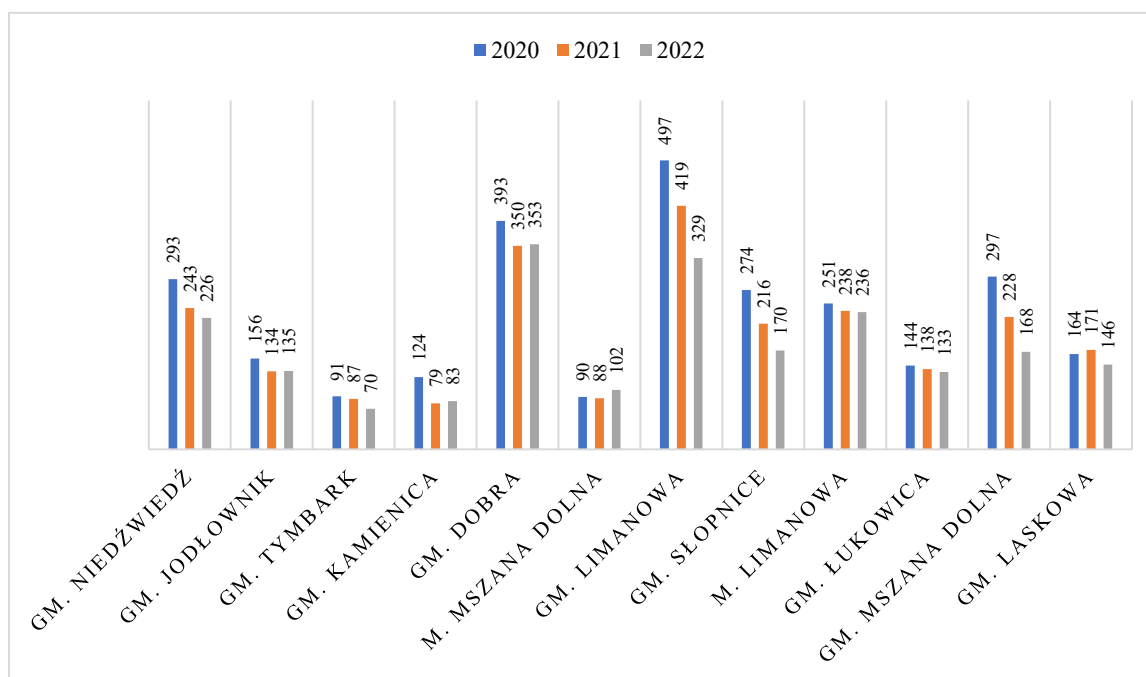
Wykres 3 – Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej

Następnym bardzo istotnym problemem społecznym, z powodu którego udzielana jest pomoc społeczna jest niepełnosprawność. Najwięcej osób objętych wsparciem z tego powodu odnotowano w gminie Limanowa oraz gminie Dobra, natomiast najmniej w gminie Tymbark, Kamienica oraz mieście Mszana Dolna co przedstawia poniższy wykres.

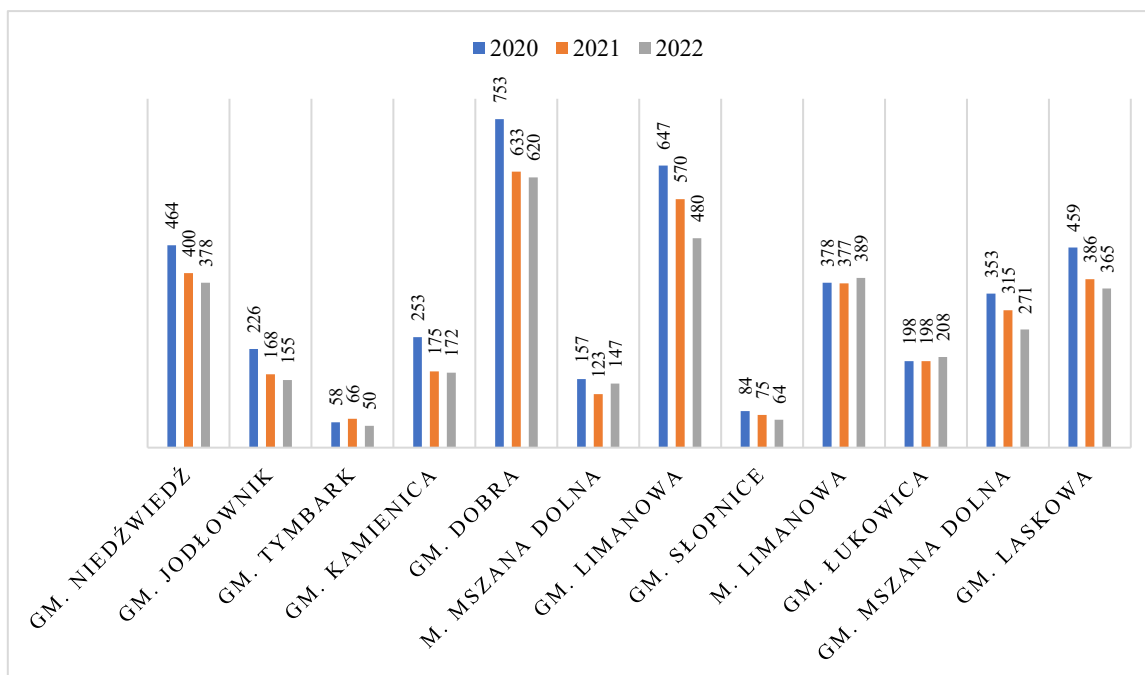
Wykres 4 – Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej

Długotrwała lub ciężka choroba jest kolejnym powodem udzielania pomocy społecznej. Znacząco na tle innych gmin w tym zakresie wyróżnia się gmina Dobra oraz gmina Limanowa we wszystkich analizowanych latach. W wymienionych gminach pomoc ta była udzielona największej ilości osób. Natomiast w gminie Tymbark oraz gminie Słopnice udzielana była najrzadziej. Szczegóły przedstawia poniższy wykres.

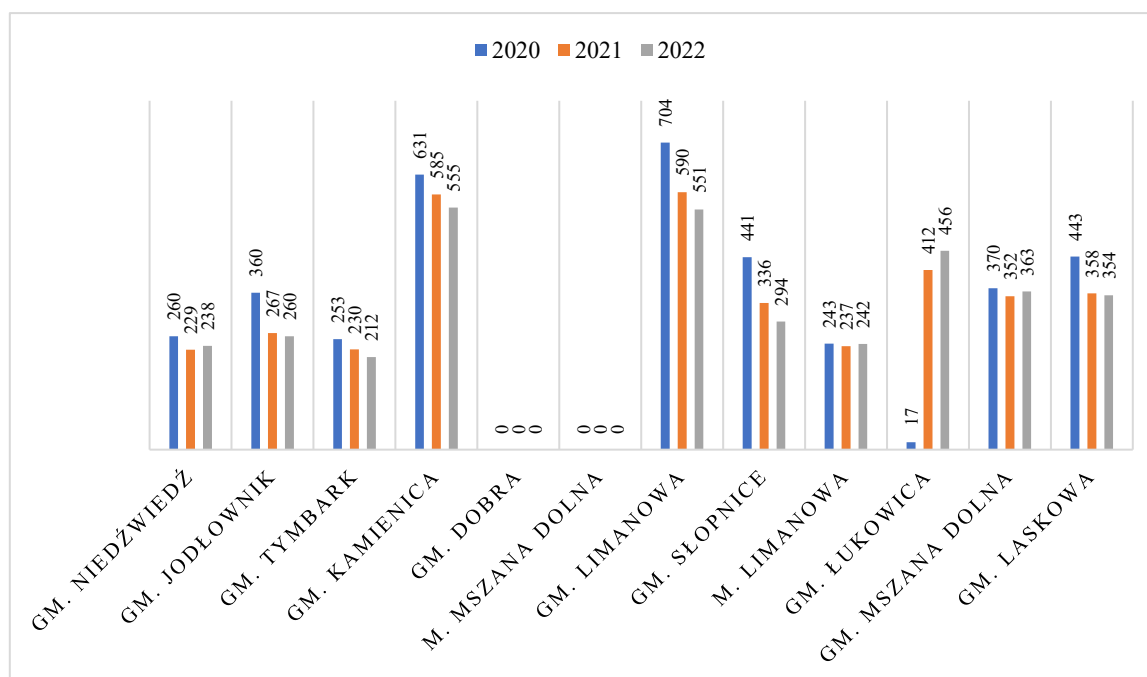
Wykres 5 – Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej

Podobna sytuacja jest w przypadku udzielania pomocy z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności. Największe potrzeby w tym zakresie występowały w gminie Limanowa oraz gminie Kamienica. Natomiast na terenie gminy Dobra oraz miasta i gminy Mszana Dolna w analizowanym okresie nie występowała w ogóle taka potrzeba.

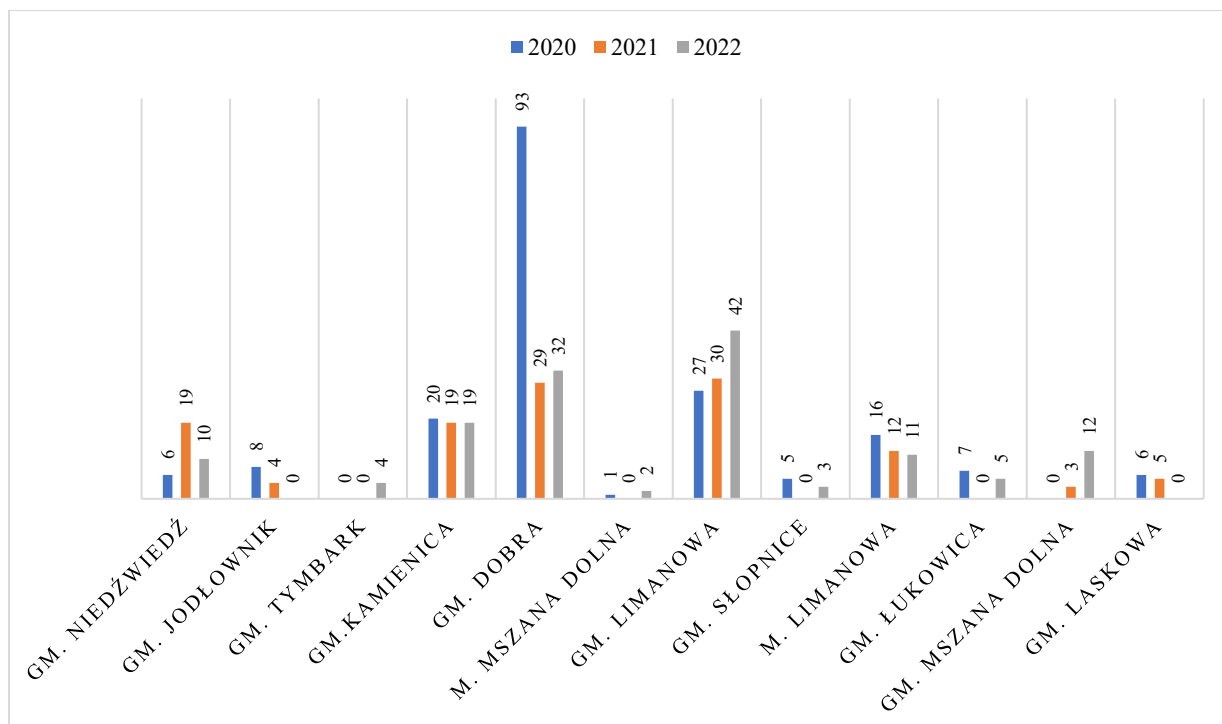
Wykres 6 – Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej

Istotnym problemem społecznym, który jest powodem korzystania z pomocy społecznej jest stosowanie przemocy w rodzinie. Z tej grupy beneficjentów pomocy społecznej najwięcej osób skorzystało w gminie Dobra w 2020r. oraz w roku 2022 w gminie Limanowa. Najmniej osób skorzystało z tego powodu w mieście Mszana Dolna.

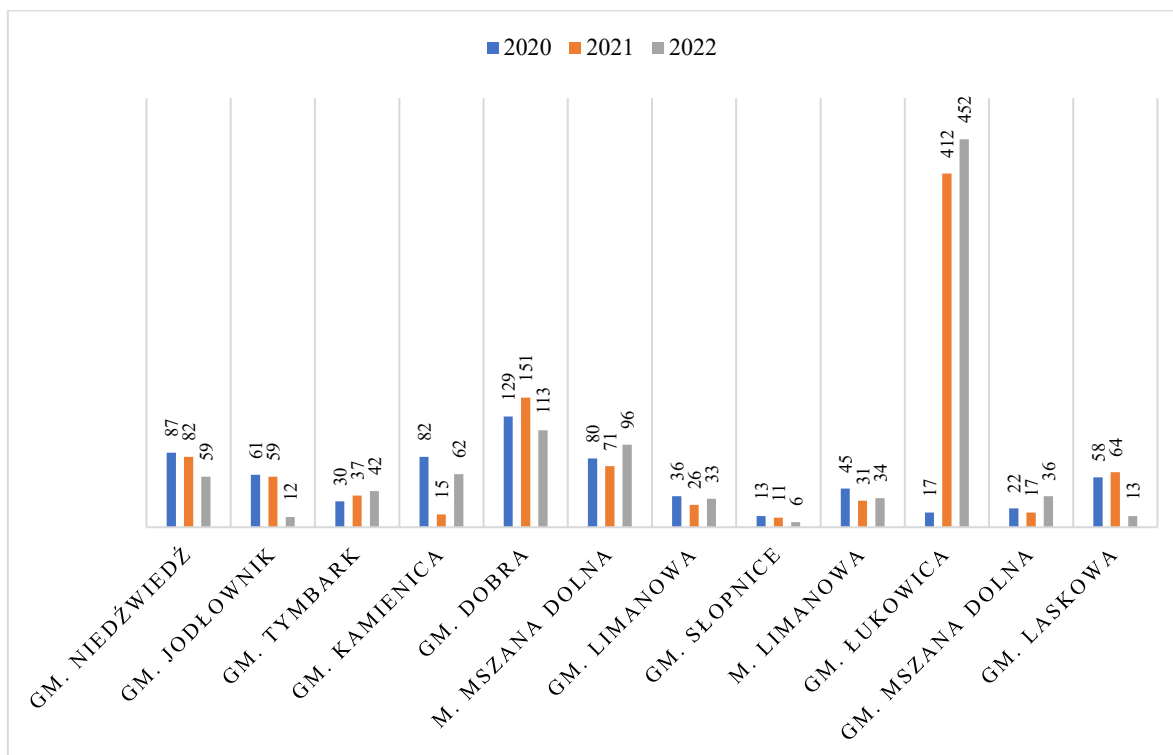
Wykres 7 – Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej

Znaczna liczba osób skorzystała również z pomocy z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych – najwięcej w gminie Łukowica. Szczegółowe zestawienie widoczne są jest na poniższym wykresie.

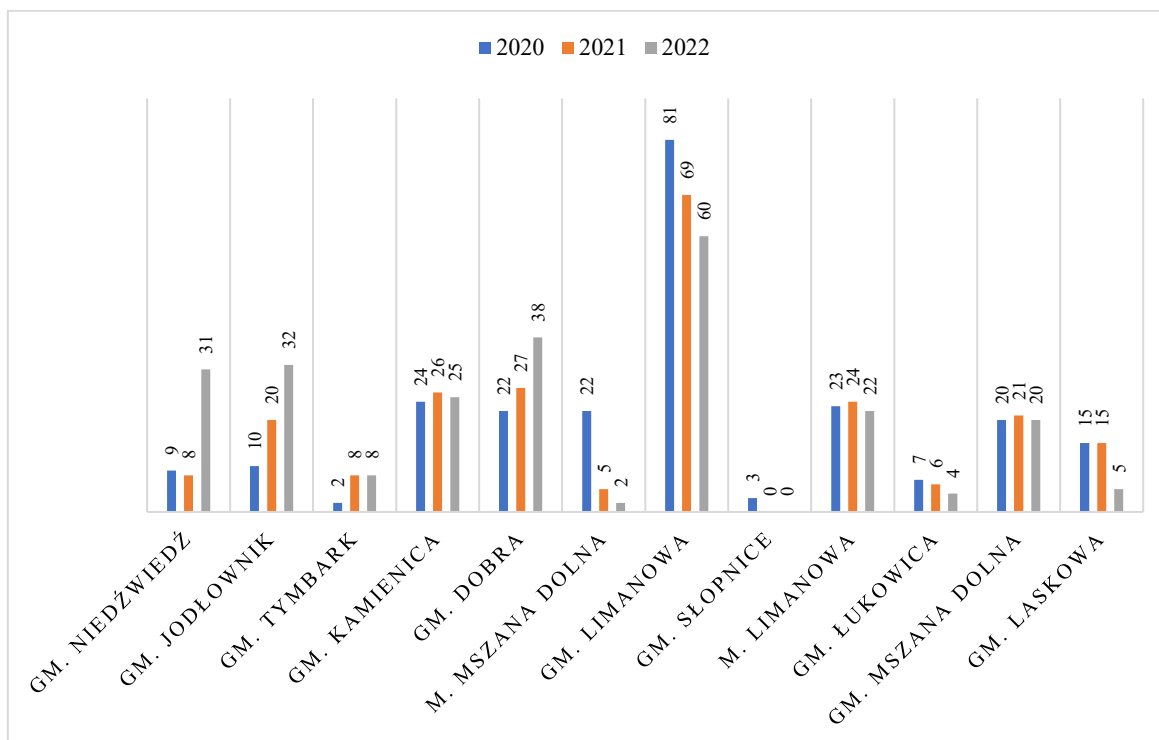
Wykres 8 – Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej

Kolejnym powszechnym problemem występującym w Powiecie Limanowskim jest alkoholizm i narkomania. Z tego powodu najwięcej osób uzyskało wsparcia w gminie Limanowa. Gmina ta w znaczący sposób dominuje na tle innych gmin w zakresie udzielanej pomocy we wszystkich analizowanych latach. Zaznaczyć jednak należy, że zauważalna jest tendencja spadkowa w ilości osób wymagających takiego wsparcia. W 2020 r. w gminie tej wsparcie otrzymało – 81 osób natomiast w 2022 r. – 60 osób. Najmniejsza liczba odbiorców pomocy z tego powodu występowała w gminie Słopnice, Łukowica i Tymbark. Szczegółowe zestawienie zawiera poniższy wykres.

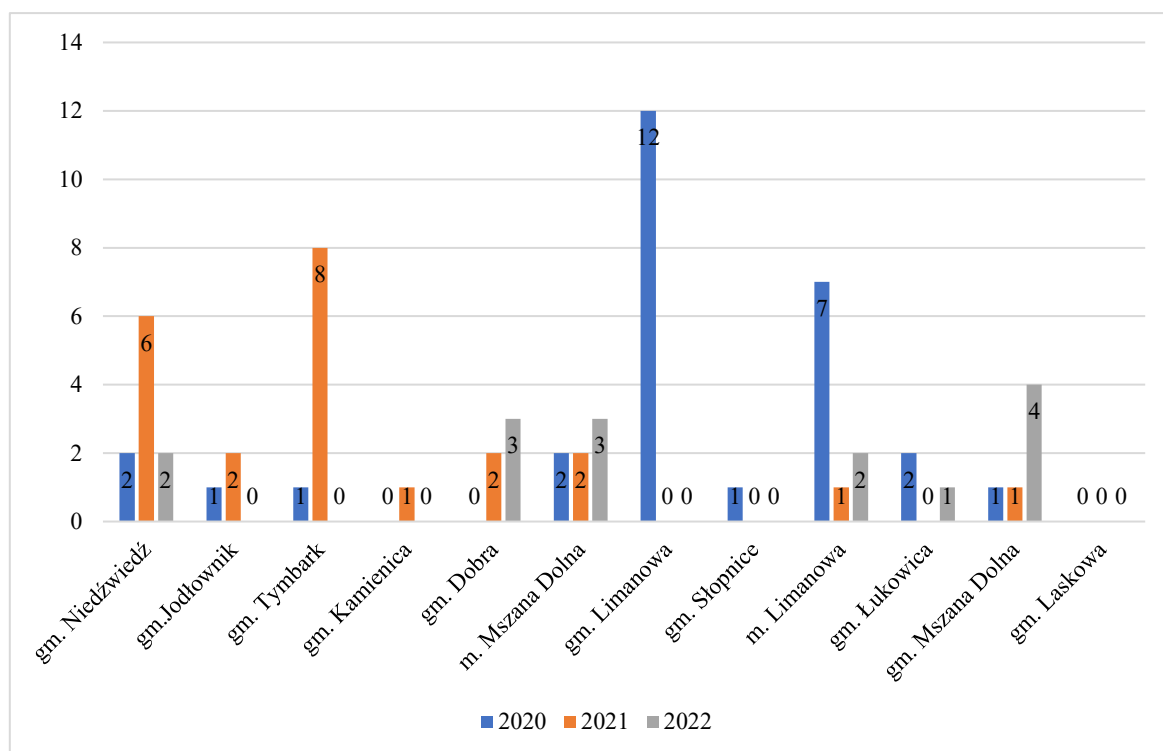
Wykres 9 – Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu i narkomanii

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej

Ustawa przewiduje również pomoc osobom, które mają trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego. Najwięcej pomocy takim osobom udzielono w gminie Limanowa, gminie Tymbark oraz mieście Limanowa. W pozostałych gminach udzielono wsparcia kilku osobom w pojedynczych latach, natomiast w gminie Laskowa nie było potrzeby pomocy w tym zakresie.

Wykres 10 – Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego

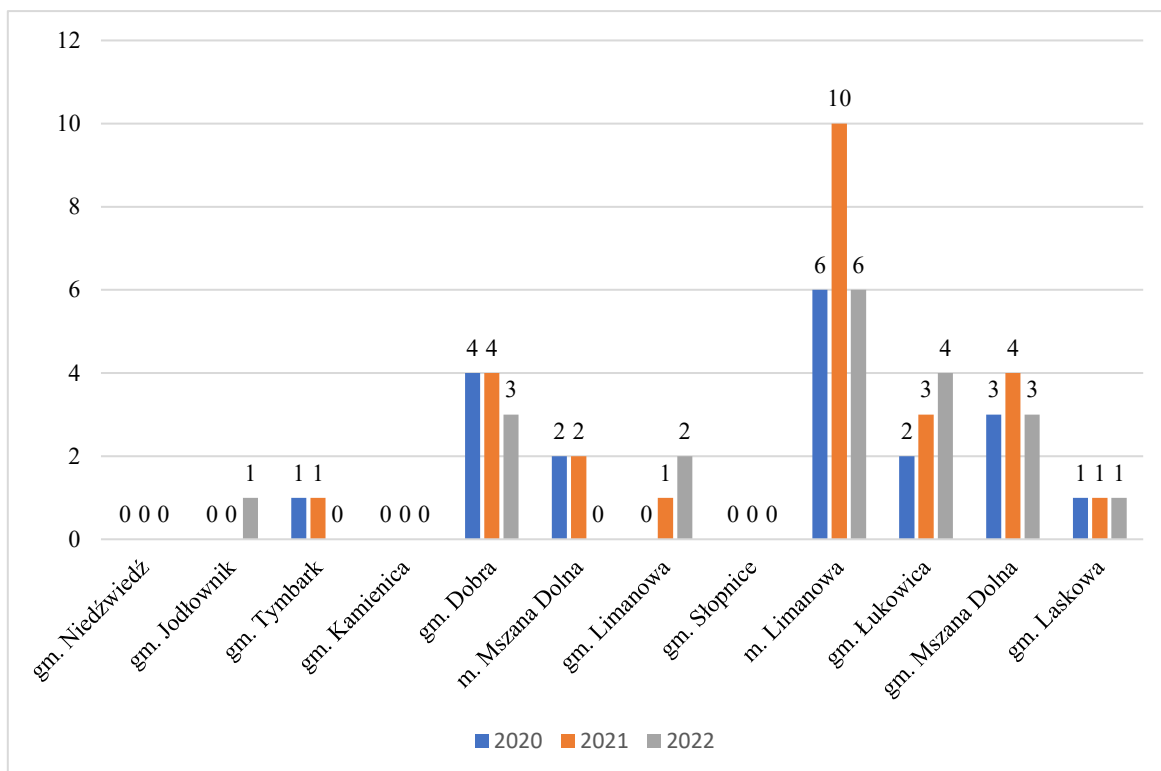

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej

Jak wynika z danych ośrodków pomocy społecznej na terenie powiatu występuje również problem bezdomności. Z tego powodu największej liczbie osób pomógł ośrodek pomocy społecznej w mieście Limanowa oraz kolejno ośrodek w Dobrej. W pozostałych ośrodkach udzielono wsparcia kilku osobom bądź w ogóle.

Wykres 11 – Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezdomności

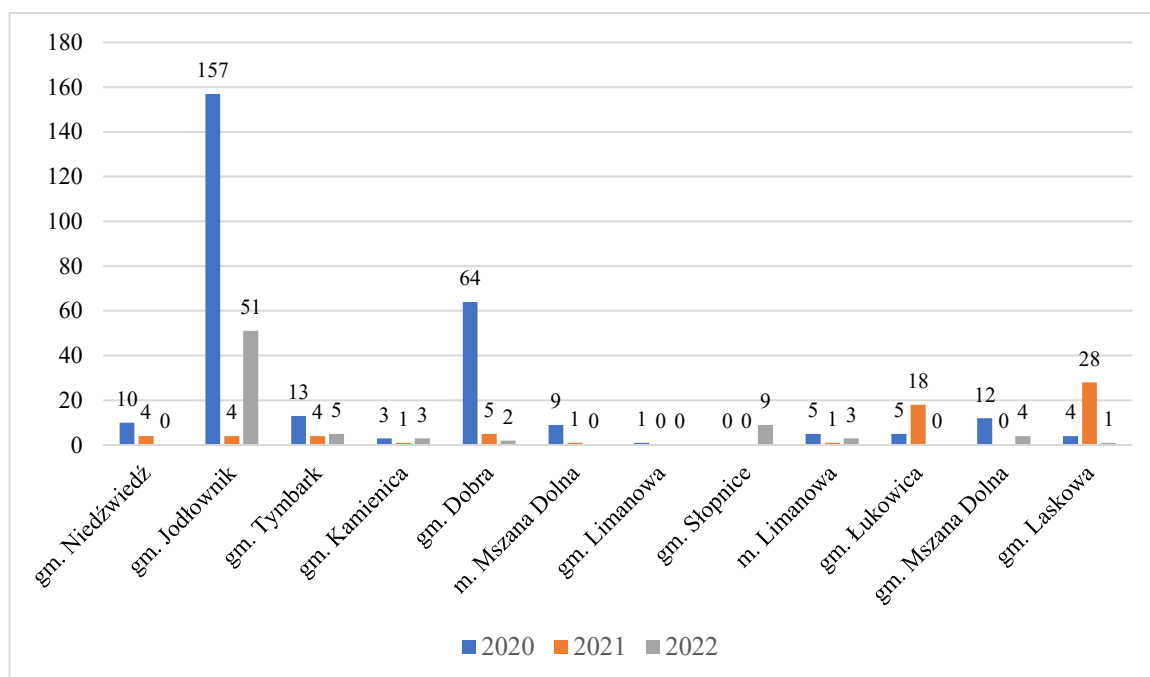

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej

Zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe są kolejnym powodem przyznawania pomocy społecznej. Najwięcej osób skorzystało ze wsparcia z tego powodu w gminie Jodłownik oraz gminie Dobra. Szczegółowe informacje zawiera poniższy wykres.

Wykres 12 – Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej

2. Rodzaj przyznawanych świadczeń

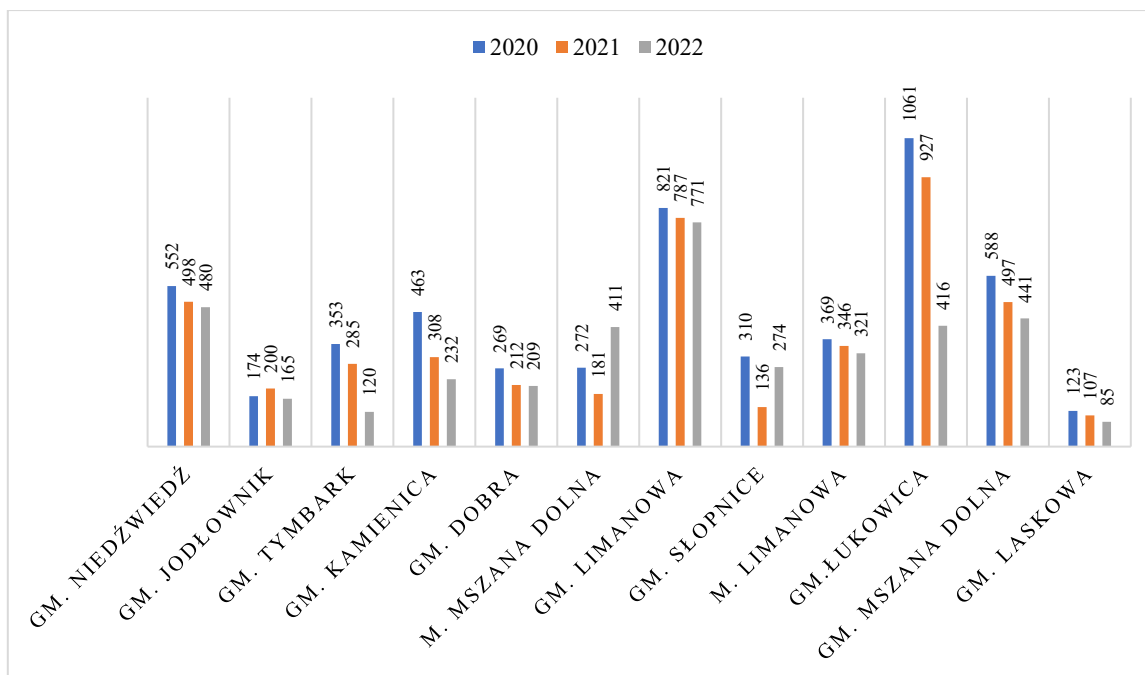
Rodzaj świadczeń z pomocy społecznej określa ustawa o pomocy społecznej. Ogólnie można je podzielić na świadczenia pieniężne oraz niepieniężne.

Do świadczeń pieniężnych możemy zaliczyć wszelkiego rodzaju zasiłki. Świadczenia w formie zasiłków to świadczenia fakultatywne, czyli nie są obligatoryjnie przyznane wszystkim, zgłaszającym się o udzielenie tej pomocy. Zasiłki w formie pieniężnej przysługują osobom, które spełniają wymogi związane z kryterium dochodowym. Natomiast świadczeniami niepieniężnymi niezależnymi od dochodu świadczeniobiorcy są m.in. praca socjalna, poradnictwo specjalistyczne, interwencja kryzysowa, posiłek, usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze. Wspomniane formy pomocy mają za zadanie poprawę sytuacji polskich rodzin.

2.1 Świadczenia pieniężne

W Powiecie Limanowskim najczęściej świadczeń pieniężnych w latach 2020 – 2022 przyznały następujące ośrodki pomocy społecznej: Ośrodek Pomocy Społecznej w Łukowicy kolejno Ośrodek Pomocy Społecznej w Limanowej, Ośrodek Pomocy Społecznej w Mszanie Dolnej oraz Ośrodek Pomocy Społecznej w Niedźwiedziu. Pozostałe ośrodki pomocy społecznej przyznały świadczenia mniej niż 500 osobom w każdym roku.

Wykres 13 – Liczba osób, którym przyznano świadczenia pieniężne

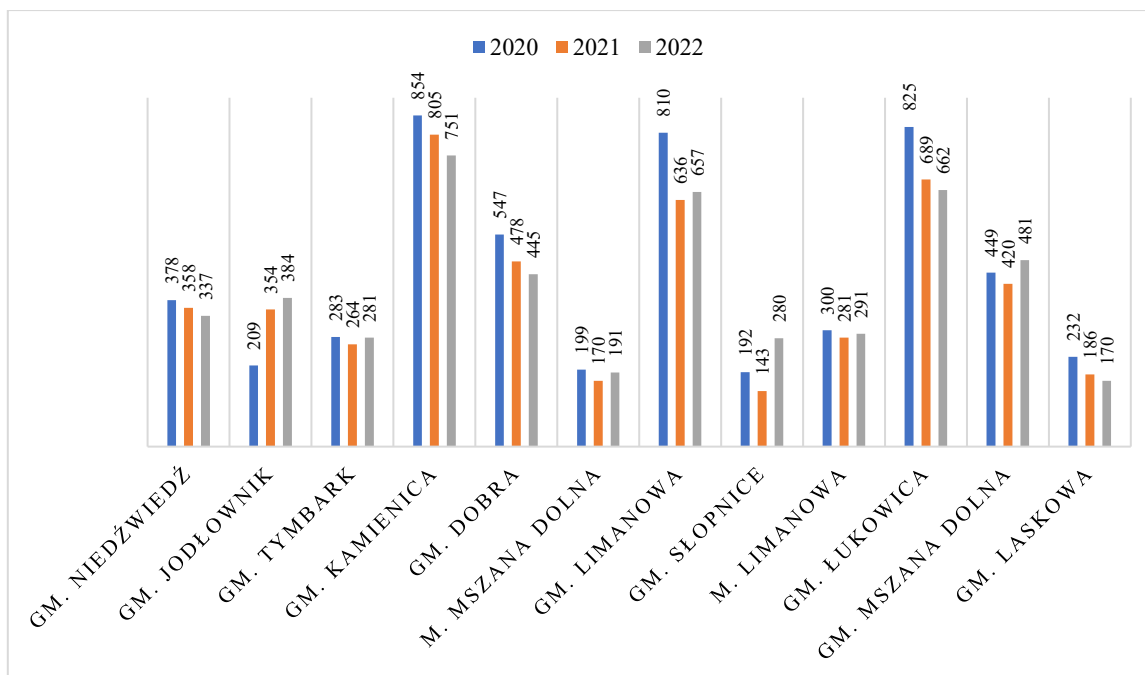

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej

2.2 Świadczenia niepieniężne

Przyznawanie świadczeń niepieniężnych jest bardzo istotnym elementem pomocy społecznej. Najwięcej tego typu świadczeń przyznano w gminie Kamienica, kolejno w gminie Łukowica oraz gminie Limanowa. W gminach tych liczba beneficjentów, którym udzielono pomocy jest dużo wyższa w porównaniu z innymi gminami.

Wykres 14 – Liczba osób, którym przyznano świadczenia niepieniężne

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej

2.2.1. Praca socjalna

Zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Jej celem jest „pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi.”¹⁰ Praca socjalna świadczona jest osobom i rodzinom bez względu na posiadany przez nich dochód.

W jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej pracę socjalną świadczą pracownicy socjalni. Ustawa o pomocy społecznej określa wymagania co do wykształcenia osoby zatrudnionej na tym stanowisku. Ustawa nakłada również na ośrodki pomocy społecznej zatrudnienie odpowiedniej liczby pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby mieszkańców gminy. Poniższa tabela przedstawia liczbę pracowników socjalnych zatrudnionych w poszczególnych ośrodkach pomocy społecznej terenie Powiatu Limanowskiego z uwzględnieniem posiadanego przez nich wykształcenia oraz specjalizacji – stan na 31.12.2022 r.

¹⁰ Ustawa z dnia 12 marca 2014 r. o pomocy społecznej, art. 6, pkt 12

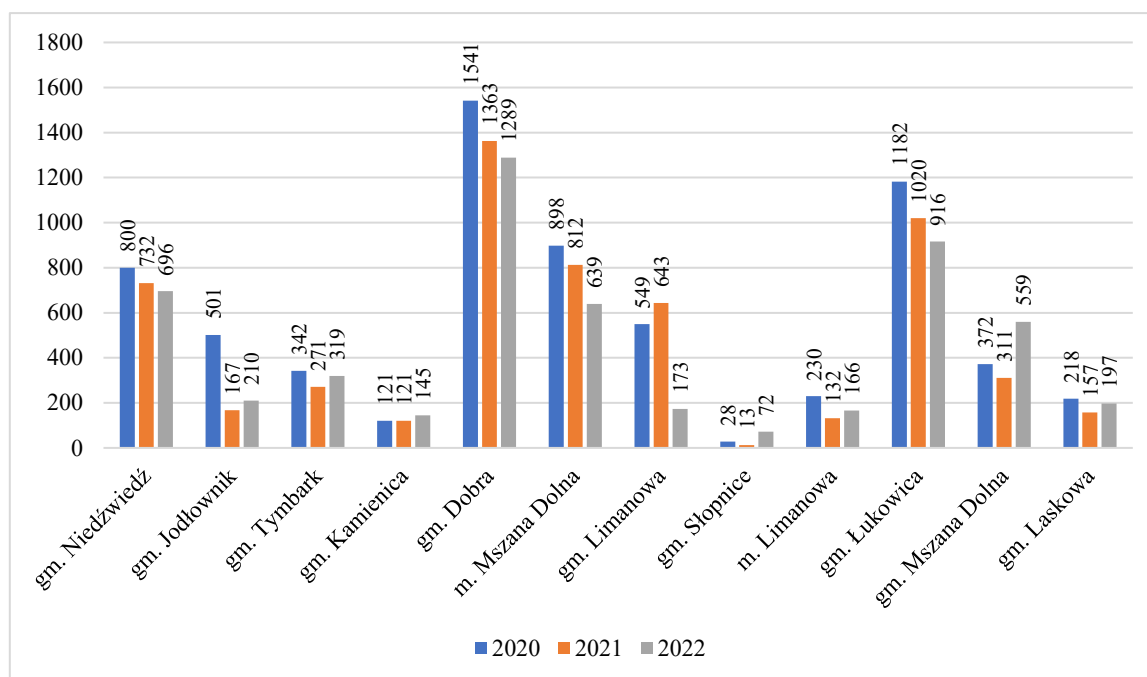
Tabela 5 – Liczba pracowników socjalnych zatrudnionych w ośrodkach pomocy społecznej (stan na 31.12.2022 r.)

Nazwa GOPS	Ilość zatrudnionych pracowników socjalnych	w tym:			
		Wykształcenie wyższe	Wykształcenie średnie	Specjalizacja I stopnia	Specjalizacja II stopnia
GOPS Niedźwiedz	4	3	1	-	-
GOPS Jodłownik	3	2	1	2	-
GOPS Tymbark	3	3	-	3	-
GOPS Kamienica	4	3	1	-	-
GOPS Dobra	8	7	1	-	1
MOPS Mszana Dolna	3	2	1	-	-
GOPS Limanowa	11	4	7	8	-
GOPS Słopnice	3	1	2	2	-
MOPS Limanowa	10	7	3	-	-
GOPS Łukowica	5	2	3	3	-
GOPS Mszana Dolna	7	2	5	4	-
GOPS Laskowa	5	5	-	3	-
Łącznie	66	41	25	25	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej

W latach 2020 – 2022 ze wsparcia w postaci pracy socjalnej najwięcej osób skorzystało w gminie Dobra, kolejno w gminie Łukowica oraz mieście Mszana Dolna. Najmniejsze potrzeby w tym zakresie odnotowano w gminie Słopnice. Szczegóły przedstawia poniższy wykres.

Wykres 15 – Liczba osób, którym udzielono wsparcia w postaci pracy socjalnej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej

2.2.2 Praca z rodziną – Asystent rodziny

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej rodzinie może zostać przydzielony asystent rodziny. Wsparcie asystenta rodziny najczęściej kierowane jest do rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub w miejscu wskazanym przez rodzinę. Głównym celem asystentury jest podniesienie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych, prowadzenia gospodarstwa domowego, radzenia z sytuacjami dnia codziennego rodziców lub opiekunów dzieci. Zadaniem asystenta jest m.in. udzielenie rodzinom pomocy w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych, wychowawczych itp. Na terenie Powiatu Limanowskiego wszystkie ośrodki pomocy społecznej zatrudniają asystentów rodziny. Każdy ośrodek zatrudnia po jednym asystencie rodziny.

2.2.3. Specjalistyczne poradnictwo

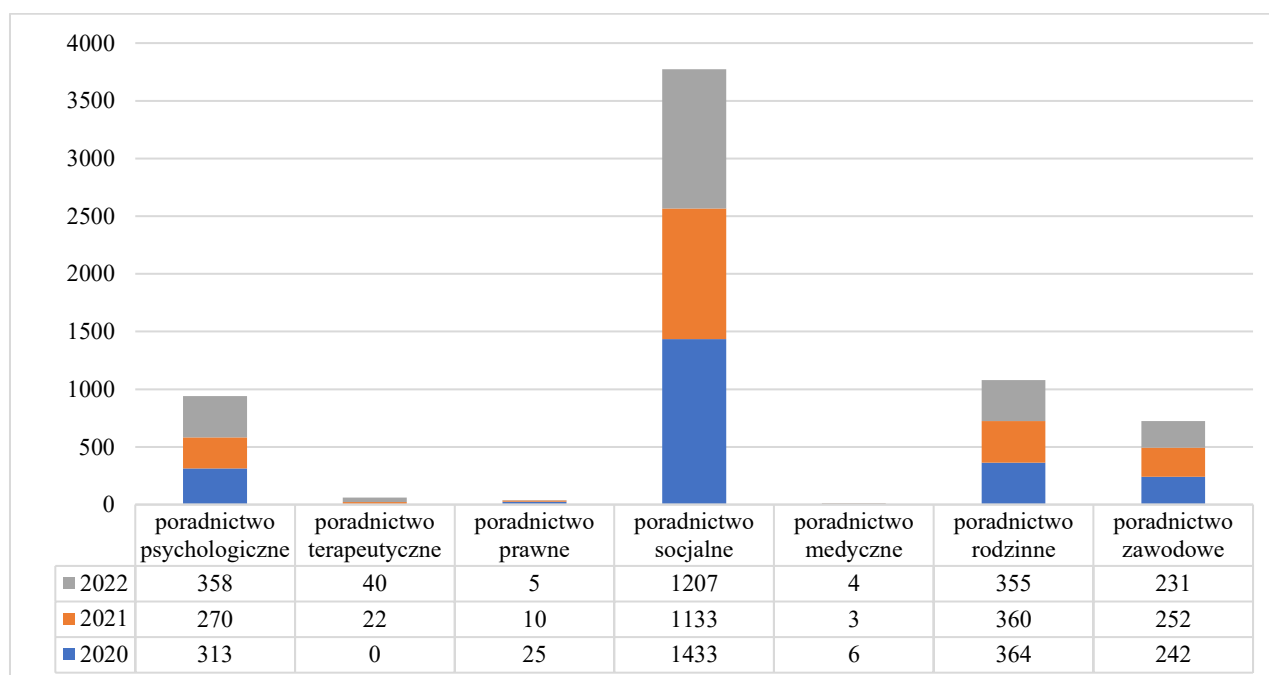
Do świadczeń niepieniężnych przyznawanych w ramach pomocy społecznej należy udzielanie poradnictwa specjalistycznego. W latach 2020 – 2022 ośrodki pomocy społecznej funkcjonujące na terenie Powiatu Limanowskiego udzieliły następującego poradnictwa: socjalne – 12 ośrodków, psychologiczne – 9 ośrodków, rodzinne – 6 ośrodków, zawodowe – 4 ośrodki, prawne – 4 ośrodki, medyczne – 3 ośrodki, terapeutyczne – 2 ośrodki.

Poniżej przedstawiono jaki rodzaj poradnictwa udzielano w poszczególnych ośrodkach pomocy społecznej:

1. GOPS w Niedźwiedziu – psychologiczne, prawne, socjalne;
2. GOPS w Jodłowniku – psychologiczne, terapeutyczne, socjalne;
3. GOPS w Tymbarku – psychologiczne, terapeutyczne, socjalne;
4. GOPS w Kamienicy – socjalne, rodzinne;
5. GOPS w Dobrej – psychologiczne, prawne, socjalne, medyczne, rodzinne, zawodowe;
6. MOPS w Mszanie Dolnej – psychologiczne, socjalne, rodzinne;
7. GOPS w Limanowej – psychologiczne, socjalne, zawodowe;
8. GOPS w Słopnicach – psychologiczne, prawne, socjalne, medyczne, rodzinne, zawodowe;
9. MOPS w Limanowej – psychologiczne, socjalne, rodzinne;
10. GOPS w Łukowicy – socjalne;
11. GOPS w Mszanie Dolnej – prawne, socjalne, medyczne, rodzinne, zawodowe.

W Gminach powiatu w latach 2020 – 2022 największa liczba osób skorzystała z poradnictwa socjalnego, kolejno rodzinnego, psychologicznego oraz zawodowego natomiast najmniejsza z poradnictwa medycznego. Szczegóły uwidacznia poniższy wykres.

Wykres 16 – Liczba osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego w gminach w latach 2020 – 2022

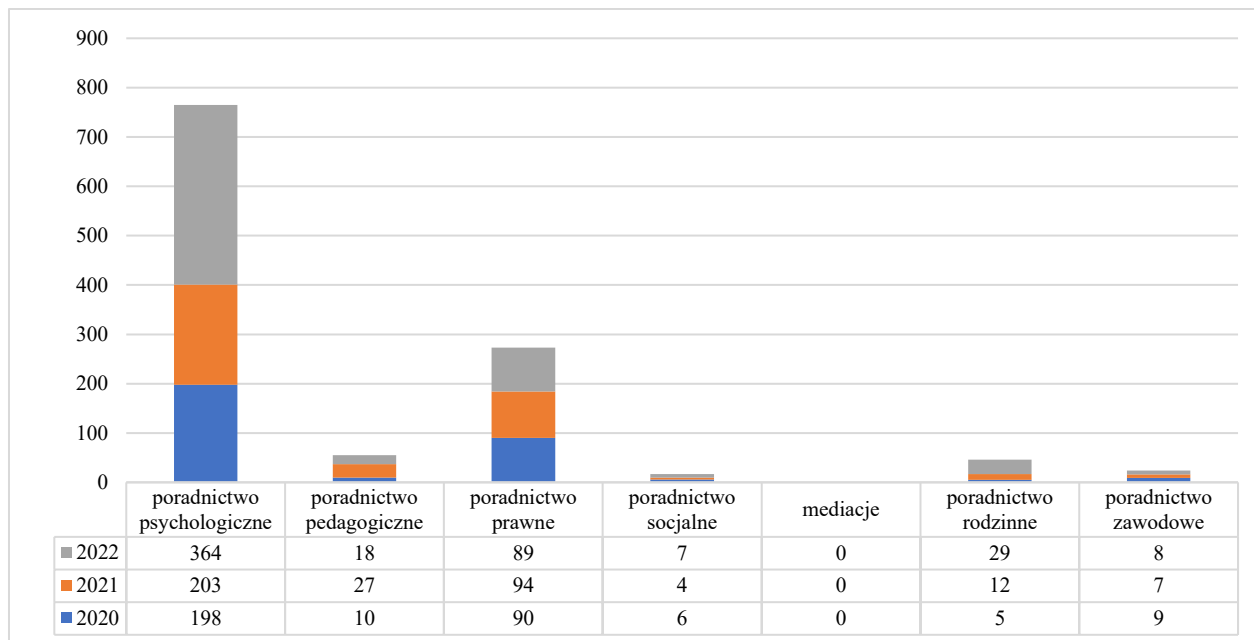

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej

Poza ww. ośrodkami pomocy społecznej również w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej dostępna jest pomoc w zakresie poradnictwa psychologicznego, prawnego, socjalnego, rodzinnego, pedagogicznego, doradztwo zawodowe oraz mediacje rodzinne. Ilość udzielonego poradnictwa przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej w latach 2020 – 2022 przedstawia poniższy wykres.

Wykres 17 – Ilość udzielonych porad przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej w latach 2020 – 2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Limanowej

Wszystkie z wyżej wymienionych form wsparcia są świadczone bezpłatnie.

W Powiecie Limanowskim funkcjonuje również system darmowej pomocy prawnej. Mieszkańcy Powiatu mogą skorzystać z nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Na terenie powiatu znajduje się pięć punktów, w których porad udzielają radcowie prawni, adwokaci. Punkty te znajdują się w Gminie Jodłownik, Kamienica, Laskowa oraz w Mieście Mszana Dolna. Jeden punkt znajduje się w Starostwie Powiatowym w Limanowej. Nieodpłatana pomoc prawna, poradnictwo obywatelskie udzielane jest w wymiarze 5 dni w tygodniu przez co najmniej 4 godziny dziennie. Powiat w latach 2020 – 2022 powierzał prowadzenie trzech punktów nieodpłatnej pomocy prawnej Stowarzyszeniu SURSUM CORDA. Na realizację ww. zadania Powiat co roku otrzymuje środki w formie dotacji od Wojewody Małopolskiego.

3. Programy osłonowe oraz inne realizowane przez ośrodki pomocy społecznej funkcjonujące na terenie Powiatu Limanowskiego.

Zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej do zadań gminy należy podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych.

Stan realizowanych programów przez ośrodki pomocy społecznej funkcjonujące na terenie Powiatu Limanowskiego na koniec 2022 r. wyglądał następująco:

1. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mszanie Dolnej:
  - 1) Program „Opieka wytchnieniowa” – objęto programem 9 osób.
  - 2) Program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” – objęto programem 5 osób.
  - 3) Program „Korpus Wsparcia Seniorów” – objęto programem 50 osób.
2. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Laskowej:
  - 1) Program „Opieka wytchnieniowa” – objęto programem 4 osoby.
  - 2) Program „Korpus Wsparcia Seniorów” – objęto programem 30 osób.
3. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Limanowej:
  - 1) Program „Opieka wytchnieniowa” – objęto programem 20 osób.
  - 2) Program „Korpus Wsparcia Seniorów” – objęto programem 35 osób.
  - 3) Program „75+” – objęto programem 2 osoby.
4. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Limanowej:
  - 1) Program „Opieka wytchnieniowa” – objęto programem 13 osób.
  - 2) Program „Wspieraj Seniora” – objęto programem 134 osoby.
  - 3) Miejski Program Osłonowy w zakresie dożywiania dzieci i młodzieży z terenu Miasta Limanowa na lata 2019 – 2023 – objęto programem 34 osoby.
5. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jodłowniku:
  - 1) Program „Korpus Wsparcia Seniora” – objęto programem 30 osób.
6. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Mszanie Dolnej:
  - 1) Program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” – objęto programem 11 osób.
  - 2) Program „Korpus Wsparcia Seniorów” – objęto programem 50 osób.
  - 3) Program „Senior+” – objęto programem 28 osób.
  - 4) Program „Posiłek w szkole i domu” – objęto programem 106 osób.
7. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dobrej:

- 1) Program „Posiłek w szkole i domu” – objęto programem 77 osób.
- 2) Gminny Program osłonowy w zakresie zmniejszania wydatków ponoszonych na dożywianie przez mieszkańców Gminy Dobra – objęto programem 117 osób.
8. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kamienicy:
Nie realizował żadnych programów.
9. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łukowicy:
  - 1) Program „Opieka wytchnieniowa” – objęto programem 10 osób.
10. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Słopicach:
  - 1) Program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” – objęto programem 5 osób.
11. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Niedźwiedziu:
Nie realizował żadnych programów.
12. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tymbarku:
  - 1) Program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” – objęto programem 8 osób.

4. Zasoby instytucjonalne pomocy społecznej

Pomoc społeczna to nie tylko wsparcie finansowe osób i rodzin, ale także pomoc instytucjonalna, świadczona przez placówki pomocy społecznej.

Do zasobów instytucjonalnych pomocy społecznej funkcjonujących na terenie Powiatu Limanowskiego należy wiele jednostek m. in. domy pomocy społecznej, środowiskowe domy samopomocy, domy i kluby seniora, ośrodek interwencji kryzysowej, mieszkania chronione, warsztat terapii zajęciowej.

4.1. Domy Pomocy Społecznej

Osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w życiu codziennym, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej. Dom pomocy społecznej jest to instytucja świadcząca na poziomie obowiązującego standardu usługi: bytowe, opiekuńcze, wspomagające, edukacyjne w formach i zakresie wynikającym z indywidualnych potrzeb.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej kierowanie do domu pomocy społecznej należy do zadań własnych gminy. Zadaniem powiatu natomiast jest prowadzenie i rozwój infrastruktury domów znajdujących się na terenie tego powiatu oraz umieszczanie w nich skierowanych osób.

Domy pomocy społecznej, w zależności od tego, dla kogo są przeznaczone, dzielą się na domy dla osób w podeszłym wieku, osób przewlekle somatycznie chorych, osób przewlekle psychicznie chorych, dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie, dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, osób niepełnosprawnych fizycznie oraz uzależnionych od alkoholu.

W Powiecie Limanowskim funkcjonują dwa typy domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym: 1 dla osób przewlekle somatycznie chorych i 4 dla osób przewlekle psychicznie chorych. Trzy domy prowadzone są przez powiat:

1. Dom Pomocy Społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych – ul. Witosa 24/26, 34 – 600 Limanowa,
2. Dom Pomocy Społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych – ul. Rakoczego 9, 34 – 730 Mszana Dolna,
3. Dom Pomocy Społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych – 34 – 623 Szczyrzyc 182.

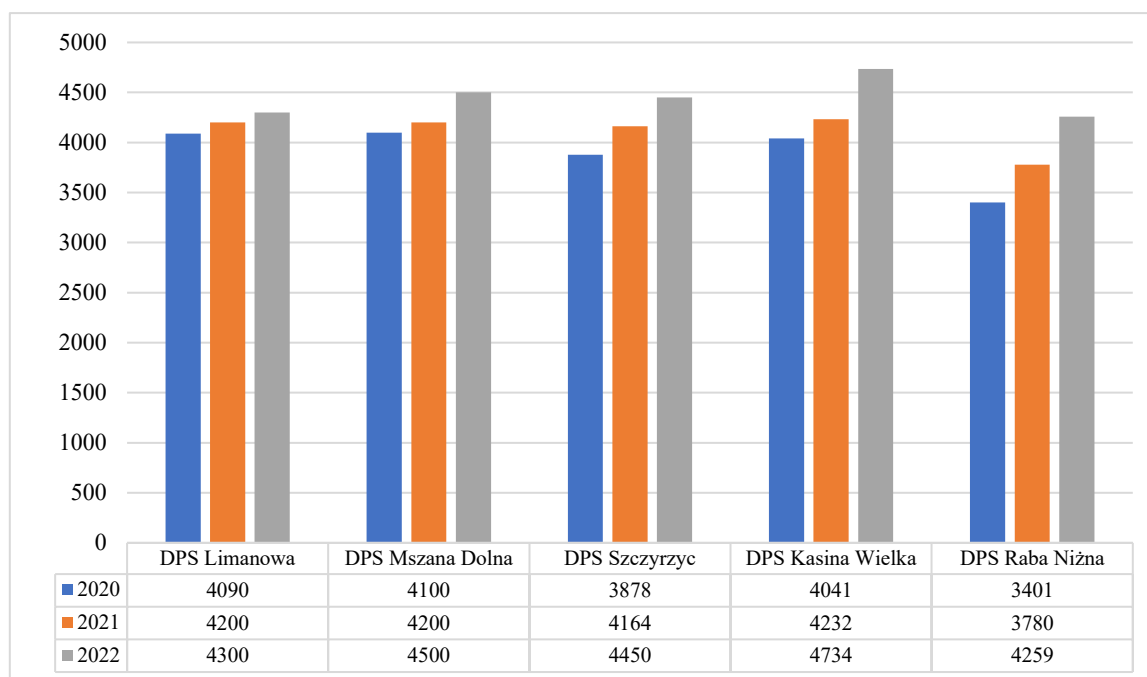
Dwa działają na podstawie umowy o zlecenie zadań z zakresu pomocy społecznej:

1. Dom Pomocy Społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych: 34 – 741 Kasina Wielka 448,
2. Dom Pomocy Społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych: Raba Niżna 1, 34 – 730 Mszana Dolna.

W 2020 roku do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej wpłynęło 55 wniosków o umieszczenie w domu pomocy społecznej – wydano 43 decyzje. W roku 2021 wpłynęły 62 wnioski – wydano 60 decyzji o umieszczeniu. Natomiast w roku 2022 wpłynęło 65 wniosków – wydanych zostało 57 decyzji.

Koszty we wszystkich domach znacząco wzrosły na przestrzeni ostatnich 3 lat. W dużej mierze wynika to ze wzrostu cen usług, z których korzysta DPS, kosztów zapewnienia wyżywienia i zatrudnienia pracowników.

Wykres 18 – Średnie miesięczne koszty utrzymania mieszkańca w DPS w latach 2020 – 2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Limanowej

Największą ilością miejsc statutowych od 2021 r. dysponuje Dom Pomocy Społecznej w Kasinie Wielkiej – zapewnia 100 miejsc, natomiast najmniej posiada ich DPS w Mszanie Dolnej – 48 miejsc.

Tabela 6 – Liczba miejsc statutowych oraz mieszkańców w poszczególnych domach pomocy społecznej w powiecie limanowskim w latach 2020 – 2022

Nazwa DPS	DPS Limanowa		DPS Mszana Dolna		DPS Szczyrzyc		DPS Kasina Wielka		DPS Raba Niżna	
	Liczba m-c statutowych	Średniomiesięczna l. mieszkańców	Liczba m-c statutowych	Średniomiesięczna l. mieszkańców	Liczba m-c statutowych	Średniomiesięczna l. mieszkańców	Liczba m-c statutowych	Średniomiesięczna l. mieszkańców	Liczba m-c statutowych	Średniomiesięczna l. mieszkańców
2020	60	58,08	48	47,92	99	98,75	66	65,83	90	87,67
2021	60	51,50	48	48,00	99	98,75	I -66 II- XII- 100	86,50	90	90,17
2022	60	54,33	48	48,00	99	98,83	100	98,17	90	89,33

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Limanowej

Domy pomocy społecznej w ostatnich latach miały obłożone prawie wszystkie dostępne miejsca. Tylko Dom Pomocy Społecznej w Limanowej borykał się z problemem wolnych miejsc w latach 2021 – 2022. Wynikało to z dużej śmiertelności osób starszych i schorowanych zarówno w tym domu, jak i w środowisku lokalnym. Domy funkcjonujące na terenie powiatu zaspokajają zapotrzebowanie mieszkańców na tego typu usługi opiekuńcze. Lista oczekujących na umieszczenie w DPS w największym stopniu dotyczy osób z zaburzeniami psychicznymi. Na koniec 2022 r. na umieszczenie nie oczekiwała żadna osoba.

W latach 2020 – 2022 gminne ośrodki pomocy społecznej najczęściej kierowały osoby do domów pomocy społecznej o profilu – dla osób przewlekle psychicznie chorych oraz przewlekle somatycznie chorych. Tylko Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Limanowej w przeciągu ostatnich trzech lat skierował łącznie 3 osoby do domu pomocy społecznej dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie oraz Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mszanie Dolnej jedną osobę do domu dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie w 2020 r.

Tabela 7 – Liczba osób skierowanych do domu pomocy społecznej przez ośrodki pomocy społecznej w latach 2020 – 2022

Profil DPS	2020r.	2021r.	2022r.
dla osób w podeszłym wieku	6	0	0
dla osób przewlekle somatycznie chorych	34	29	42
dla osób przewlekle psychicznie chorych	24	22	19
dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie	1	1	1
dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie	1	0	0
dla osób niepełnosprawnych fizycznie	0	0	0
dla osób uzależnionych od alkoholu	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z ośrodków pomocy społecznej

4.2. Środowiskowe Domy Samopomocy

Środowiskowe domy samopomocy są ośrodkami wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Przygotowują osoby do życia w społeczeństwie oraz funkcjonowania w środowisku. Przeznaczone są dla osób przewlekle psychicznie chorych i niepełnosprawnych intelektualnie.

Na terenie Powiatu Limanowskiego funkcjonują trzy Środowiskowe Domy Samopomocy:

- 1) **Środowiskowy Dom Samopomocy w Limanowej**, który przeznaczony jest dla 33 osób powyżej 18 r. ż., zamieszkałych na terenie Miasta Limanowa oraz sąsiednich gmin, wykazujących zaburzenia psychiczne i niepełnosprawność intelektualną. Placówka działa od 2008 r.
- 2) **Środowiskowy Dom Samopomocy w Ujanowicach** przeznaczony jest dla 30 osób niepełnosprawnych z terenu Gminy Laskowa oraz gmin sąsiednich. ŚDS jest ośrodkiem wsparcia pobytu dziennego typu A i B. Typ A dla uczestników przewlekle psychicznie chorych, typ B dla uczestników upośledzonych umysłowo. Placówka działa nieprzerwanie od 2006 r.
- 3) **Środowiskowy Dom Samopomocy w Mszanie Górnej** przeznaczony dla 40 osób z zaburzeniami psychicznymi oraz z niepełnosprawnością intelektualną, powyżej 18 r. ż., zamieszkałych na terenie Gminy Mszana Dolna.

Powiat Limanowski zawarł również porozumienie z Powiatem Myślenickim na zapewnienie usług mieszkańcom naszego powiatu, świadczonych przez Środowiskowy Dom Samopomocy z filią w Sułkowicach oraz z Powiatem Nowotarskim na realizację zadania polegającego na zapewnieniu usług świadczonych przez Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy w Nowym Targu z filią „Radość Życia” w Rabce – Zdrój.

4.3. Mieszkanie chronione

Mieszkanie chronione jest świadczeniem niepieniężnym z pomocy społecznej. Pobyt w mieszkaniu chronionym może być przyznany osobie, która ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebuje wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ale nie wymaga usług w zakresie świadczonego przez jednostkę całodobowej opieki. Mieszkanie chronione może być prowadzone przez każdą jednostkę organizacyjną pomocy społecznej lub organizację pożytku publicznego i w zależności od celu udzielania wsparcia prowadzone jest jako mieszkanie chronione treningowe lub mieszkanie chronione wspierane.

W mieszkaniu chronionym treningowym zapewnia się usługi bytowe oraz naukę, rozwijanie lub utrwalanie samodzielności, sprawności w zakresie samoobsługi, pełnienia ról społecznych w integracji ze społecznością lokalną, w celu umożliwienia prowadzenia samodzielnego życia.

Mieszkanie chronione wspierane przeznaczone jest dla:

1. osoby niepełnosprawnej, w szczególności osoby niepełnosprawnej fizycznie lub osoby z zaburzeniami psychicznymi;
2. osoby w podeszłym wieku lub przewlekle chorej.

W mieszkaniu chronionym wspieranym zapewnia się usługi bytowe oraz pomoc w wykonywaniu czynności niezbędnych w życiu codziennym i realizacji kontaktów społecznych, w celu utrzymania lub rozwijania samodzielności osoby na poziomie jej psychofizycznych możliwości¹¹.

Na terenie Powiatu Limanowskiego cztery gminy posiadają mieszkanie chronione. Gmina Słopnice oraz miasto Limanowa posiadają mieszkanie chronione treningowe. Natomiast gmina Łukowica oraz gmina Mszana Dolna posiadają mieszkanie chronione wspierane.

W latach 2020 – 2022 z mieszkań chronionych w gminach skorzystało łącznie 5 osób (2020 r. – MOPS Mszana Dolna – 3 osoby, 2021 r. – MOPS Mszana Dolna – 2 osoby).

Powiat Limanowski również dysponuje mieszkaniem chronionym treningowym z przeznaczeniem w szczególności dla osób z zaburzeniami psychicznymi, osób opuszczających pieczę zastępczą, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, zakład dla nieletnich, a także cudzoziemców. W latach 2020 – 2022 z mieszkania chronionego skorzystała tylko

¹¹ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, art. 53 ust.4.

jedna osoba. Powiat nie dysponuje mieszkaniem chronionym wspieranym z uwagi na brak wykazywanych potrzeb w tym zakresie.

Należy wspomnieć jednak, że w 2022 r. Powiat przystąpił do realizacji Programów:

1. „Samodzielność – Aktywność – Mobilność!” Dostępne mieszkanie. Celem programu jest dopłata do zakupu mieszkania pozbawionego barier architektonicznych, znajdującego się w lokalizacji umożliwiającej samodzielne opuszczenie budynku, aż do poziomu zero przed budynkiem dla osób posiadających orzeczenie o niepełnosprawności w stopniu znacznym z tytułu niepełnosprawności narządu ruchu uniemożliwiającej poruszanie się bez użycia wózka. Na realizację programu pozyskano środki w wysokości 160 000,00 zł. Środki pochodzą z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Wnioski w ramach Programu można składać do dnia 31 grudnia 2024 r.
2. „Samodzielność – Aktywność – Mobilność!” Mieszkanie dla absolwenta. Dofinansowanie może być udzielone na lokal mieszkalny lub dom jednorodzinny wynajmowany przez osobę z niepełnosprawnością samodzielnie lub wspólnie z innymi osobami fizycznymi na cele mieszkaniowe, pod warunkiem, że na każdego najemcę przypada nie mniej niż 20 m² pow. użytkowej. Pomoc jest świadczona maksymalnie na 36 miesięcy. Na realizację programu pozyskano środki w wysokości 113 204,52 zł. Środki pochodzą z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Wnioski w ramach Programu można składać do dnia 31 grudnia 2023 r.

4.4. Domy i kluby seniora

Zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej osobom, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, mogą być przyznane usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze lub posiłek, świadczone w ośrodku wsparcia. Do ośrodków wsparcia zaliczamy również dzienne domy seniora oraz kluby seniora.

Na terenie Powiatu Limanowskiego funkcjonują dwa dzienne domy seniora oraz cztery kluby seniora. Zapewniają one łącznie 129 miejsc:

1. Dzienny Dom Seniora w Dobrej – przeznaczony dla 15 osób;
2. Dzienny Dom Seniora w Limanowej – przeznaczony dla 25 osób;
3. Klub Seniora w Porąbce – przeznaczony dla 15 osób;
4. Klub Seniora w Mstowie – przeznaczony dla 20 osób;

5. Klub Seniora w Roztoce – przeznaczony dla 30 osób;
6. Klub Seniora w Mszanie Dolnej – przeznaczony dla 24 osób.

4.5. Ośrodek Interwencji Kryzysowej

Zgodnie z art. 19 pkt 12 ustawy o pomocy społecznej jednym z zadań powiatu jest prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej. Na terenie Powiatu Limanowskiego Ośrodek Interwencji Kryzysowej funkcjonuje od 1 stycznia 2022 r. Został on utworzony w ramach struktury organizacyjnej Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej.

Ośrodek obejmuje swoim działaniem teren Powiatu Limanowskiego oraz powiaty, które powierzyły Powiatowi Limanowskiemu realizację zadania w tym zakresie.

Ośrodek Interwencji Kryzysowej udziela klientom (bez względu na posiadany przez nich dochód), znajdującym się w sytuacji kryzysowej kompleksowego wsparcia, poprzez zespół specjalistów, w skład którego wchodzi między innymi: psycholog, psychoterapeuta, pedagog, pracownik socjalny, prawnik.

W ramach wsparcia stacjonarnego Ośrodek Interwencji Kryzysowej zapewnia klientom znajdującym się w sytuacji kryzysowej z wyłączeniem problemu bezdomności, nieodpłatnego schronienia w hostelu na okres maksymalnie 3 miesięcy.

Na koniec 2022 r. w ośrodku funkcjonowało jedno mieszkanie hostelowe zapewniające schronienie 7 osobom. W tym samym roku rozpoczęto prace remontowe drugiego mieszkania tak, aby zapewnić 11 miejsc całodobowego schronienia dla osób wymagających pomocy w związku z przeżywanym kryzysem. W 2022 r. z mieszkania hotelowego skorzystało 11 osób, w tym 7 z terenu Powiatu Limanowskiego, a 4 osoby z terenu Powiatu Nowosądeckiego.

Ośrodek pełni funkcję ośrodka wsparcia zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, o którym mowa w art. 19 pkt 11 oraz ustawą o przeciwdziałaniu przemocy domowej, o którym mowa w art. 6 ust.3 pkt 3. W przypadku braku wolnych miejsc w Ośrodku osoby potrzebujące wsparcia kierowane są do specjalistycznych ośrodków wsparcia na terenie województwa małopolskiego tj. Tarnowie i Zakopanem.

4.6. Dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej do zadań powiatu należy również prowadzenie domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży. Powiat Limanowski nie prowadzi takiej placówki z uwagi na brak wykazywanych potrzeb w tym zakresie. W latach 2020 – 2022

żaden ośrodek nie skierował do tego typu placówki ani jednej osoby. Dodatkowo matki z małoletnimi dziećmi i kobiety w ciąży, będące w trudnej sytuacji życiowej, mogą zostać umieszczone w ośrodku interwencji kryzysowej.

Ponadto z ekonomicznego punktu widzenia, w aktualnej sytuacji braku faktycznego zapotrzebowania na udzielenie wsparcia w tym zakresie, prowadzenie domu jest nieuzasadnione. Natomiast nie wyklucza się, że w miarę zaistnienia potrzeby w przyszłości zostanie otwarta tego typu placówka lub zostanie podpisane porozumienie z innym powiatem na realizację ww. zadania.

Na terenie Województwa Małopolskiego matki z małoletnimi dziećmi, a także ojcowie z małoletnimi dziećmi i kobiety w ciąży, w przypadku doznawania sytuacji przemocy w rodzinie, mogą znaleźć schronienie i pomoc specjalistyczną w 3 specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie. Ponadto 15 powiatów prowadzi ośrodki interwencji kryzysowej.

4.7. Warsztat Terapii Zajęciowej

Warsztat oznacza wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo placówkę stwarzającą osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia.

Na terenie Powiatu Limanowskiego istnieje jeden Warsztat Terapii Zajęciowej działający przy Stowarzyszeniu „Remedium” w Tymbarku. W Warsztacie uczestniczy 60 osób niepełnosprawnych z terenu Powiatu Limanowskiego. Osoby te posiadają w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności wskazanie do udziału w terapii zajęciowej.

Tabela 8 – Dofinansowanie działalności WTZ w latach 2020 – 2022

Rok	Dofinansowanie działalności WTZ		
	Środki PFRON	Środki Powiatu Limanowskiego	Wydatkowane środki na działalność WTZ – razem
2020	1 229 760,00 zł	136 640,00 zł	1 366 400,00 zł
2021	1 301 760,00 zł	144 640,00 zł	1 446 400,00 zł
2022	1 553 760,00 zł	172 640,00 zł	1 726 400,00 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań rzeczowo – finansowych Powiatu Limanowskiego z realizacji zadań z zakresu rehabilitacji i zatrudnienia osób niepełnosprawnych finansowanych przez PFRON.

4.8. Placówki niepubliczne w Powiecie Limanowskim zapewniające całodobową opiekę osobom w podeszłym wieku, niepełnosprawnym, przewlekle chorym.

Na terenie Powiatu Limanowskiego funkcjonują również dwa domy, które wpisane są do rejestru placówek zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub w podeszłym wieku, w tym prowadzonych na podstawie przepisów o działalności gospodarczej działających w obszarze województwa małopolskiego. Jest to:

1. Rodzinny Dom Opieki „Dom Jezusa z Nazaretu” w Limanowej prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr św. Jana Chrzciciela na podstawie decyzji Wojewody Małopolskiego na czas nieokreślony. Placówka przeznaczona jest dla osób niepełnosprawnych, przewlekle chorych lub osób w podeszłym wieku i posiada 12 miejsc.
2. Dom Seniora „Pod Jaworzynką” w Lubomierzu prowadzony przez Spółkę z o.o. „Helios” z Lubomierza na podstawie decyzji Wojewody Małopolskiego na czas nieokreślony. Dom przeznaczony dla osób niepełnosprawnych i w podeszłym wieku. Na koniec 2022 r. placówka posiadała 7 miejsc.

4.9. Oddział Geriatryczny - Szpital Powiatowy w Limanowej

Świadczenia na rzecz osób w podeszłym wieku realizuje również Szpital Powiatowy w Limanowej. Od 20 grudnia 2021 r. realizuje świadczenia w zakresie leczenia szpitalnego na Oddziale Geriatrycznym. Tym samym Pacjenci zostają objęci kompleksową opieką w zakresie geriatryi mając możliwość uzyskania świadczeń zarówno w poradni, jak i w razie konieczności – na oddziale. Oddział Geriatryczny ma za zadanie położyć szczególny akcent na leczenie pacjenta będącego w podeszłym wieku, z uwzględnieniem specyfiki chorowania w tym okresie życia i odmienności objawów wielu chorób. Na Oddziale Geriatrycznym dostępnych jest 20 łóżek. Oddział jest czynny całodobowo. W skład zespołu Centrum Leczenia Seniorów – Oddziału Geriatrycznego wchodzi lekarze, pielęgniarki, opiekunowie medyczni, rehabilitant oraz psycholog.

5. Placówki edukacyjne specjalne na terenie Powiatu Limanowskiego

5.1. Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Dobrej

Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Dobrej jest placówką oświatową, która stwarza możliwość nauki uczniom niepełnosprawnym intelektualnie w stopniu lekkim,

umiarkowanym i znacznym oraz z niepełnosprawnościami sprzężonymi w wieku od 7 do 24 lat, którzy mają trudności w zdobywaniu wiedzy w szkole ogólnodostępnej. W skład Ośrodka wchodzi:

1. ośmioletnia szkoła podstawowa dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, umiarkowanym i znacznym;
2. trzyletnia branżowa szkoła I stopnia dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim (zawód: pracownik pomocniczy gastronomii);
3. trzyletnia szkoła przysposabiająca do pracy dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi;
4. opieka całodobowa (internat – dla wychowanków mieszkających poza terenem miejscowości Dobra).

W ośmioletniej szkole podstawowej edukacja podzielona jest na dwa etapy kształcenia: I etap – edukacja wczesnoszkolna (klasy I – III), II etap – (klasy IV – VIII). Praca dydaktyczna – wychowawcza realizowana jest w oparciu o indywidualne programy edukacyjno – terapeutyczne opracowane dla każdego ucznia. Każdy z uczniów, w zależności od indywidualnych możliwości i potrzeb, objęty jest rewalidacją indywidualną.

Trzyletnia branżowa szkoła I stopnia, przygotowuje uczniów do wykonywania zawodu: pracownik pomocniczy gastronomii. Po ukończeniu szkoły uczniowie przygotowani są do wykonywania prac pomocniczych w obiektach świadczących usługi gastronomiczne, wykonywania czynności porządkowych w obiektach świadczących usługi gastronomiczne, realizowania prac związanych z przechowywaniem żywności, wykonywania prac pomocniczych w pomieszczeniach produkcyjnych obiektu gastronomicznego, wykonywania czynności pomocniczych związanych z ekspedycją dań i napojów bezalkoholowych, wykonywania prac pomocniczych w części handlowo – usługowej obiektu gastronomicznego. Głównym celem prowadzonych zajęć w trzyletniej szkole przysposabiającej do pracy jest osiągnięcie maksymalnej zaradności i niezależności na miarę indywidualnych możliwości uczniów. Każdy uczeń realizuje indywidualny program edukacyjno – terapeutyczny odpowiadający jego możliwościom intelektualnym i psychofizycznym. Celem edukacji ucznia jest wdrażanie do funkcjonowania społecznego, rozumienia i uznawania norm społecznych, a w szczególności wyposażyć go w takie umiejętności i wiadomości, które pozwolą mu na postrzeganie siebie jako samodzielnej osoby. Szkoła Przysposabiająca do Pracy ma na celu maksymalne uniezależnienie się od opieki innych ludzi.

Ponadto w Specjalnym Ośrodku Szkolno – Wychowawczym w Dobrej działa **Ośrodek Koordynacyjno – Rehabilitacyjno – Opiekuńczy**, który wspiera rodziców i dzieci od chwili wykrycia niepełnosprawności lub zagrożenia niepełnosprawnością do czasu podjęcia nauki w szkole, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci do 3 roku życia. Działania w ramach OKRO:

1. udzielanie rodzicom specjalistycznej informacji dotyczącej problemów rozwojowych dziecka;
2. wskazywanie właściwych dla dziecka i jego rodziny form kompleksowej, specjalistycznej pomocy, w szczególności rehabilitacyjnej, terapeutycznej, fizjoterapeutycznej, psychologicznej, pedagogicznej i logopedycznej;
3. wskazywanie jednostek udzielających specjalistycznej pomocy dzieciom;
4. organizowanie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka w wymiarze do 5 godzin tygodniowo dla danego dziecka, oraz – w zależności od potrzeb dziecka – dodatkowych usług terapeutów, fizjoterapeutów, psychologów, pedagogów, logopedów i innych specjalistów.

Zadania realizowane w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci polegają na stymulowaniu sfery poznawczej, emocjonalnej i społecznej, których celem jest kształtowanie i rozwijanie umiejętności życiowych, porozumiewania się, radzenia sobie z emocjami. Udział w zajęciach jest etapem przygotowującym dzieci do podjęcia nauki w szkole.

5.2. Niepubliczna Szkoła Podstawowa Specjalna „Zielony Zakątek”

Na terenie Powiatu Limanowskiego funkcjonuje również Niepubliczna Szkoła Podstawowa Specjalna „Zielony Zakątek. Organem prowadzącym jest Fundacja „Wesoły Promyczek”. Placówka funkcjonuje od 1 września 2020 r., a jej siedziba mieści się w Mordarce. Szkoła jest placówką niepubliczną o uprawnieniach szkoły publicznej, o ośmioletnim cyklu kształcenia.

Szkoła przeznaczona jest dla dzieci:

1. z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, umiarkowanym i znacznym oraz głębokim;
2. z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera;
3. z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim sprzężoną z autyzmem, dla dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym sprzężonym z autyzmem;

4. z niepełnosprawnościami sprzężonymi ze względu na rodzaj niepełnosprawności (niewidomi, słabowidzący, niesłyszący, słabosłyszący, niepełnosprawność intelektualna w stopniu lekkim, niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym i znacznym, niepełnosprawność ruchowa w tym z afazją, z autyzmem w tym z zespołem Aspergera), u których dodatkowo występuje co najmniej jedna z wymienionych niepełnosprawności.

Szkoła realizuje cele i zadania wynikające z przepisów prawa w szczególności z podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym, znacznym i głębokim oraz programu wychowawczo – profilaktycznego szkoły.

Nadmienić należy, że na terenie Powiatu Limanowskiego dzieci z specjalnymi potrzebami edukacyjnymi mogą również korzystać z kształcenia w placówkach z oddziałami integracyjnymi w szkołach czy przedszkolach.

6. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna

Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Limanowej wchodzi w skład Zespołu Placówek Oświatowych w Limanowej. Organem prowadzącym jest Powiat Limanowski. Obejmuje swym zasięgiem dwanaście gmin Powiatu Limanowskiego. Siedziba znajduje się w Limanowej. Prowadzony jest również punkt konsultacyjny w Mszanie Dolnej. Misją Poradni jest pomoc i wsparcie dla dzieci i młodzieży uczącej się, ich rodziców oraz nauczycieli w rozwiązywaniu problemów związanych z rozwojem osobowości, nauką szkolną oraz funkcjonowaniem w rodzinie, grupie i szkole. W Poradni można uzyskać:

1. poradę psychologa, pedagoga, logopedy,
2. diagnozę psychologiczną, pedagogiczną, logopedyczną i zawodoznawczą,
3. pomoc w pokonywaniu trudności szkolnych,
4. pomoc w rozwiązywaniu problemów emocjonalnych, wychowawczych i innych,
5. pomoc w wyborze kierunku dalszego kształcenia.

Poradnia wydaje opinie w sprawach:

1. wcześniejszego przyjęcia dziecka do szkoły podstawowej oraz odroczenia rozpoczęcia spełniania obowiązku szkolnego,
2. pozostawienia ucznia klas I-III szkoły podstawowej na drugi rok w tej samej klasie,
3. objęcia ucznia nauką w klasie terapeutycznej,

4. dostosowania wymagań edukacyjnych wynikających z programu nauczania do indywidualnych potrzeb ucznia, u którego stwierdzono specyficzne trudności w uczeniu się, uniemożliwiające sprostanie tym wymaganiom,
5. zwolnienie ucznia z głęboką dysleksją rozwojową z nauki drugiego języka obcego,
6. udzielenia zezwolenia na indywidualny program lub tok nauki,
7. przyjęcia ucznia do oddziału przysposabiającego do pracy,
8. zindywidualizowanej ścieżki kształcenia,
9. innych, określonych w odrębnych przepisach,

Poradnia orzeka w sprawach:

1. kształcenia specjalnego dzieci i młodzieży z zaburzeniami i odchyleniami rozwojowymi, wymagającymi stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy, w tym o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim, niedosłyszących i niesłyszących, niedowidzących i niewidzących oraz z autyzmem i zespołem Aspergera,
2. nauczania indywidualnego dzieci i młodzieży, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do szkoły,
3. wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole,
4. potrzeby zajęć rewalidacyjno – wychowawczych.

Pomoc udzielana w Poradni jest bezpłatna i może się o nią zwrócić każdy rodzic dziecka od 0 – 18 lat, lub powyżej 18 lat – jeśli uczęszcza ono do szkoły. Wszystkie formy pomocy udzielanej przez poradnię wymagają złożenia wniosku podpisanego przez rodzica lub opiekuna prawnego.¹²

4. NIEPEŁNOSPRAWNI W POWIECIE LIMANOWSKIM

4.1. Dane statystyczne

Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych stanowi, że niepełnosprawność to trwała lub okresowa niezdolność do wypełniania ról społecznych, co spowodowane jest stałym bądź długotrwałym naruszeniem sprawności organizmu, a w szczególności powodującym niezdolność do pracy. W ustawie tej określono trzy stopnie niepełnosprawności:

---

¹² <https://ppp.zpo.limanowa.pl/o-nas.html>

1. znaczny,
2. umiarkowany,
3. lekki.¹³

Główny Urząd Statystyczny do celów przeprowadzenia Narodowego Spisu Powszechnego za osobę niepełnosprawną uznaje osobę posiadającą orzeczenie wydane przez uprawniony do tego organ lub osobę, która takiego orzeczenia nie posiada, lecz odczuwa ograniczenie sprawności w wykonywaniu czynności podstawowych dla swojego wieku.

Niepełnosprawność badana jest w oparciu o dwa kryteria:

1. prawne (formalne) – niepełnosprawność prawna – to znaczy, że osoba posiada odpowiednie i aktualne orzeczenie wydane przez uprawniony do tego organ,
2. subiektywne (samocena) – niepełnosprawność biologiczna – to znaczy, że osoba nie posiada orzeczenia jednak odczuwa całkowicie lub znacznie ograniczoną zdolność do wykonywania podstawowych czynności.

W Polsce za źródło danych dotyczących rozmiarów i struktury osób niepełnosprawnych uważa się informacje uzyskane podczas przeprowadzania powszechnych spisów ludności. Jednak należy wziąć pod uwagę fakt, iż podczas przeprowadzania Narodowego Spisu Powszechnego w 2021 r. pytanie dotyczące niepełnosprawności było dobrowolne. Mogły pojawiać się takie osoby, które posiadają orzeczenie o niepełnosprawności, jednak z różnych względów nie udzieliły odpowiedzi na pytanie, które dotyczyło tego problemu. Taka sytuacja z pewnością rzutuje negatywnie na rzetelność danych dotyczących faktycznej liczby osób niepełnosprawnych.

Tabela 9 – Struktura osób niepełnosprawnych w Powiecie Limanowskim według Narodowego Spisu Powszechnego w 2011 i 2021 roku

Rok	Liczba niepełnosprawnych ogółem (w tys.)	
2011	13,0	
	K	M
	6,8	6,2
2021	15,7	
	K	M
	8,4	7,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Narodowy Spis Powszechny 2011 r. i 2021 r.

¹³ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, art. 3, ust.1 pkt 1,2,3.

Zadania z zakresu administracji rządowej wynikające z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych w zakresie orzekania w Powiecie Limanowskim realizuje Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności. Posiada on uprawnienia organu orzekającego o niepełnosprawności, stopniu niepełnosprawności lub o wskazaniach do ulg i uprawnień jako instancja I stopnia. Sprawy rozpatrywane w Powiatowym Zespole do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Limanowej:

1. Zespół wydaje orzeczenia o:

- 1) niepełnosprawności osób, które nie ukończyły 16 roku życia,
- 2) stopniu niepełnosprawności osób, które ukończyły 16 rok życia,
- 3) wskazaniach do ulg i uprawnień osób posiadających orzeczenia o inwalidztwie lub niezdolności do pracy.

2. Zespół wydaje legitymacje dokumentujące:

- 1) niepełnosprawność – w przypadku orzeczenia niepełnosprawności osoby, która nie ukończyła 16 roku życia,
- 2) stopień niepełnosprawności – w przypadku orzeczenia stopnia niepełnosprawności osoby, która ukończyła 16 rok życia.

3. Zespół wydaje karty parkingowe:

- 1) uprawnionym osobom niepełnosprawnym,
- 2) uprawnionym placówkom.

W poniższej tabeli przedstawiono liczbę wydanych orzeczeń przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Limanowej w latach 2020 – 2022. Pokazuje on w pewnym stopniu skalę problemu niepełnosprawności w Powiecie, choć dane dotyczą orzeczeń wydawanych tylko przez ten organ. Nadmienić należy, że w okresie pandemii oraz kolejno w okresie stanu zagrożenia epidemicznego ważność posiadanych orzeczeń przez osoby niepełnosprawne ulegała wydłużeniu. Tym samym powodując odraczanie w czasie składanie wniosków o wydanie aktualnych orzeczeń. Domniemać można zatem, że liczba wydanych orzeczeń mogłaby być znacznie większa we wskazanym okresie.

Tabela 10 – Liczba orzeczeń wydanych przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Limanowej w latach 2020 – 2022

Rok	Liczba wydanych orzeczeń
2020	1 598
2021	1 831

2022	1 900
------	-------

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych w Powiatowym Zespole do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Limanowej.

Na przestrzeni 3 ostatnich lat w Powiatowym Zespole ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Limanowej odnotowuje się ogólny wzrost liczby osób z niepełnosprawnościami i tym samym wydanych orzeczeń o niepełnosprawności.

4.2. Rehabilitacja społeczna

Powiat Limanowski, w oparciu o ustawę o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, przyznaje dofinansowania do:

1. uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
2. sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
3. zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów,
4. likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
5. usług tłumacza języka migowego lub tłumacza – przewodnika.

4.2.1. Turnusy rehabilitacyjne

Turnus oznacza zorganizowaną formę aktywnej rehabilitacji połączonej z elementami wypoczynku, której celem jest ogólna poprawa psychofizycznej sprawności oraz wzmocnienie umiejętności społecznych uczestników, między innymi przez nawiązywanie i rozwijanie kontaktów społecznych, realizację i rozwijanie zainteresowań, a także przez udział w innych zajęciach przewidzianych programem turnusu. Wysokość dofinansowania ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych jest uzależniona od stopnia niepełnosprawności.

Tabela 11 – Turnusy rehabilitacyjne w latach 2020 – 2022

Rok	Liczba wypłaconych dofinansowań ze środków PFRON do turnusu rehabilitacyjnego, w tym		
	Liczba osób niepełnosprawnych, którym przyznano dofinansowanie	Liczba opiekunów, którym przyznano dofinansowanie	Wydatkowana kwota
2020	84	47	139 846,00 zł
2021	131	68	277 156,00 zł

2022	19	19	53 808,00 zł
------	----	----	---------------------

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań rzeczowo – finansowych Powiatu Limanowskiego z realizacji zadań z zakresu rehabilitacji i zatrudnienia osób niepełnosprawnych finansowanych przez PFRON.

W 2022 r. ze względu na niewielkie środki otrzymane z PFRON dofinansowanie otrzymały tylko dzieci i ich opiekunowie.

4.2.2. Przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze

Osoby niepełnosprawne mogą ubiegać się o dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane na podstawie odrębnych przepisów. Podstawą dofinansowania jest uzyskanie refundacji z Narodowego Funduszu Zdrowia.

Tabela 12 – Przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze w latach 2020 – 2022

Rok	Liczba wypłaconych dofinansowań ze środków PFRON do zakupu przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych	Wydatkowana kwota
2020	1 280	794 667,00 zł
2021	1 110	901 604,00 zł
2022	861	1 082 337,00 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań rzeczowo – finansowych Powiatu Limanowskiego z realizacji zadań z zakresu rehabilitacji i zatrudnienia osób niepełnosprawnych finansowanych przez PFRON.

Z danych statystycznych wynika, że środki przekazywane na realizację tego zadania były z roku na rok coraz to większe, ponieważ wzrosły ceny przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych.

4.2.3. Sprzęt rehabilitacyjny

O dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny mogą ubiegać się osoby niepełnosprawne stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, osoby prawne i jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, jeżeli prowadzą działalność związaną z rehabilitacją osób niepełnosprawnych przez okres co najmniej 2 lat przed dniem złożenia wniosku.

Tabela 13 – Sprzęt rehabilitacyjny w latach 2020 – 2022

Rok	Liczba wypłaconych dofinansowań ze środków PFRON do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego	Wydatkowana kwota
2020	24	16 588,00 zł
2021	17	10 945,00 zł
2022	16	17 342,00 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań rzeczowo – finansowych Powiatu Limanowskiego z realizacji zadań z zakresu rehabilitacji i zatrudnienia osób niepełnosprawnych finansowanych przez PFRON.

Z dofinansowania do sprzętu rehabilitacyjnego korzystały przede wszystkim osoby dorosłe.

4.2.4. Likwidacja barier funkcjonalnych dla indywidualnych osób niepełnosprawnych

Barierzy architektoniczne to wszelkie utrudnienia występujące w budynku i w jego najbliższej okolicy, które ze względu na rozwiązania techniczne, konstrukcyjne lub warunki użytkowania uniemożliwiają lub utrudniają swobodę ruchu osobom niepełnosprawnym.

Barierzy techniczne to przeszkody wynikające z braku zastosowania odpowiednich do rodzaju niepełnosprawności, przedmiotów lub urządzeń. Likwidacja tych barier powinna powodować sprawniejsze działanie osoby niepełnosprawnej w społeczeństwie i umożliwić jej wydajniejsze funkcjonowanie.

Barierzy w komunikowaniu się to ograniczenia uniemożliwiające lub utrudniające osobie niepełnosprawnej swobodne porozumiewanie się i/lub przekazywanie informacji.

W ostatnich latach środki przekazywane na realizację tego zadania były z roku na rok coraz to większe, ponieważ wzrosła liczba osób z niepełnosprawnościami ubiegających się o dofinansowanie do likwidacji barier funkcjonalnych.

Tabela 14 – Likwidacja barier funkcjonalnych w latach 2020 – 2022

Rok	Liczba wypłaconych dofinansowań ze środków PFRON do likwidacji barier architektonicznych	Liczba wypłaconych dofinansowań ze środków PFRON do likwidacji barier technicznych	Liczba wypłaconych dofinansowań ze środków PFRON do likwidacji barier w komunikowaniu się	Wydatkowana kwota
2020	0	115	6	268 937,00 zł
2021	5	134	34	435 249,00 zł
2022	4	153	18	533 042,00 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań rzeczowo – finansowych Powiatu Limanowskiego z realizacji zadań z zakresu rehabilitacji i zatrudnienia osób niepełnosprawnych finansowanych przez PFRON.

W ostatnich latach obserwuje się stały wzrost liczby osób z niepełnosprawnościami korzystających z tych form pomocy. Większość wnioskodawców to osoby dorosłe, leżące i niezdolne do samodzielnej egzystencji.

4.2.5. Sport, kultura, rekreacja i turystyka osób niepełnosprawnych

O dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych organizacji sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych mogą ubiegać się zarówno osoby prawne jak i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, jeżeli:

1. prowadzą działalność na rzecz osób niepełnosprawnych przez okres co najmniej 2 lat przed dniem złożenia wniosku,
2. udokumentują zapewnienie odpowiednich do potrzeb osób niepełnosprawnych warunków technicznych i lokalowych do realizacji zadania,
3. udokumentują posiadanie środków własnych lub pozyskanych z innych źródeł na sfinansowanie przedsięwzięcia w wysokości nieobjętej dofinansowaniem ze środków Funduszu.

Tabela 15 – Sport, kultura i rekreacja osób niepełnosprawnych w latach 2020 – 2022

Rok	Wydatkowana kwota	Zawarte umowy	Liczba osób, które skorzystały ze wsparcia w ramach dofinansowania
2020	1 200,00 zł	1	54
2021	4 080,00 zł	3	93
2022	8 198,00 zł	5	112

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań rzeczowo – finansowych Powiatu Limanowskiego z realizacji zadań z zakresu rehabilitacji i zatrudnienia osób niepełnosprawnych finansowanych przez PFRON.

Mimo niewielkiego dofinansowania ze środków PFRON na realizację imprez kulturalnych z roku na rok zwiększa się liczba osób korzystających z tej formy pomocy.

4.2.6. Usługi tłumacza języka migowego lub tłumacza – przewodnika

O dofinansowanie na usługi tłumacza języka migowego lub tłumacza – przewodnika mogą ubiegać się osoby niepełnosprawne, jeżeli jest to uzasadnione potrzebami wynikającymi z niepełnosprawności. W Powiecie Limanowskim w latach 2020 – 2022 żadna osoba nie skorzystała z tej formy wsparcia.

4.2.7. Pilotażowy Program „Aktywny Samorząd”

Od 2012 r. Powiat Limanowski realizuje pilotażowy program „Aktywny samorząd”, którego głównym celem jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo beneficjentów programu w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji. Program realizowany jest ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Pilotażowy program „Aktywny samorząd” jest ważnym krokiem w kierunku wydajniejszego modelu polityki społecznej wobec osób niepełnosprawnych. Formy wsparcia przewidziane w programie dotyczą likwidacji barier ograniczających społeczne i zawodowe funkcjonowanie osób niepełnosprawnych. Program składa się z trzech modułów, z czego moduł I i II realizowany jest przez samorządy powiatowe, natomiast realizacją modułu III zajmuje się Biuro PFRON.

Tabela 16 – Formy i zakres pomocy udzielanej w ramach Programu

MODUŁ I – LIKWIDACJA BARIER UTRUDNIAJĄCYCH AKTYWIZACJĘ SPOŁECZNĄ I ZAWODOWĄ	
Obszar A – likwidacja bariery transportowej	
Zadanie 1 oraz Zadanie 4	dofinansowanie zakupu i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu
Zadanie 2 oraz Zadanie 3	dofinansowanie lub refundacja kosztów uzyskania prawa jazdy, w szczególności: <ul style="list-style-type: none"> – kursu i egzaminów na prawo jazdy kategorii B, oraz w przypadku kursu poza miejscowością zamieszkania: – zakwaterowania, wyżywienia w okresie trwania kursu, – dojazdu (przyjazd na kurs i powrót z kursu)
Obszar B – likwidacja barier w dostępie do uczestniczenia w społeczeństwie informacyjnym	
Zadanie 1, Zadanie 3 oraz Zadanie 4	dofinansowanie zakupu sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania
Zadanie 2	dofinansowanie lub refundacja kosztów szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania
Zadanie 5	dofinansowanie lub refundacja kosztów utrzymania sprawności technicznej posiadanego sprzętu elektronicznego;
Obszar C – likwidacja barier w poruszaniu się	
Zadanie 1	dofinansowanie zakupu wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym oraz refundacja kosztów dojazdu adresata programu na spotkanie z ekspertem
Zadanie 2	dofinansowanie lub refundacja kosztów utrzymania sprawności technicznej posiadanego skutera lub wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym
Zadanie 3	dofinansowanie zakupu protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne oraz refundacja kosztów dojazdu adresata programu na spotkanie z ekspertem PFRON lub kosztów dojazdu eksperta PFRON na spotkanie z adresatem programu
Zadanie 4	dofinansowanie lub refundacja kosztów utrzymania sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny, w której zastosowano

	nowoczesne rozwiązania techniczne oraz refundacja kosztów dojazdu adresata programu na spotkanie z ekspertem PFRON lub kosztów dojazdu eksperta PFRON na spotkanie z adresatem programu
Zadanie 5	dofinansowanie zakupu skutera inwalidzkiego o napędzie elektrycznym lub oprzyrządowania elektrycznego do wózka ręcznego
Obszar D – dofinansowanie lub refundacja kosztów opieki nad osobą zależną (opłata za pobyt dziecka w żłobku lub przedszkolu albo inny koszt zapewnienia opieki nad dzieckiem)	
MODUŁ II – DOFINANSOWANIE LUB REFUNDACJA KOSZTÓW UZYSKANIA WYKSZTAŁCENIA NA POZIOMIE WYŻSZYM:	
<ul style="list-style-type: none"> – opłata za naukę (czesne); – dodatek na pokrycie kosztów kształcenia (nie podlega rozliczeniu); – dodatek na uiszczenie opłaty za przeprowadzenie przewodu doktorskiego – w przypadku osób, które mają wszczyty przewód doktorski, a nie są uczestnikami studiów doktoranckich. 	
MODUŁ III – SZKOLENIA KADR SAMORZĄDÓW ORAZ ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH Z ZAKRESU PROBLEMATYKI NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie treści pilotażowego programu „Aktywny samorząd”.

Na przełomie trzech ostatnich lat najwięcej środków finansowych na realizację programu w Powiecie Limanowskim wydatkowano w 2022 r. – 477 770,76 zł, kolejno w 2021 r. – 338 781,46 zł, natomiast w 2020 r. – 299 867,13 zł.

Tabela 17 – Wydatkowanie środków w ramach pilotażowego programu „Aktywny samorząd” w latach 2020 – 2022

Rok	Moduł I	Moduł II	Łącznie	Wykorzystanie środków (w %)
2020	162 645,13 zł	137 222,00 zł	299 867,13 zł	90,25 %
2021	222 927,46 zł	143 226,50 zł	338 781,46 zł	99,95 %
2022	307 157,26 zł	170 613,50 zł	477 770,76 zł	98,67 %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z realizacji pilotażowego programu „Aktywny samorząd” przekazywanych do PFRON.

4.2.8. Zajęcia klubowe w WTZ

Od 2021 r. realizowany jest program „Zajęcia klubowe w WTZ”. Jest to program finansowany ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Przeznaczony jest dla:

1. osób niepełnosprawnych, posiadających ważne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności (lub orzeczenie równoważne), które były uczestnikami WTZ i opuściły go w związku z podjęciem zatrudnienia;

- osób niepełnosprawnych, posiadających ważne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności (lub orzeczenie równoważne), znajdujące się na prowadzonej przez podmiot prowadzący WTZ liście osób (o której mowa w art. 10 f ust. 2 a ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych), których zgłoszenie do uczestnictwa w warsztacie zostało zatwierdzone i które nie rozpoczęły terapii w WTZ.

Celem programu jest wsparcie osób niepełnosprawnych w utrzymaniu samodzielności i niezależności w życiu społecznym i zawodowym poprzez prowadzenie przez warsztaty terapii zajęciowej zajęć klubowych jako zorganizowanej formy rehabilitacji.

Tabela 18 – Zajęcia klubowe w WTZ

Rok	Liczba osób, które zostały objęte wsparciem	Wydatkowana kwota
2021	6	12 955,13 zł
2022	3	8 786,86 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań rzeczowo – finansowych Powiatu Limanowskiego z realizacji programów

4.2.9. Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej

Od 2021 r. Powiat Limanowski przystąpił do realizacji programu Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej pn. „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” finansowanego ze środków Funduszu Solidarnościowego. Program skierowany jest do osób posiadających orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności oraz dzieci do 16 roku życia z orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Usługi asystencji osobistej w szczególności polegają na pomocy asystenta w:

- wykonywaniu czynności dnia codziennego dla uczestnika Programu;
- wyjściu, powrocie lub dojazdach z uczestnikiem Programu w wybrane przez uczestnika miejsca;
- załatwianiu spraw urzędowych;
- korzystaniu z dóbr kultury (np. muzeum, teatr, kino, galerie sztuki, wystawy);

5. zaprowadzaniu dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności do placówki oświatowej lub przyprawdzaniu ich z niej.

Tabela 19 – Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej

Rok	Liczba osób, które zostały objęte wsparciem	Wydatkowana kwota
2021	10	105 884,19 zł
2022	52	1 176 027,86 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań rzeczowo – finansowych Powiatu Limanowskiego z realizacji programów.

4.2.10. Powiatowa Wypożyczalnia Sprzętu Rehabilitacyjnego i Ortopedycznego

Celem działalności Wypożyczalni jest ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i procesom marginalizacji.

Wypożyczenie sprzętu jest bezpłatne, jednak w celu zabezpieczenia roszczeń odszkodowawczych pobierana jest kaucja. Wypożyczenie odbywa się na podstawie umowy użyczenia.

Tabela 20 – Liczba osób korzystających z Wypożyczalni w latach 2020 – 2022

Rok	Liczba osób korzystających z Wypożyczalni
2020	167
2021	217
2022	205

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej.

4.2.11. Program Wyrównywania Różnic Między Regionami III

Celem „Programu wyrównywania różnic między regionami III” jest wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych poprzez ułatwianie im dostępu do rehabilitacji społecznej i zawodowej. Ze środków przeznaczonych na realizację przedmiotowego programu udzielana jest pomoc w formie dofinansowań realizowanych m.in. w zakresie likwidacji barier transportowych, likwidacji barier w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania, remontu albo modernizacji istniejących warsztatów terapii zajęciowej utworzonych i prowadzonych przez organizacje pozarządowe. O dofinansowanie w ramach Programu mogą się ubiegać m.in. gminy, powiaty, organizacje pozarządowe lub podmioty, które prowadzą placówki edukacyjne.

W latach 2020 – 2022 do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej złożonych zostało łącznie 6 projektów na dofinansowanie w ramach ww. programu. Pięć z nich

dotyczyło dofinansowania do zakupu samochodu do przewozu osób niepełnosprawnych, w tym poruszających się na wózkach inwalidzkich. Jeden natomiast dotyczył dofinansowania modernizacji warsztatu terapii zajęciowej, w ramach którego zakupiony został piec do wypalania ceramiki oraz zmywarka podblatowa. Szczegółowe informacje dotyczące projektodawców, wysokości otrzymanych kwot dofinansowania oraz poniesionych całkowitych kosztów przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 21 – Realizacja „Programu wyrównywania różnic między regionami II”
w latach 2020 – 2022r.**

Lp.	Projekt dofinansowany ze środków PFRON (Nazwa)	Edycja	Kwota otrzymana z PFRON na realizację zadania	Kwota z PFRON wykorzystana na realizację projektu	Kwota wkładu własnego	Ogółem (Całkowity koszt realizacji projektu)
1.	Urząd Gminy Mszana Dolna pn. „Likwidacja barier transportowych poprzez zakup samochodu „mikrobus” przystosowanego do przewozu osób na wózkach inwalidzkich na potrzeby Gminy Mszana Dolna”.	2020	90 000,00	90 000,00	60 429,00	150 429,00
2.	Urząd Gminy Limanowa pn. „Likwidacja Barier Transportowych Poprzez Zakup Mikrobusu Do Przewozu Dzieci Niepełnosprawnych Do Szkół”.	2020	90 000,00	90 000,00	80 970,00	170 970,00
3.	Stowarzyszenie „REMEDIUM” pn. Modernizacja warsztatu terapii zajęciowej – zakup pieca do wypalania ceramiki oraz	2020	30 987,40	30 987,40	8797,60	39 785,00

	zmywarki podblatowej”.					
4.	Urząd Gminy Niedźwiedź pn. „Likwidacja barier transportowych w Gminie Niedźwiedź-zakup „mikrobusa” dla osób niepełnosprawnych”.	2021	970 580,00	97 580,00	43 420,00	141 000,00
5.	Urząd Miasta Mszana Dolna pn. „Likwidacja barier transportowych poprzez zakup samochodu „mikrobus” przystosowanego do przewozu osób na wózkach inwalidzkich na potrzeby Miasta Mszana Dolna”.	2021	99 927,32	99 927,32	57 072,68	157 000,00
6.	Fundacja „Wesoły Promyczek” pn. Likwidacja barier transportowych - zakup samochodu na potrzeby Niepublicznej Szkoły „Zielony Zakątek” w Mordarce.	2022	120 000,00	120 000,00	Projekt w trakcie realizacji-	Projekt w trakcie realizacji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Limanowej

5. PIECZA ZASTĘPCZA

5.1. Rodzinna piecza zastępcza

Pieczą zastępczą jest instytucją prawa rodzinnego, sprawowaną w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców biologicznych. Jest to przejściowa forma opieki nad dzieckiem. W rodzinach zastępczych umieszczane są przede wszystkim dzieci, których rodzicom została ograniczona władza rodzicielska lub są oni

pozbawieni praw rodzicielskich. W przypadku, kiedy przeszkody w sprawowaniu opieki nie są tymczasowe i mają charakter trwały, rozważa się możliwość podjęcia procedury adopcyjnej dziecka.

5.1.1. Rodzina zastępcza

Pełnienie funkcji rodziny zastępczej może być powierzone małżonkom lub osobie niepozostającej w związku małżeńskim, jeżeli osoby te spełniają następujące warunki:

1. dają rękojmię należytego sprawowania pieczy zastępczej,
2. nie są i nie były (nigdy) pozbawione władzy rodzicielskiej, oraz władza rodzicielska nie jest im ograniczona ani zawieszona,
3. wypełniają obowiązek alimentacyjny – w przypadku gdy taki obowiązek w stosunku do nich wynika z tytułu egzekucyjnego (wyroku sądu, ugody),
4. nie mają ograniczonych zdolności do czynności prawnych,
5. są zdolne do sprawowania właściwej opieki nad dzieckiem, co zostało potwierdzone:
6. zaświadczeniami o braku przeciwwskazań zdrowotnych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, wystawionymi przez lekarza podstawowej opieki zdrowotnej,
7. opinią o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka wystawioną przez psychologa,
8. przebywają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
9. zapewnią odpowiednie warunki bytowe i mieszkaniowe umożliwiające dziecku zaspokajanie jego indywidualnych potrzeb, w tym:
10. rozwoju emocjonalnego, fizycznego i społecznego,
11. właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań,
12. wypoczynku i organizacji czasu wolnego,
13. nie były skazane prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo.

Ponadto kandydaci chętni do objęcia funkcji opiekunów zastępczych zobowiązani są do posiadania świadectwa ukończenia szkolenia dla rodzin zastępczych. Kwestie związane z zakresem programowym szkolenia reguluje Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2011 w sprawie szkoleń kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej.

Rodzinne formy pieczy zastępczej można podzielić na:

1. **Rodziny spokrewnione** – rodzina spokrewniona zakłada powołanie nowych opiekunów dla dzieci w ich najbliższej rodzinie – u dziadków, starszego rodzeństwa. Dzięki temu, w sposób naturalny podtrzymywane są więzi rodzinne, a jednocześnie dzieci pozostają w swojej dalszej, co prawda, ale biologicznej rodzinie. W spokrewnionych z dzieckiem rodzinach zastępczych umieszcza się do trojga dzieci – liczba ta może ulec zwiększeniu w przypadku umieszczenia liczego rodzeństwa.
2. **Rodziny niezawodowe** – tworzą je małżonkowie lub osoby nie będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka. W rodzinie w tym samym czasie może przebywać łącznie nie więcej niż 3 dzieci lub osób, które osiągnęły pełnoletność w pieczy zastępczej. W razie konieczności umieszczenia w rodzinie zastępczej rodzeństwa, za zgodą rodziny zastępczej oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, dopuszczalne jest umieszczenie w tym samym czasie większej ilości dzieci.
3. **Rodziny zawodowe, w tym pogotowie rodzinne oraz rodzina specjalistyczna** – w rodzinie zastępczej zawodowej w tym samym czasie może przebywać nie więcej niż 3 dzieci lub osób, które uzyskały pełnoletność. Wyjątek stanowi konieczność umieszczenia rodzeństwa. Zawodowe rodziny zastępcze to rodziny, które z tytułu wykonywanej pracy otrzymują wynagrodzenie. Opiekują się niespokrewnionymi dziećmi, najczęściej we własnych mieszkaniach czy domach. Poza opiekowaniem się dziećmi każda rodzina zawodowa ma obowiązek gromadzić dokumentację dziecka, odpowiadać na zapytania sądu rodzinnego i podtrzymywać (tam gdzie to możliwe) kontakt dziecka z jego rodziną naturalną.

Pogotowie Rodzinne – rodzina zastępcza zawodowa o charakterze pogotowia rodzinnego przyjmuje dziecko:

- na podstawie orzeczenia sądu,
- w przypadku, gdy dziecko zostało doprowadzone przez Policję lub Straż Graniczną,
- na wniosek rodziców, dziecka lub innej osoby zgodnie z przepisami ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

W rodzinie zastępczej pełniącej funkcję pogotowia umieszcza się dziecko do czasu unormowania jego sytuacji życiowej, nie dłużej jednak niż na okres 4 miesięcy. W szczególnie uzasadnionych przypadkach okres ten może być przedłużony za zgodą organizatora rodzinnej pieczy zastępczej do 8 miesięcy lub do zakończenia postępowania sądowego o:

- powrót dziecka do rodziny,

- przysposobienie,
- umieszczenie w rodzinnej pieczy zastępczej.

Rodzina specjalistyczna – w rodzinie zastępczej zawodowej specjalistycznej umieszcza się w szczególności:

- dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności bądź orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności,
- dzieci na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawie nieletnich,
- małoletnie matki z dziećmi.

W rodzinie zastępczej zawodowej specjalistycznej nie można umieścić w tym samym czasie dzieci posiadających orzeczenie o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności i dzieci umieszczanych na podstawie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich.

Rodzinny dom dziecka – w rodzinnym domu dziecka w tym samym czasie może przebywać łącznie nie więcej niż 8 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej. W przypadku konieczności umieszczenia rodzeństwa za zgodą prowadzącego rodzinny dom dziecka oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej jest dopuszczalne umieszczenie w tym samym czasie większej liczby dzieci. Z prowadzącym rodzinny dom dziecka Starosta lub podmiot, któremu powiat zlecił organizowanie rodzinnego domu dziecka, zawiera umowę na okres co najmniej 5 lat.

Rodzinie zastępczej lub prowadzącemu rodzinny dom dziecka, na każde umieszczone dziecko przysługuje świadczenie na pokrycie kosztów jego utrzymania. Dodatkowo mogą otrzymać:

1. dodatek na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania dziecka na dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności,
2. dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka,
3. świadczenie na pokrycie:
  - 1) niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka – jednorazowo,
  - 2) kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki – jednorazowo lub okresowo,

Rodzina zastępcza niezawodowa i zawodowa może otrzymać środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnym. W przypadku gdy w rodzinie zastępczej zawodowej umieszczonych jest więcej niż 3 dzieci Starosta jest zobowiązany przyznać takie świadczenie.

Ponadto rodzinie zastępczej zawodowej może zostać przyznane raz w roku świadczenie na pokrycie kosztów związanych z przeprowadzeniem niezbędnego remontu lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego.

5.1.2. Struktura rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Limanowskim

Poniższe dane liczbowe przedstawiają strukturę rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2020 – 2022. Dane te obrazują ilość rodzin zastępczych utworzonych w przeciągu poszczególnego roku kalendarzowego. Tabela zawiera również dane dotyczące podziału na rodzaje rodzin zastępczych w latach 2020 – 2022 tj. rodziny zastępcze spokrewnione, niezawodowe, zawodowe, zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego oraz rodzinne domy dziecka.

Tabela 22 – Struktura rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Limanowskim w latach 2020 – 2022

	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022
Liczba rodzin zastępczych, w tym:	77	84	73
Spokrewnionych	35	39	38
Niezawodowych	36	38	28
Zawodowych	3	4	4
Zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego	1	1	1
Zawodowych specjalistycznych	0	0	0
Liczba rodzinnych domów dziecka	2	2	2
Liczba dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej	141	154	134

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Limanowej

Na przestrzeni ostatnich trzech lat zmianie ulega także liczba rodzin, które zostają rozwiązane głównie z uwagi na zmianę sytuacji dziecka umieszczonego w danej rodzinie.

Zestawienie zmian w rodzinnej formie opieki na terenie Powiatu Limanowskiego zobrazowano w tabelach poniżej.

Tabela 23 – Zmiany w rodzinnych formach opieki nad dzieckiem w latach 2020 – 2022

Rodziny zastępcze	Rok 2020		Rok 2021		Rok 2022	
	nowe	rozwiązane	nowe	rozwiązane	nowe	rozwiązane
	10	8	15	18	7	16

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Limanowej

5.1.3. Powody rozwiązania rodzin zastępczych

Powody rozwiązania rodzin zastępczych w lata 2020 – 2022 r. przedstawiono poniżej.

W roku **2020**:

- 1 rodzinę rozwiązano ponieważ dzieci wróciły pod opiekę rodziców biologicznych,
- 1 rodzinę rozwiązano z powodu umieszczenia dziecka w innej formie pieczy zastępczej,
- 2 rodziny rozwiązano z uwagi na adopcję,
- 4 rodziny zastępcze rozwiązano z powodu odejścia pełnoletnich już wychowanków i rozpoczęcia przez nich samodzielnego życia.

W roku **2021**:

- 7 rodzin zastępczych rozwiązano z powodu odejścia pełnoletnich już wychowanków i rozpoczęcia przez nich samodzielnego życia,
- 4 rodziny rozwiązano ponieważ dzieci powróciły pod opiekę rodziców biologicznych,
- 2 rodziny rozwiązano z powodu umieszczenia w innej formie pieczy zastępczej,
- 3 rodziny przesiedliły się na teren innego powiatu,
- 1 rodzinę rozwiązano z uwagi na adopcję,
- 1 rodzinę rozwiązano z uwagi przeniesienia dzieci do placówki opiekuńczo – wychowawczej
- 1 rodzina złożyła rezygnację z pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

Natomiast w roku **2022**:

- 11 rodzin zastępczych rozwiązano z powodu odejścia pełnoletnich już wychowanków i rozpoczęcia przez nich samodzielnego życia,
- 4 rodziny rozwiązano ponieważ dzieci powróciły pod opiekę rodziców biologicznych,
- 1 rodzina rozwiązano z uwagi na adopcję dziecka.

Najwięcej rodzin zastępczych utworzono w roku 2021. Wówczas powstało 15 nowych rodzin zastępczych, w tym 8 rodzin zastępczych niezawodowych i 7 rodzin zastępczych spokrewnionych. Ponadto jedną rodzinę zastępczą niezawodową przekształcono w rodzinę

---

zastępcza zawodową. Dla porównania w roku 2020 powstało 10 nowych rodzin zastępczych, w tym 4 rodziny zastępcze niezawodowe oraz 6 rodzin spokrewnionych. Natomiast w roku 2022 powstało 7 nowych rodzin zastępczych, w tym 5 rodzin spokrewnionych oraz 2 rodziny zastępcze niezawodowe.

5.1.4. Koszty funkcjonowania rodzinnej pieczy zastępczej

Koszty funkcjonowania różnych form rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Powiatu Limanowskiego prezentuje poniższa tabela.

Tabela 24 – Koszty funkcjonowania rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2020 – 2022

Lp.	Rodzaj świadczenia	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022
1.	Świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej	1 330 967,58 zł	1 356 178,39 zł	1 313 281,78 zł
2.	Dodatek z tytułu niepełnosprawności dziecka	5 275,00 zł	5 288,00 zł	5 711,64 zł
3.	Jednorazowe świadczenie na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanych dzieci	16 210,00 zł	13 500,00 zł	2 490,00 zł
4.	Środki finansowe na utrzymanie domu jednorodzinnego	53 254,37 zł	39 938,74 zł	42 583,09 zł
5.	Dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka	4 146,00 zł	3 000,00 zł	10 480,00 zł
6.	Świadczenie na pokrycie kosztów związanych z przeprowadzeniem niezbędnego remontu	6 000,00 zł	9 000,00 zł	brak przyznanego świadczenia
RAZEM		1 415 852,95 zł	1 426 905,13 zł	1 374 546,51 zł
	Liczba rodzin zastępczych pobierających comiesięczne świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej	77	84	73
	Liczba dzieci, na które pobierane jest comiesięczne świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej	141	154	134

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Limanowej

Jak wynika z powyższych danych, największy wzrost wysokości świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej odnotowany został

w 2021r. Sytuacja ta była spowodowana zwiększeniem się liczby dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej oraz wzrostem minimalnej wysokości świadczenia dla rodzin zastępczych w wyniku waloryzacji.

Tabela 25 – Wysokość wynagrodzeń wraz z pochodnymi dla rodzin zastępczych zawodowych w latach 2020 – 2022

Lp.	Wyszczególnienie	2020	2021	2022
1.	Wynagrodzenia wraz z pochodnymi dla rodzin zastępczych zawodowych / prowadzących rodzinne domy dziecka	203 086,75 zł	234 403,13 zł	381 366,41 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Limanowej

Jak wynika z tabeli, koszty wynagrodzeń rodzin zastępczych zawodowych z roku na rok wzrastają. Tym samym konieczne jest podejmowanie działań prewencyjnych w celu zapobiegania umieszczaniu dzieci poza rodziną biologiczną.

5.2 Instytucjonalna piecza zastępcza

5.2.1. Placówki opiekuńczo – wychowawcze

W świetle ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej dziecko pozbawione opieki ze strony rodziców biologicznych może zostać umieszczone w placówce opiekuńczo – wychowawczej typu socjalizacyjnego, placówce interwencyjnej, placówkach typu rodzinnego bądź specjalistyczno – terapeutycznego. Placówki opiekuńczo – wychowawcze są formą instytucjonalnej pieczy zastępczej. W placówkach tych może przebywać, w tym samym czasie, łącznie nie więcej niż 14 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej.

Na terenie Powiatu Limanowskiego nie funkcjonuje placówka opiekuńczo – wychowawcza. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej dokłada wszelkich starań by umieszczać dzieci w rodzinach zastępczych, a umieszczanie w placówkach jest ostatecznością. Powiat kładzie nacisk na propagowanie rodzinnych form opieki nad dzieckiem.

W latach 2020 – 2022 umieszczano dzieci z terenu naszego powiatu w poniższych placówkach:

1. Katolicka Placówka Wychowawcza „Nasz Dom” w Mochnacze Niższej.
2. Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „Przystań Szczęśliwe Jutro” we Wróblówce.
3. Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza w Kłęczanach.

4. Dom Dziecka „Moja Rodzina” Zgromadzenie św. Michała Archanioła w Pawlikowicach.
5. Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza Caritas Archidiecezji Krakowskiej w Kłaju.
6. Dom Dziecka nr 2 w Jasieniu.

Tabela 26 – Liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo – wychowawczych

Wyszczególnienie	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022
Liczba przebywających dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych,	7	9	10
W TYM: Liczba nowo umieszczonych dzieci w placówkach opiekuńczo - wychowawczych w danym roku	2	2	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Limanowej

W analizowanych latach największą liczbę dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo – wychowawczych wykazywał rok 2022. Wówczas w instytucjonalnej pieczy zastępczej łącznie przebywało 10 wychowanków, w tym 3 nowo umieszczonych.

5.2.2. Koszty funkcjonowania instytucjonalnej pieczy zastępczej

Wydatki na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo – wychowawczej w okresie 2020 – 2022 utrzymują się na podobnym poziomie co przedstawia poniższa tabela.

Tabela 27 – Roczny koszt utrzymania wychowanków pochodzących z terenu Powiatu Limanowskiego w placówkach opiekuńczo- wychowawczych

Rok	Roczny koszt utrzymania wychowanków
2020	343 867 zł
2021	312 105 zł
2022	379 200 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Limanowej

5.2.3. Placówki wsparcia dziennego

Placówki wsparcia dziennego są jednostkami organizacyjnymi wspierania rodziny, w zakresie pomocy w wychowaniu i opiece dzieci z rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Uregulowania dotyczące placówek wsparcia dziennego znajdują się w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Placówki wsparcia dziennego funkcjonujące na terenie Powiatu Limanowskiego przedstawia poniższa tabela.

Tabela 28 – Placówki wsparcia dziennego funkcjonujące na terenie Powiatu Limanowskiego

Lp.	Placówka wsparcia dziennego (stan na 31.12.2022 r.)	Formy pomocy oferowane przez placówkę	Podmiot prowadzący
1.	„Świetlica Orkan”, Podobin 257	realizuje zadania wynikające z przepisów ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej m.in.: świadczy pomoc w nauce, prowadzi edukację wyrównawczą, organizuje kreatywne spędzanie wolnego czasu, zabawy, zajęcia sportowe	Gmina Niedźwiedź
2.	„Prometeusz” – oddziały: Przyszowa, Łukowica, Stronie, Młynczyńska, Jastrzębie, Świdnik	zapewnia dzieciom i młodzieży opiekę, realizuje działania wychowawcze, pomoc	Wspólnie Fundacja Collegium Progressus z Gródka nad Dunajcem i Gmina

		w nauce, organizowaniu czasu wolnego w formie zabawy, zajęć sportowych i rozwijania zainteresowań	Łukowica w ramach realizowanej umowy o dofinansowanie z programu RPO Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 współfinansowanego z EFS prowadzona jest placówka wsparcia dziennego PROMETEUSZ dla dzieci i młodzieży z gminy Łukowica. Jest to jedna placówka z siedmioma oddziałami.
3.	„Rodzina”, Porąbka 112	- opiekuńcza, - specjalistyczna, - pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę	Pani Paulina Knapik w partnerstwie z Fundacją Collegium Progressus
4.	Placówka Wsparcia Dziennego, ul. Piłsudskiego 58, 34-730 Mszana Dolna	- zajęcia specjalistyczne i świetlicowe	Stowarzyszenie LGD Piękna Ziemia Gorczańska
5.	„Lokomotywa”, ul. Krakowska , 34-600 Limanowa.	- realizuje opiekę, wychowanie oraz szereg oddziaływań specjalistycznych dla rodziny	Podmioty prywatne dofinansowane ze środków pozyskanych z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 (inne podmioty)
6.	Placówka opiekuńczo-edukacyjno-socjoterapeutyczna, ul. M.B. Bolesnej 70, 34-600 Limanowa	realizuje opiekę, wychowanie oraz szereg oddziaływań specjalistycznych dla rodziny	Podmioty prywatne dofinansowane ze środków pozyskanych z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 (inne podmioty)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej

5.3. Usamodzielnianie wychowanków pieczy zastępczej

Zgodnie z art. 140 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej usamodzielniany to osoba opuszczająca, po osiągnięciu pełnoletności:

1. rodzinę zastępczą,

2. rodzinny dom dziecka,
3. placówkę opiekuńczo – wychowawczą,
4. regionalną placówkę opiekuńczo – terapeutyczną.

Osobom tym przyznaje się pomoc na:

1. kontynuowanie nauki,
2. usamodzielnienie,
3. zagospodarowanie,

oraz udziela się pomocy w uzyskaniu:

1. odpowiednich warunków mieszkaniowych,
2. zatrudnienia.

Usamodzielnienie to długotrwały proces wychowawczy, któremu podlegają pełnoletni wychowankowie rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka oraz placówek opiekuńczo – wychowawczych, mający na celu podjęcie przez nich samodzielnego, dojrzałego życia w integracji ze środowiskiem. Osoby te najczęściej pozostawione są same sobie i nie mogą liczyć na żadną pomoc rodziny.

Usamodzielniany wychowanek w celu otrzymania świadczeń z pomocy społecznej ma obowiązek:

1. wskazania przed osiągnięciem pełnoletności osoby, która podejmie się pełnienia funkcji opiekuna usamodzielnienia,
2. opracowania wspólnie z opiekunem usamodzielnienia Indywidualnego Programu Usamodzielnienia,
3. realizacji postanowień zawartych w Indywidualnym Programie Usamodzielnienia,
4. realizacji obowiązku szkolnego,
5. współdziałania z opiekunem usamodzielnienia i pracownikiem socjalnym, informowanie powiatowego centrum pomocy rodzinie o każdej istotnej zmianie sytuacji osobistej i majątkowej.

Przede wszystkim jednak działania w procesie usamodzielniania winny aktywizować osoby do uczestnictwa w życiu społecznym.

W latach 2020 – 2022 liczba usamodzielnianych wychowanków objętych pomocą uległa niewielkim wahaniom, co obrazuje poniższa tabela.

Tabela 29 – Usamodzielniani wychowankowie w latach 2020 – 2022

	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022
Wychowankowie rodzin zastępczych	18	12	15

Wychowankowie placówek opiekuńczo – wychowawczych	2	0	2
Wychowankowie placówek pomocy społecznej (młodzieżowe ośrodki wychowawcze, zakłady poprawcze)	4	0	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Limanowej

W analizowanych latach liczba usamodzielnianych wychowanków ogółem nieznacznie się zmniejsza. Zdecydowanie więcej wychowanków usamodzielnia się z rodzinnej pieczy zastępczej.

Wychowanek w trakcie procesu usamodzielniania może korzystać z różnych form wsparcia, w tym pomocy pieniężnej. W poniższej tabeli zaprezentowano poniesione wydatki w 3 ostatnich latach na ten rodzaj pomocy.

Tabela 30 – Wysokość pomocy pieniężnej dla usamodzielnianych wychowanków rodzin zastępczych oraz placówek opiekuńczo - wychowawczych w latach 2020 – 2022

Lp.	Rodzaj pomocy pieniężnej dla usamodzielnianych wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej	2020	2021	2022
1	pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki	54 157,17 zł	42 217,84 zł	60 471,16 zł
2	pomoc pieniężna na usamodzielnienie	36 432,00 zł	44 750,00 zł	49 001,00 zł
3	pomoc pieniężna na zagospodarowanie	34 178,49 zł	44 998,90 zł	39 747,97 zł
Razem:		124 767,66 zł	131 966,74 zł	149 220,13 zł
Lp.	Rodzaj pomocy pieniężnej dla usamodzielnianych wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej	2020	2021	2022
1	pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki	-	-	-
	liczba usamodzielnianych wychowanków pobierających pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki	-	-	-

2	pomoc pieniężna na usamodzielnienie	-	-	15 678,00 zł
3	pomoc pieniężna na zagospodarowanie	2 200,00 zł	-	10 000,00 zł
Razem:		2 200,00 zł	-	25 678,00 zł
SUMA:		126 967,66 zł	131 966,74 zł	174 898,13 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Limanowej

Jak wynika z przedstawionych powyżej danych, wysokość pomocy dla wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej stale rośnie. Wynika to z jednej strony ze wzrostu liczby usamodzielnianych wychowanków, a z drugiej ze wzrostu wysokości kwot poszczególnych świadczeń w wyniku waloryzacji. Widać również spadek liczby usamodzielnianych wychowanków pobierających pomoc na kontynuowanie nauki. Wynika to z faktu, że coraz więcej z nich pozostaje w rodzinach zastępczych. Pomoc na kontynuowanie nauki może być przyznawana maksymalnie do 25 r.ż. pod warunkiem opuszczenia rodziny zastępczej przez wychowanka.

Specyficznym wsparciem wychowanków w procesie pełnego usamodzielnienia jest możliwość korzystania przez nich z mieszkania chronionego. W tym celu na terenie Powiatu Limanowskiego utworzono ww. mieszkanie. Mieści się ono przy Domu Pomocy Społecznej w Szczyrzycu. Mieszkanie chronione przeznaczone jest dla osób, które ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebują wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu. Jest ono formą pomocy społecznej przygotowującej osoby tam przebywające, pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia lub zastępującą pobyt w placówce zapewniającej całodobową opiekę. Mieszkanie chronione zapewnia warunki samodzielnego funkcjonowania w środowisku oraz w integracji ze społecznością lokalną.

W latach 2020 – 2022 ze wsparcia w przedmiotowym mieszkaniu korzystał jeden usamodzielniany wychowanek pieczy zastępczej.

6. PRZEMOC DOMOWA

6.1. Osoby, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc domową

Dane Powiatowej Komendy Policji w Limanowej wskazują, iż na przełomie trzech ostatnich lat nastąpił spadek występowania aktów przemocy na terenie Powiatu Limanowskiego. W roku 2020 zanotowano 205 przypadków, w których istniało podejrzenie występowania aktów przemocy. Natomiast w roku 2021 odnotowano 169, a w 2022 roku – 142.

Spośród osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie znaczącą przewagę mieli mężczyźni. W roku 2020 takich przypadków odnotowano 182. W 2021 r. zaobserwowano nieco mniej – 158, a w 2022 r. – 130 przypadków stosowania przemocy przez mężczyzn. Dane wskazują jednak, iż kobiety także dopuszczały się aktów przemocy. W roku 2020 liczba kobiet podejrzanych o jej stosowanie wynosiła 23. W roku 2021 odnotowano spadek o połowę i takich przypadków było 11. Podobnie, bo o jedną więcej zanotowano w 2022 r.

Tabela 31 – Zestawienie liczbowe obejmujące osoby podejrzane o stosowanie przemocy w rodzinie

Osoby podejrzane o stosowanie przemocy w rodzinie				
Rok	Kobiety	Mężczyźni	Nieletni	Razem
2020	23	182	0	205
2021	11	158	0	169
2022	12	130	0	142

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Komendy Powiatowej Policji w Limanowej

6.1.1. Stosowanie przemocy w rodzinie pod wpływem alkoholu

Występowanie aktów przemocy wielokrotnie współlistnieje z nadużywaniem alkoholu. Używki często wyzwalają zachowania agresywne i w tych przypadkach pośrednio mogą zwiększyć ryzyko występowania konfliktów w relacjach z innymi. W konsekwencji używanie i nadużywanie może prowadzić do utraty kontroli zachowania oraz zakończyć się aktem przemocy w stosunku do innej osoby. Poniższa tabela zawiera informacje o liczbie kobiet oraz mężczyzn podejrzanych o stosowanie przemocy będących pod wpływem alkoholu w okresie 2020 – 2022.

Tabela 32 – Liczba osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie pod wpływem alkoholu

Osoby podejrzane o stosowanie przemocy w rodzinie pod wpływem alkoholu			
Rok	Kobiety	Mężczyźni	Razem
2020	5	111	116

2021	3	65	68
2022	6	77	83

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Komendy Powiatowej Policji w Limanowej

Analiza danych zawartych w powyższej tabeli przedstawia liczbę potencjalnych sprawców przemocy domowej, będących w trakcie zatrzymania pod wpływem alkoholu. W 2020 r. 5 kobiet i 111 mężczyzn potencjalnie dopuściło się aktów przemocy pod wpływem alkoholu. W kolejnym roku 2021 – liczby te spadły i wynosiły – 65 w przypadku mężczyzn i 3 w przypadku kobiet. Natomiast w roku 2022 liczba kobiet i mężczyzn wzrosła tj. kobiet do 6 oraz mężczyzn do 77. Dane te jednoznacznie wskazują na znaczącą przewagę mężczyzn nad kobietami w kwestii stosowania przemocy wobec innych i czynienia tego w stanie nietrzeźwości.

6.1.2. Formy stosowanej przemocy domowej

Dokonując dalszej analizy zebranych danych opisujących charakter i rozległość zjawiska przemocy wstępującej na obszarze Powiatu Limanowskiego w okresie trzech ostatnich lat, warto przyjrzeć się bliżej formom jej występowania, uwzględniając fakt, iż sprawca może stosować kilka form przemocy. Najczęstsze formy przemocy przedstawia poniższa tabela.

Tabela 33 – Formy stosowanej przemocy

ROK	Przemoc fizyczna	Przemoc psychiczna	Przemoc seksualna	Przemoc ekonomiczna	Przemoc innego rodzaju	RAZEM
2020	101	210	0	4	55	370
2021	111	203	0	3	50	367
2022	88	155	0	0	32	275

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Komendy Powiatowej Policji w Limanowej

Dane Komendy Powiatowej Policji w Limanowej dotyczące form zgłoszonych aktów przemocy, zawarte w powyższej tabeli jednoznacznie wskazują, iż w latach 2020 - 2022 najczęściej dochodziło do stosowania przemocy psychicznej. Kolejną odnotowaną formą była przemoc fizyczna. Również wykazane zostały zgłoszenia tzw. innej przemocy. Nie wystąpiły przypadki zgłoszeń związanych z przemocą seksualną. W latach 2020 oraz 2021 zanotowano kilka zgłoszeń dotyczących przemocy ekonomicznej, której nie zgłoszono w 2022 roku. Porównując trzy kolejne lata zauważa się sukcesywny spadek form przemocy domowej, wyjątek stanowiła przemoc fizyczna, która w 2021 roku nieznacznie wzrosła w porównaniu do 2020 roku.

Łącznie na przełomie trzech ostatnich lat zaobserwowano 1 012 przypadków stosowania różnych form przemocy domowej.

6.2. Osoby, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą

Dokonując analizy zjawiska przemocy na terenie Powiatu Limanowskiego należy zwrócić szczególną uwagę na osoby doświadczające przemocy w rodzinie. Dane z Powiatowej Komendy Policji w Limanowej wskazują na rodzaj i liczbę osób, które doznawały przemocy w latach 2020 – 2022.

Tabela 34 – Zestawienie liczby osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą

Osoby co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą				
Rok	Kobiety	Mężczyźni	Małoletni	RAZEM
2020	171	34	36	241
2021	161	23	38	222
2022	132	24	40	196

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Komendy Powiatowej Policji w Limanowej

Dane zawarte w powyższej tabeli otrzymane z Komendy Powiatowej Policji w Limanowej wskazują na największą liczbę wśród kobiet pokrzywdzonych przez sprawców przemocy w latach 2020 – 2022, kolejno liczbę małoletnich i mężczyzn. Szczegółowa analiza danych wskazuje, iż nieznacznie, ale sukcesywnie wzrastała liczba małoletnich natomiast spadała liczba kobiet, co do których istniało podejrzenie, że są dotknięte przemocą.

Powyższa analiza wskazuje, iż zjawisko przemocy domowej na terenie Powiatu Limanowskiego jest wciąż aktualne. Wymaga podkreślenia fakt, iż ww. dane nie ujmuje w pełni występowania powyższego zjawiska na omawianym obszarze. Wiąże się to z faktem ujawniania dodatkowych form przemocy i kolejnych pokrzywdzonych osób wspólnie zamieszkujących dopiero w trakcie postępowań policyjnych. Obserwowany spadek stosowania aktów przemocy winien być interpretowany z pewną dozą ostrożności, ponieważ wciąż pozostaje nieznaną liczbą przypadków stosowania przemocy będąca tzw. „czarną strefą” zjawiska przemocy domowej.

W związku z powyższym trzeba pamiętać, iż brak zgłoszeń części przypadków przemocy domowej nie oznacza, iż ten problem nie występuje.

6.3. Procedura „Niebieskie Karty”

Procedurę „Niebieskie Karty” oraz wzory formularzy „Niebieska Karta” określa rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” i wzorów formularzy „Niebieska Karta”.

Procedura „Niebieskie Karty” stanowi ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, placówek oświatowych i placówki ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie.

Poniższa tabela przedstawia dane udostępnione przez Powiatową Komendę Policji w Limanowej dotyczące przypadków wszczynania procedury „Niebieskie Karty” na przełomie trzech ostatnich lat.

Tabela 35 – Liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta – A” w podziale na miejsce zamieszkania osób dotkniętych przemocą

Liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta – A” w podziale na miejsce zamieszkania osób dotkniętych przemocą			
Rok	Miasto	Wieś	RAZEM
2020	45	157	202
2021	27	140	167
2022	22	120	142

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Komendy Powiatowej Policji w Limanowej

Analiza danych zawartych w powyższej tabeli wskazuje, iż na przełomie ostatnich trzech lat wszczynano najczęściej procedurę „Niebieskie Karty” na obszarze wiejskim. W 2020 r. – 157 razy, w roku 2021 – 140, a w 2022 roku wszczęto 120 razy procedurę „Niebieskie Karty”. Łącznie w ciągu omawianego okresu sporządzono na obszarze wiejskim 417 razy procedurę „Niebieskiej Karty”.

Praca z osobami doświadczającymi przemocy oraz z osobami, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc jest działaniem długoterminowym i często przynoszącym nieznaczące efekty. Wymaga nakładu sił i czasu pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą, a także sprawcom przemocy.

7. **BEZROBOCIE W POWIECIE LIMANOWSKIM**

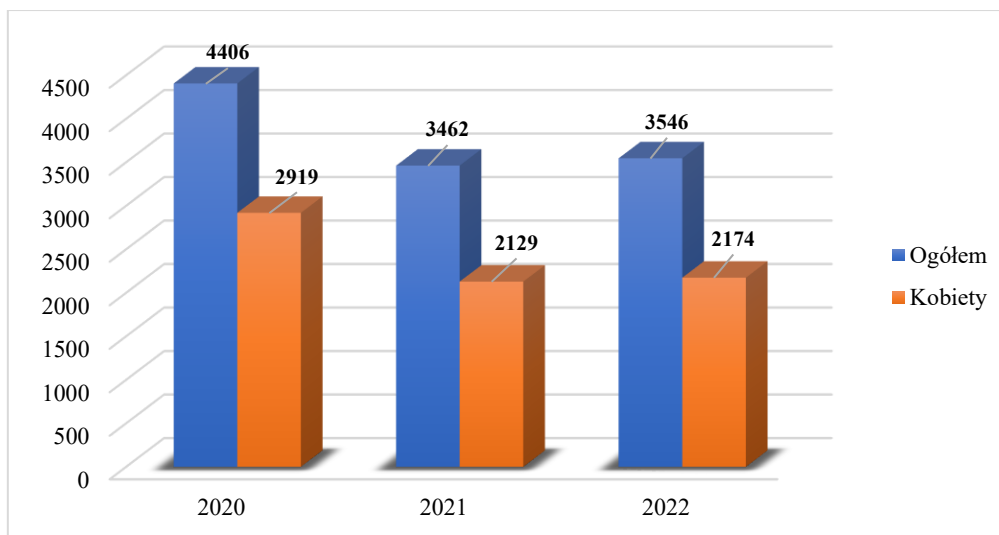
Bezrobocie jest jednym z najtrudniejszych i najdotkliwszych problemów społecznych jakie istnieją w dzisiejszych czasach. Pociąga za sobą szereg negatywnych skutków, takich jak obniżenie własnej wartości, izolację społeczną, pesymizm, frustrację i stres. Wszystkie te

zjawiska wywierają szkodliwy wpływ nie tylko na jednostkę, ale i na całe grupy społeczne. Do najważniejszych z nich należy rodzina – podstawowa komórka społeczna. Bezrobocie w rodzinie prowadzi nie tylko do ubóstwa i pogorszenia się jej sytuacji materialnej, ale w dłuższej perspektywie może spowodować rozpad więzi rodzinnych i stopniową demoralizację jej członków. Osoby długotrwale bezrobotne są bowiem bardziej narażone na wiele zjawisk patologicznych, takich jak alkoholizm czy przestępczość. Jeżeli dodatkowo towarzyszy temu niepełnosprawność czy ubóstwo, może to być przyczyną stopniowej marginalizacji i wykluczenia społecznego jednostek mniej odpornych psychicznie.

Za osobę bezrobotną uznaje się jednostkę pełnoletnią, niezatrudnioną i niewykonywającą pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu, zarejestrowaną we właściwym dla miejsca zameldowania powiatowym urzędzie pracy. Natomiast dokładną definicję bezrobotnego znajdziemy w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Problem bezrobocia występuje również na terenie Powiatu Limanowskiego. Lata 2020 – 2022 były czasem pandemii COVID – 19, co widać wyraźnie w liczbie bezrobotnych osób zarejestrowanych. Analizując dane rokrocznie można zauważyć jednak stopniowe łagodzenie negatywnych skutków epidemii i poprawę sytuacji na rynku pracy.

Wykres 19 – Liczba bezrobotnych na terenie Powiatu Limanowskiego w latach 2020-2022

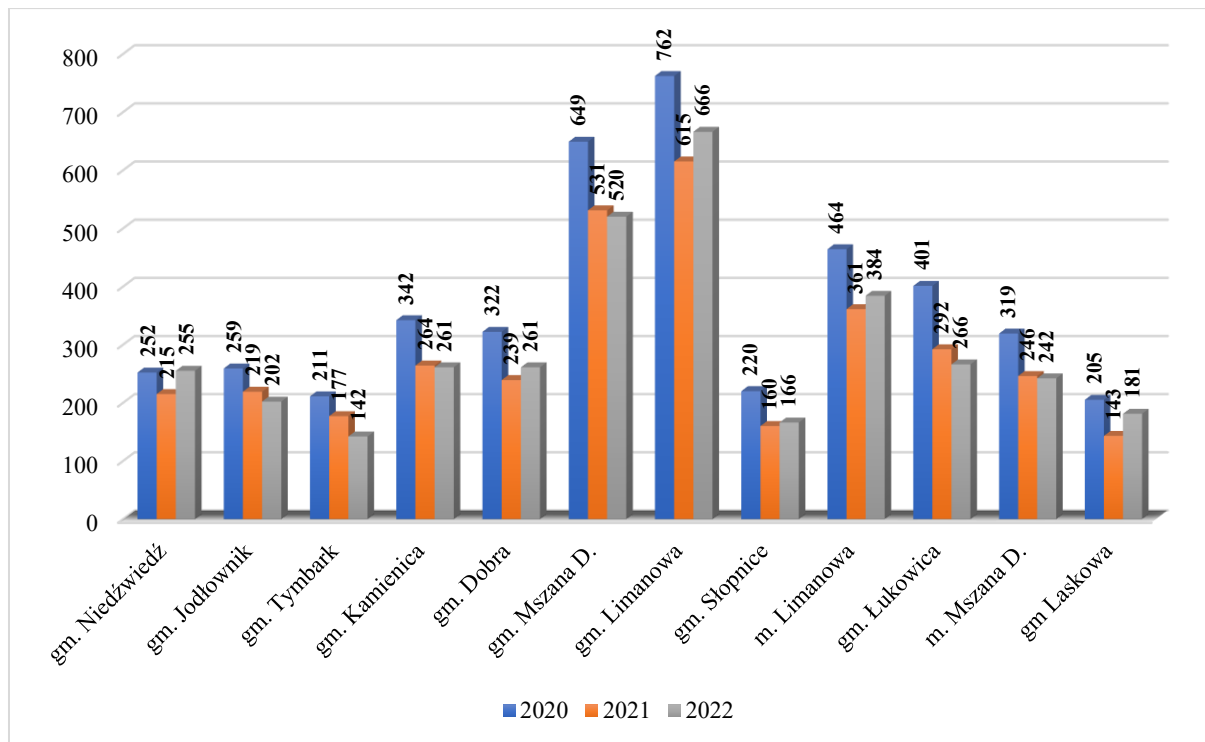
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Limanowej

Na przestrzeni lat 2020 – 2022 liczba osób bezrobotnych zamieszkałych na terenie Powiatu Limanowskiego zmniejszała się. Według danych na koniec grudnia: w 2020 r. wynosiła – 4 406, 2021 r.- 3 462, 2022 r.- 3 546 osób. We wszystkich tych latach większość zarejestrowanych stanowiły kobiety.

Liczbę osób bezrobotnych w poszczególnych gminach w latach 2020 – 2022 przedstawia poniższy wykres.

Wykres 20 – Liczba osób bezrobotnych w poszczególnych gminach w latach 2020-2022

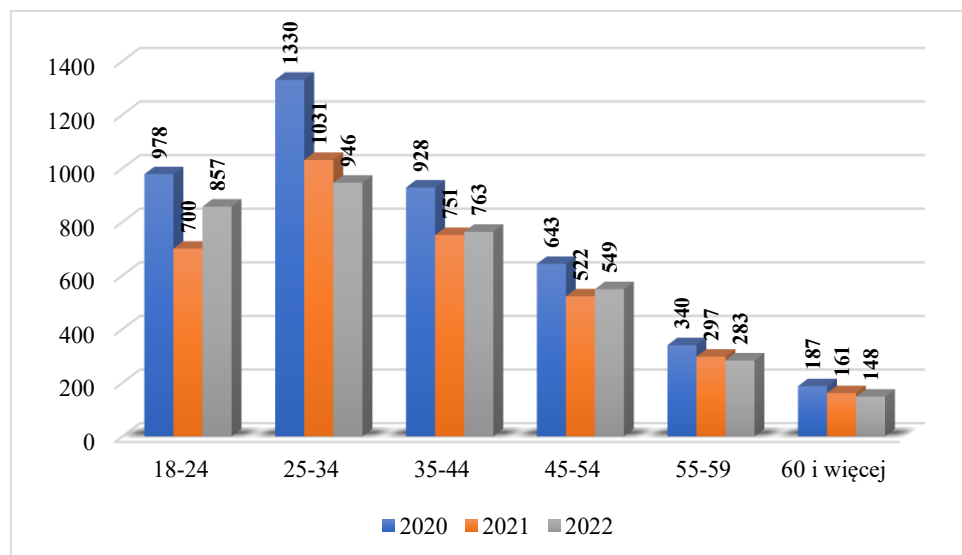

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Limanowej

W latach 2020-2021 najmniejszą liczbę bezrobotnych zarejestrowano w Gminie Laskowa: 2020 r. – 205 osób, 2021 r. – 143 osoby. W roku 2022 najmniejszy odsetek osób bezrobotnych odnotowano w Gminie Tymbark – 142 osoby. W latach 2020 – ma2022 największa ilość osób bezrobotnych zamieszkiwała w Gminie Limanowa.

W ww. okresie w poszczególnych grupach wiekowych najwięcej osób bezrobotnych stanowiły osoby w wieku 25-34 lata. Drugą najliczniejszą grupą były osoby bardzo młode, między 18 a 24 rokiem życia. Szczegóły przedstawia poniższy wykres.

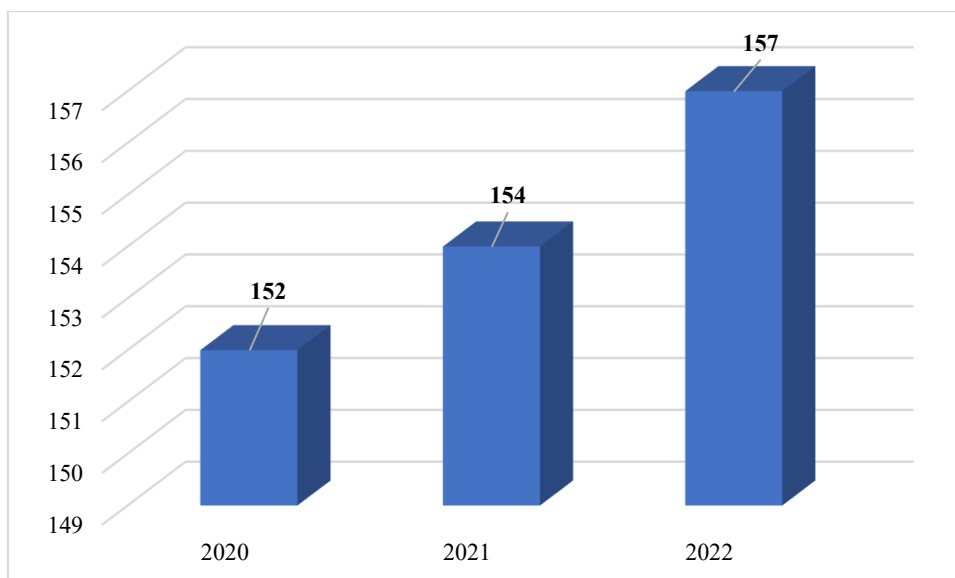
Wykres 21 – Liczba osób bezrobotnych w podziale na kategorie wiekowe w latach 2020-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Limanowej

Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy wymienia osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Zaliczamy do nich min. osoby długotrwale bezrobotne, bezrobotnych powyżej 50 roku życia oraz bezrobotne osoby niepełnosprawne. W latach 2020-2022 liczba niepełnosprawnych osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP utrzymywała się na względnie tym samym poziomie, co przedstawia poniższy wykres.

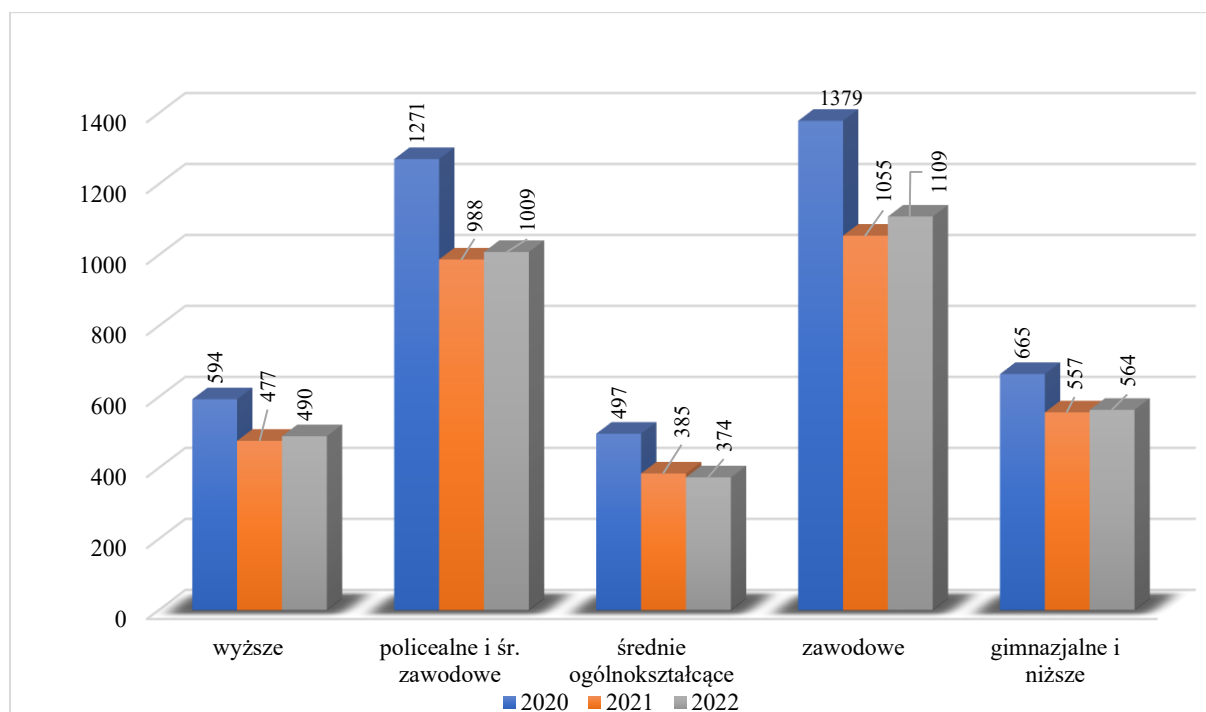
Wykres 22 – Liczba bezrobotnych osób niepełnosprawnych w latach 2020-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Limanowej

Kolejnym czynnikiem znacząco wpływającym na znalezienie pracy jest wykształcenie.

Wykres 23 – Liczba osób bezrobotnych wg posiadanego wykształcenia w latach 2020-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Limanowej

Jak możemy zauważyć na powyższym wykresie, najliczniejszą grupę osób bezrobotnych w latach 2020 – 2022 stanowią osoby o wykształceniu zawodowym. Na drugim

miejscu znajdują się osoby o wykształceniu policealnym i średnim zawodowym. Najmniej osób bezrobotnych znajdziemy w grupie osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym.

Jak wynika z analizy powyższych danych bezrobocie jest zjawiskiem bardzo powszechnym i dotyka osób w różnym wieku, bez względu na płeć i wykształcenie. Skutki bezrobocia dotyczą wielu sfer życia: społecznej, ekonomicznej, psychologicznej i politycznej. Stopa bezrobocia danego państwa wpływa nie tylko na jego rozwój gospodarczy i zamożność jego mieszkańców, ale też na stopień ich zadowolenia społecznego czy życie kulturalne. Dlatego tak ważne jest zapobieganie wzrostowi bezrobocia już na poziomie powiatu oraz aktywizacja zawodowa jak największej liczby jego mieszkańców.

Szczegółową diagnozę problemu bezrobocia, rynku pracy oraz opis działań w tym zakresie opisano w *Powiatowym Programie Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy* na lata 2024-2030 stanowiącym część Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

8. PODMIOTY EKONOMII SPOŁECZNEJ

Diagnostując lokalną sytuację społeczną oraz ujmując ją w perspektywie najbliższych lat, konieczne należy określić zdolności podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych, o których mowa w art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych. Wymienia się następujące usługi:

1. polityki prorodzinnej,
2. wspierania rodziny,
3. systemu pieczy zastępczej,
4. pomocy społecznej,
5. promocji i ochrony zdrowia,
6. wspierania osób niepełnosprawnych,
7. edukacji publicznej,
8. przeciwdziałania bezrobociu,
9. kultury,
10. kultury fizycznej i turystyki,
11. pobudzania aktywności obywatelskiej,
12. mieszkalnictwa,
13. ochrony środowiska,
14. reintegracji zawodowej i społecznej.

Wśród podmiotów ekonomii społecznej znajdują się organizacje pozarządowe wskazane w art. 3 ust.2 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie tj. stowarzyszenia fundacje i prowadzone przez nie jednostki reintegracyjne, a także w art. 3 ust. 3, w tym spółdzielnie socjalne, spółki non profit, stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego itp. Zaznaczyć należy, że wśród podmiotów ekonomii społecznej wyszczególnia się podmioty ekonomii solidarnej, których celem działania jest aktywizacja zawodowa i integracja społeczna, w tym reintegracja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz rehabilitacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnością tj. spółdzielnie socjalne, zakłady pracy chronionej, przedsiębiorstwa społeczne jednostki reintegracyjne (CIS, KIS, WTZ, ZAZ), spółdzielnie inwalidów i niewidomych.

Podmioty ekonomii społecznej prowadzą szeroką działalność na rzecz lokalnej społeczności i grup zagrożonych lub doświadczających wykluczenia społecznego.

Na terenie Powiatu Limanowskiego funkcjonuje wiele podmiotów ekonomii społecznej. Należy wśród nich wskazać przede wszystkim:

1. Spółdzielnia socjalną „Okno Na Świat” z siedzibą w Słopnicach – świadczy ona usługi opieki nad dziećmi w wieku do 3 lat w formie instytucji dziennego opiekuna oraz usługi opiekuńcze dla osób starszych i niepełnosprawnych. Spółdzielnia zajmuje się także organizacją szkoleń i wizyt studyjnych.
2. Stowarzyszenie „REMEDIUM” – jest organizacją pozarządową non – profit. Od marca 2004 roku jest również organizacją pożytku publicznego. Powstało ono 2002 roku. Celem stowarzyszenia jest wspieranie działań zmierzających do pełnej integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych. Najważniejszym działaniem Stowarzyszenia jest prowadzenie Warsztatu Terapii Zajęciowej dla 60 osób ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności z terenu Powiatu Limanowskiego. Zajmuje się produkcją rękodzieła m. in. ceramika, obrazy, poduszki, magnesy itp. oraz artykułów reklamowych.
3. Fundacja „Wesoły Promyczek” – prowadzi ona działalność edukacyjną, z przeznaczeniem dla dzieci niepełnosprawnych ze specjalnymi problemami edukacyjnymi, z niepełnosprawnością intelektualną, sprzężoną, autyzmem i zaburzeniami rozwojowymi.
4. Klub Integracji Społecznej – funkcjonuje od 2019 r. w Mszanie Górnej, podmiotem prowadzącym jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mszanie Dolnej. KIS to miejsce, gdzie osoby zagrożone wykluczeniem społecznym oraz ich otoczenie mogą

otrzymać pomoc w odbudowaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społecznym, w powrocie do pełnienia ról społecznych oraz w podniesieniu kwalifikacji zawodowych.

5. „CREDKA” Sp. z o. o. (non – profit) – jej działalność skupia się na oferowaniu innowacyjnych, skutecznych usług terapeutycznych i fizjoterapeutycznych dla dzieci z zaburzeniami rozwoju oraz niepełnosprawnościami.
6. Zakład Aktywności Zawodowej przy Stowarzyszeniu „Promyk” – powstał w 2022 r. pracuje w nim 35 osób z umiarkowanym i znacznym stopniem niepełnosprawności w 5 pracowniach. Pod okiem instruktorów tworzą produkty i wykonują usługi między innymi niszczenie dokumentów, sprząatanie biur, porządkowanie terenu, odśnieżanie, utrzymanie terenów zielonych i grawerowanie, a także produkcja podpałki ekologicznej K-Lumet, materiałów reklamowych, kubków i koszulek z nadrukiem, ozdób i rękodzieła artystycznego.

Warto również w tym miejscu wspomnieć o Stowarzyszeniu „EGIDA”, które od wielu lat prowadzi na terenie Powiatu Dom Pomocy Społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych w Kasinie Wielkiej oraz Fundacji „Opiekuńczość”, która prowadzi Dom Pomocy Społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych w Rabie Niżnej. Oba te podmioty realizują swoje zadanie na podstawie zleconego zadania przez Powiat Limanowski. Zaznaczyć należy jednak, że Fundacja „Opiekuńczość” swoją siedzibę ma poza Powiatem Limanowskim.

W rejestrze organizacji pozarządowych prowadzonym przez Starostę Limanowskiego na koniec 2022 r. znajdowały się następujące podmioty:

1. stowarzyszenia rejestrowane – 137,
2. stowarzyszenia zwykłe – 9,
3. ochotnicze straże pożarne – 52,
4. kluby sportowe – 28 (wpisane do KRS), 27 (uczniowskie kluby sportowe), 34 (wpisane do ewidencji starosty),
5. stowarzyszenia kultury fizycznej – 58,
6. organizacje pozarządowe działające na terenie szkół prowadzonych przez powiat – 7,
7. organizacje pożytku publicznego – 18,

Podmioty te działają w różnych obszarach m. in. działań na rzecz osób niepełnosprawnych, pomocy społecznej, ratownictwa i ochrony ludności, kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji itd.

Główne cele i zasady współpracy Powiatu Limanowskiego z organizacjami pozarządowymi określa Program współpracy Powiatu Limanowskiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, który jest corocznie opracowywany i przyjmowany przez Radę Powiatu.

Program określa czytelne zasady w zakresie wspierania przez samorząd powiatowy działań organizacji pozarządowych. Poprzez określenie i realizację zasad, samorząd powiatowy chce włączyć organizacje pozarządowe w system demokracji lokalnej.

Przedmiotem współpracy powiatu z organizacjami pozarządowymi jest wspólna realizacja zadań publicznych określonych w art. 4 ust. 1, należących do zadań Powiatu, w celu zaspokojenia potrzeb społecznych. Współpraca ta odbywa się w formie finansowej oraz pozafinansowej.

Do form współpracy finansowej należy zlecenie realizacji zadań poprzez:

1. powierzenie wykonywania zadań publicznych wraz z udzieleniem dotacji na finansowanie ich realizacji,
2. wspieranie wykonywania zadań publicznych wraz z udzieleniem dotacji na dofinansowanie ich realizacji,
3. udzielenie w trybie i na zasadach określonych w art. 19 a ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie tzw. małych grantów na dofinansowanie realizacji pozakonkursowych zadań publicznych.

W latach 2020 – 2022 współpraca powiatu z podmiotami ww. Programu dotyczyła sfery zadań publicznych określonych w art. 4 ust. 1 ustawy, a w szczególności:

1. promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy,
2. działalności na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
3. pomocy społecznej,
4. wspierania osób niepełnosprawnych,
5. ochrony i promocji zdrowia,
6. upowszechniania kultury, sportu i turystyki,
7. działalności wspomagającej rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości,
8. ekologii oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego,

9. porządku i bezpieczeństwa publicznego, przeciwdziałania patologiom społecznym oraz ratownictwa i ochrony ludności,
10. nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej.

W latach 2020 – 2022 w ramach współpracy finansowej powiat udzielił organizacjom m. in. następującego wsparcia:

1. Rok 2020

- 1) Tryb otwartego konkursu ofert na wsparcie realizacji zadania.
  - a. Wsparcie realizacji zadania publicznego w zakresie kultury, sztuki i dziedzictwa narodowego otrzymały następujące organizacje:
    - a) Fundacja Pro-Vincja – 5 000,00 zł,
    - b) Stowarzyszenie Limanowski Uniwersytet Trzeciego Wieku – 1 500,01 zł,
    - c) Stowarzyszenie Miłośników Przeszłości i Rozwoju Wsi Pisarzowa – 4 000,00 zł,
    - d) Stowarzyszenie Chór Męski przy Bazylice MBB w Limanowej – 5 000,00 zł,
    - e) Stowarzyszenie KGW Lipowe – 3 000,00 zł,
    - f) Stowarzyszenie Artystów „Pełna Skrzynia” – 3 000,00 zł,
    - g) Stowarzyszenie KGW Rupniów Centrum – 3 000,00 zł,
    - h) Stowarzyszenie OSP Szyk – 2 000,00 zł,
    - i) KGW Zawadka – 3 000,00 zł,
    - j) KGW Szczyrzyc – 3 000,00 zł,
    - k) Fundacja Pro-Vincja – 3 900,00 zł,
    - l) Chór Mieszany CANTICUM lubilaeum przy Bazylice MBB w Limanowej – 3 500,00 zł,
    - m) Stowarzyszenie OSP Sadek – 2 000,00 zł,
    - n) Katolickie Stowarzyszenie Wspierania Rozwoju i Działalności Szkoły w Sadku – Kostrzy – 2 000,00 zł,
    - o) Stowarzyszenie Łętowianie – 3 000,00 zł,
    - p) Związek Podhalan Oddział Górali Zagórzańskich w Lubomierzu – 1 000,00 zł,
    - q) Stowarzyszenie Chór Chłopięcy Bazyliki MBB w Limanowej – 4 100,00 zł,
  - 2) Tryb pozakonkursowy, tzw. małe granty.
    - a. Wsparcie zadanie publicznego z zakresu turystyki i krajoznawstwa:

- a) Fundacja Nasze Dziedzictwo w Laskowej złożyła ofertę na realizację zadania publicznego pt. „Podniesienie atrakcyjności turystycznej Skansenu na Jędrzejkówce” – 5 000,00 zł.
- b. Wsparcie zadania publicznego z zakresu sportu i rekreacji:
  - a) Cykl zawodów dla dzieci, młodzieży i dorosłych „Małopolska Biega 2020” realizowane przez Beskidzko – Gorczańskie Stowarzyszenie Narciarskie w Limanowej – 8 000,00 zł,
  - b) Świątujemy na sportowo 20 – lecie LKS „Witów Ski” realizowane przez Ludowy Klub Sportowy „Witów Ski” Mszana Dolna – 6 000,00 zł,
  - c) Aktywna Mogielica na Nartorolkach realizowane przez Uczniowski Klub Sportowy „Wierchy Zalesie” – 5 000,00 zł.
- 3) Tryb otwartego konkursu ofert w zakresie prowadzenia punktu nieodpłatnej pomocy prawnej. Powiat współpracował z organizacją pozarządową Sursum Corda z Nowego Sącza przy realizacji zleconego zadania administracji rządowej z zakresu prowadzenia punktów nieodpłatnej pomocy prawnej, poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej. Organizacja została wyłoniona w drodze konkursu i otrzymała dotację w wysokości – 190 080,00 zł.
- 4) Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych otrzymały dofinansowania ze środków PFRON:
  - a. Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Zarząd Rejonowy w Limanowej, ul. M. B. Bolesnej 10a, 34-600 Limanowa, w ramach zadania dofinansowanie do sportu, kultury, turystyki i rekreacji osób niepełnosprawnych – 1 200,00 zł.
  - b. Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych im. św. Brata Alberta przy Parafii św. Sebastiana w Niedźwiedziu, 34-735 Niedźwiedź 129a, w ramach zadania pomoc w wyposażeniu w niezbędny sprzęt rehabilitacyjny jednostek, które prowadzą rehabilitację – 5 742,50 zł.

2. Rok 2021

- 1) Tryb otwartego konkursu ofert na wsparcie realizacji zadania:
  - a. Wsparcie realizacji zadania publicznego w zakresie kultury, sztuki i dziedzictwa narodowego otrzymały następujące organizacje:
    - a) Fundacja Pro-Vincja – 3 000,00 zł,
    - b) Stowarzyszenie Chór Męski przy Bazylice Matki Boskiej Bolesnej w Limanowej – 5000,00 zł,

- c) Stowarzyszenie KGW Rupniów „Centrum” – 6 000,00 zł,
  - d) Stowarzyszenie KGW Lipowe – 5 983,10,00 zł,
  - e) Stowarzyszenie KGW Lipowe – 6 000,00 zł,
  - f) Stowarzyszenie Towarzystwo Ziemi Mszańskiej – 7 000,00 zł,
  - g) Fundacja Nasze Dziedzictwo – 7 000,00 zł,
  - h) Stowarzyszenie Miłośników Przeszłości i Rozwoju Wsi Pisarzowa – 5 198,00 zł,
  - i) Fundacja Pro-Vincja – 5 039,86 zł,
  - j) Stowarzyszenie Artystów „Pełna Skrzynia” – 6 620,00 zł,
  - k) Stowarzyszenie Chór Chłopięcy Bazyliki Matki Boskiej Bolesnej w Limanowej – 6 930,00 zł,
- 2) Tryb otwartego konkursu ofert w zakresie prowadzenia punktu nieodpłatnej pomocy prawnej. Powiat współpracował z organizacją pozarządową Sursum Corda z Nowego Sącza przy realizacji zleconego zadania administracji rządowej z zakresu prowadzenia punktów nieodpłatnej pomocy prawnej, poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej. Organizacja została wyłoniona w drodze konkursu i otrzymała dotację w wysokości – 190 080,00 zł.
- 3) Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych otrzymały dofinansowania ze środków PFRON:
- a. Polski Związek Niewidomych Okręg Małopolski, Koło Powiatowe w Limanowej – spotkanie integracyjne „Dzień Białej Laski” dla 21 osób – 1 500,00 zł,
  - b. Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Zarząd Rejonowy z siedzibą w Limanowej – spotkanie integracyjne z okazji Dnia Seniora dla 52 osób – 1 500,00 zł,
  - c. Katolickie Stowarzyszenie Przyjaciół Niepełnosprawnych Ruchowo „CYRENEJCZYK” – wyjazd do teatru dla 20 osób – 1080,00 zł

3. Rok 2022

- 1) Tryb otwartego konkursu ofert na wsparcie realizacji zadania:
- a. W zakresie kultury, sztuki i dziedzictwa narodowego oraz w zakresie upowszechniania turystyki i krajoznawstwa otrzymały następujące organizacje:
    - a) Fundacja Pro-Vincja – 3 000,00 zł,
    - b) Stowarzyszenie Chór Męski przy Bazylice MBB w Limanowej – 7 000,00 zł,
    - c) Stowarzyszenie KGW Rupniów Centrum – 4 000,00 zł,
    - d) Stowarzyszenie KGW Lipowe – 4 000,00 zł + 5 000,00 zł,

- e) Stowarzyszenie Towarzystwo Ziemi Mszańskiej – 4 000,00 zł,
  - f) Fundacja Nasze Dziedzictwo w Laskowej – 5 000,00 zł,
  - g) Stowarzyszenie Miłośników Przeszłości i Rozwoju Wsi Pisarzowa – 4 000,00 zł,
  - h) Stowarzyszenie Artystów „Pełna Skrzynia” – 5 000,00 zł,
  - i) Stowarzyszenie Chór Chłopięcy Bazyliki MBB w Limanowej – 4 000,00 zł,
  - j) Stowarzyszenie Łętowianie – 3 000,00 zł,
  - k) Fundacja Sztetl Mszana Dolna – 4 000,00 zł,
  - l) Stowarzyszenie zwykłe na Rzecz Wspierania Aktywności Lokalnej Szczawa – 3 000 zł,
  - m) Stowarzyszenie Orkiestra Dęta OSP Mszana Dolna – 5 000,00 zł,
  - n) Stowarzyszenie Turystyczno – Kulturalne STYK Łukowica – 3 000,00 zł,
  - o) Stowarzyszenie Kierunek Przyszłość Poręba Wielka – 3 000,00 zł,
  - p) Stowarzyszenie zwykłe Chór Męski im. Księdza Józefa Hajduka Mszana Dolna – 4 000 zł,
  - q) Stowarzyszenie Towarzystwo Ziemi Mszańskiej – 4 000,00 zł.
- 2) Tryb pozakonkursowy, tzw. małe granty:
- a. w zakresie upowszechniania turystyki i krajoznawstwa:
    - a) Fundacja Nasze Dziedzictwo w Laskowej – 10 000,00 zł,
    - b) Stowarzyszenie KGW Lipowe – 10 000,00 zł,
    - c) Stowarzyszenie Orkiestra św. Sebastiana w Niedźwiedziu – 10 000,00 zł.
- 3) Tryb otwartego konkursu ofert w zakresie prowadzenia punktu nieodpłatnej pomocy prawnej. Powiat współpracował z organizacją pozarządową Sursum Corda z Nowego Sącza przy realizacji zleconego zadania administracji rządowej z zakresu prowadzenia punktów nieodpłatnej pomocy prawnej, poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej. Organizacja została wyłoniona w drodze konkursu i otrzymała dotację w wysokości –190 080,00 zł.
- 4) Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych otrzymały dofinansowania ze środków PFRON:
- a. Polski Związek Niewidomych Okręg Małopolski, Koło Powiatowe w Limanowej – wycieczka integracyjna do Poronina dla 14 osób – kwota dofinansowania 1 800,00 zł,

- b. Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Zarząd Rejonowy z siedzibą w Limanowej – spotkanie integracyjne z okazji Dnia Seniora dla 53 osób – kwota dofinansowania 1 800,00 zł,
- c. Katolickie Stowarzyszenie Przyjaciół Niepełnosprawnych Ruchowo „CYRENEJCZYK” – wycieczka integracyjna do Częstochowy dla 22 osób – kwota dofinansowania 1 800,00 zł,
- d. Limanowska Akcja Charytatywna – spotkanie pn. „Integracja podopiecznych, opiekunów osób niepełnosprawnych i członków Stowarzyszenia dla 12 osób – kwota dofinansowania 1 786,92 zł,
- e. Fundacja Wesoły Promyczek – piknik pn. „Razem dla uśmiechu” dla 11 osób – kwota dofinansowania 1 010,85 zł.

Ponadto w ramach wsparcia pozafinansowego pracownicy wydziałów Starostwa Powiatowego w Limanowej oraz Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej odpowiedzialni merytorycznie za realizację zadań publicznych z poszczególnych zakresów, doradzają i udzielają organizacjom pozarządowym konsultacji oraz pomocy merytorycznej.

Biorąc pod uwagę powyższe stwierdzić należy, że zdolność podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług na terenie Powiatu Limanowskiego wydaje się duża. Wskazuje na to ilość czynnie działających podmiotów w różnych dziedzinach oraz prowadzenie placówek przez organizacje pozarządowe w ramach zadania zleconego. Działalność organizacji pozarządowych zwiększa dostępność mieszkańców powiatu do usług społecznych.

9. ANALIZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH – WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH

Badania zostały przeprowadzone przy pomocy kwestionariusza ankiet. Opracowano łącznie 28 pytań w tym, jednokrotnego oraz wielokrotnego wyboru. Pierwsze 4 pytania w ankiecie dotyczyły charakterystyki respondentów natomiast pozostałe spostrzeżeń mieszkańców na temat sytuacji i problemów społecznych mieszkańców powiatu.

Kwestionariusz został skierowany do mieszkańców Powiatu Limanowskiego w różnym wieku, różnej sytuacji materialnej oraz społecznej. Kwestionariusz udostępniono za pomocą linku do formularza Google umieszczonego na stronach internetowych Starostwa Powiatowego w Limanowej, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej oraz w mediach społecznościowych. Ponadto udostępniony został artykuł na lokalnym portalu informacyjnym – „limanowa.in”. Kwestionariusz był również dostępny w wersji papierowej w siedzibie

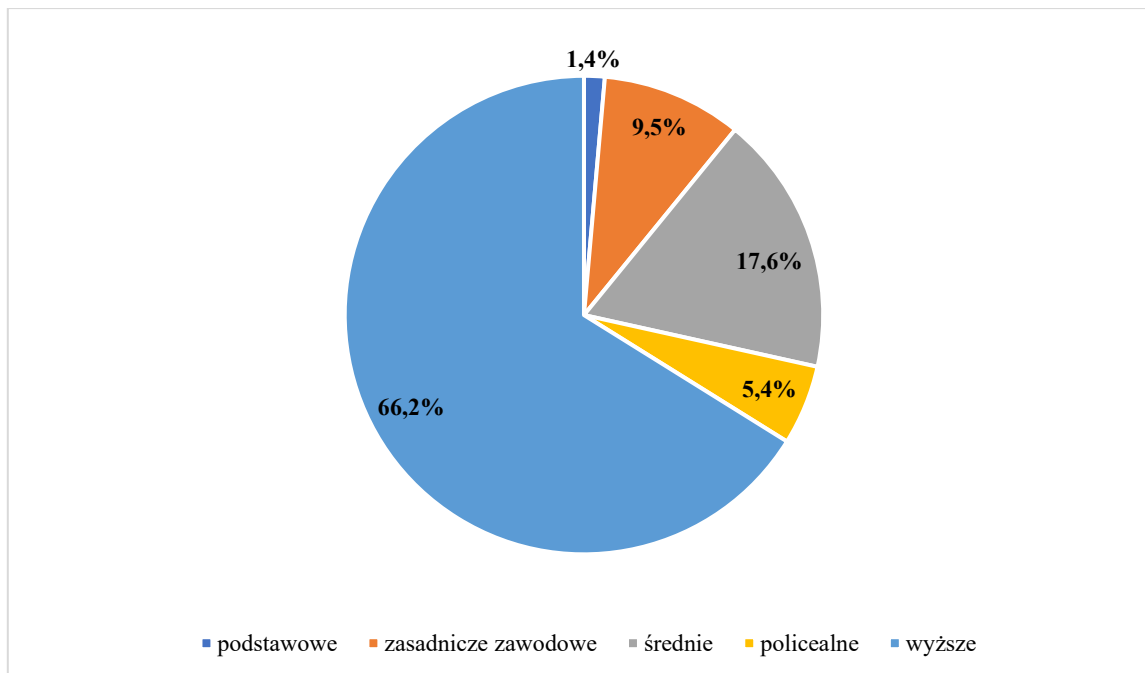

Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej. Badanie było realizowane od 26 kwietnia do 10 maja 2023 r. Otrzymano 73 odpowiedzi.

Charakterystyka respondentów

Do badania przystąpiły 73 osoby Powiatu Limanowskiego, z czego 69,9 % stanowiły kobiety, natomiast 30,1 % mężczyźni. Spośród ankietowanych największą grupę stanowiły osoby w przedziale wiekowym od 31 do 50 lat (52,1 %), a następnie grupa wiekowa powyższej 50 lat (30,1 %), 16,4 % w wieku od 20 do 30 lat oraz 1,4 % w wieku poniżej 20 lat. Wykształcenie respondentów jest zróżnicowane. Najliczniejszą grupą stanowią osoby z wykształceniem wyższym – 66, 2 % kolejno z wykształceniem średnim – 17,6 %, zasadniczym zawodowym – 9,5 % oraz policealnym – 5,4 %, natomiast 1,4 % ankietowanych zadeklarowało wykształcenie podstawowe.

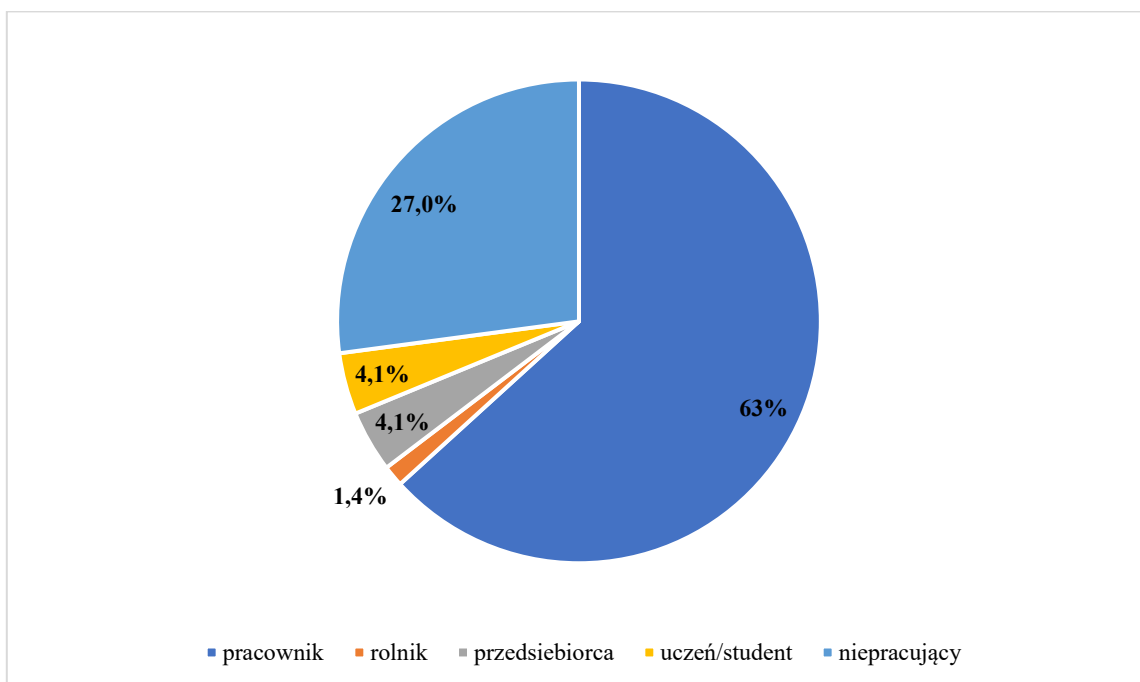
Wykres 24 – Wykształcenie respondentów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi

Ponad połowa osób ankietowanych to osoby pracujące – stanowią 63 % ogółu respondentów, natomiast 27 % ankietowanych nie pracuje zawodowo, przedsiębiorcy oraz uczeń/student to zaledwie po 4,1 %. Najmniej liczną grupą byli rolnicy zaledwie 1,4 %.

Wykres 25 – Status zawodowy respondentów

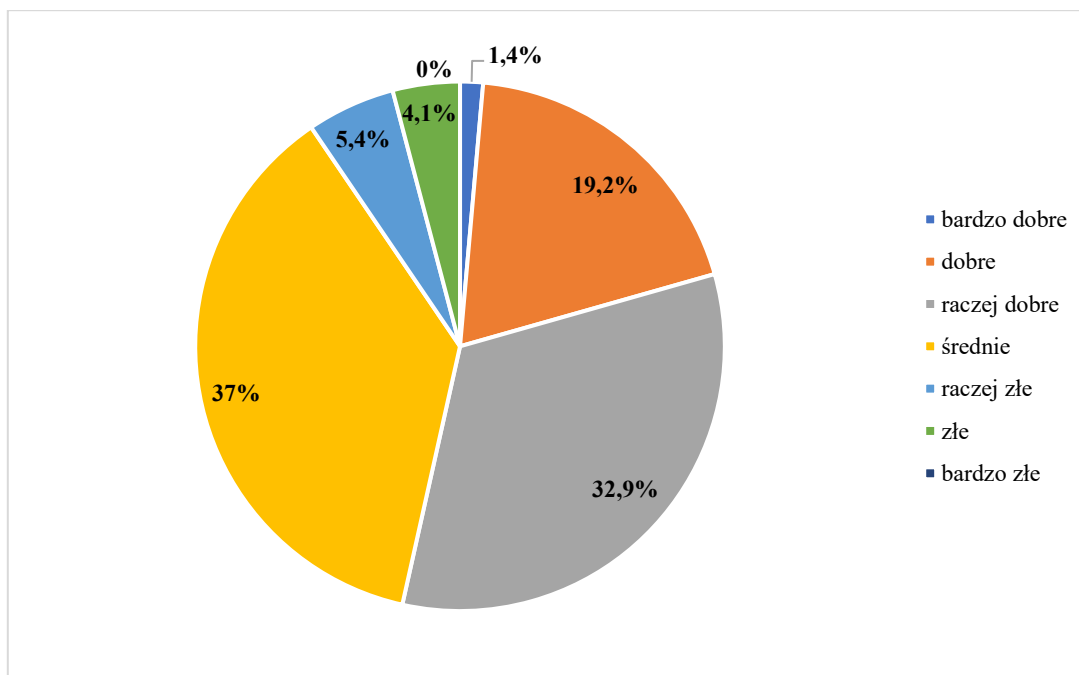

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi

Analiza odpowiedzi

Mieszkańcy Powiatu Limanowskiego w większości jako średnie, dobre oraz raczej dobre oceniają aktualne warunki życia na terenie Powiatu Limanowskiego. Nikt z ankietowanych nie wskazał na bardzo złe warunki jedynie 4,1 % osób wskazało, że ich zdaniem są złe. Szczegółowe zestawienie wskazanych odpowiedzi przez respondentów przedstawia poniższy wykres.

Wykres 26 – Ocena przez mieszkańców aktualnych warunków życia w Powiecie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi

Zdaniem respondentów do największych problemów społecznych występujących na terenie powiatu należy zaliczyć problemy wieku podeszłego, aż 43,8 % osób zaznaczyło tą odpowiedź. Kolejnym problemem według ankietowanych jest uzależnienie (alkohol, narkotyki inne), które zauważa 42,5 % spośród respondentów. Tyle samo respondentów – 42,5 % wskazało również na brak pracy i bezrobocie. 37 % mieszkańców, którzy wzięli udział w ankiecie uważa, że największym problemem jest bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa, natomiast 31,5 % – ubóstwo, niewydolność materialną rodziny. Przemoc w rodzinie jako problem społeczny dostrzegło 30 % respondentów. Niepełnosprawność lub długotrwałą chorobę zaznaczyło 27,4 % osób. Najmniejszymi problemami na podstawie odpowiedzi okazały się brak poczucia bezpieczeństwa publicznego – 11 %, wielodzietność i problemy rodzin niepełnych – 6,8 %, bezdomność – 2,7 % .

Rysunek 2 – Cztery wiodące problemy społeczne na terenie powiatu w opinii respondentów

problemy wieku podeszłego

uzależnienie (alkohol, narkotyki inne.)

brak pracy i bezrobocie

bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i
prowadzeniu gospodarstwa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi

Mieszkańcy zostali zapytani jakie ich zdaniem są przyczyny występowania uzależnień. Do wyboru mieli 5 odpowiedzi ponadto mieli możliwość wpisania swojej własnej. Duża liczba respondentów, bo aż 60 % wskazała, że przyczyną występowania uzależnień jest niezaradność życiowa. Indywidualne skłonności do popadania w nałogi wskazało 57,5 % ankietowanych, natomiast konflikty w rodzinie/rozpad rodziny zaznaczyło 49,3 %. Zdaniem 43,8% ankietowanych to bezrobocie i utrata pracy przyczynia się do występowania uzależnień, natomiast łatwy dostęp do środków psychoaktywnych wskazało 41,1 %. Wśród innych odpowiedzi ankietowani wskazali m. in. brak kontroli przy sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym, niskie pensje, niewłaściwe wychowanie oraz wpływ środowiska.

W kolejnym pytaniu respondenci wypowiedzieli się na temat najczęstszych problemów z jakimi ich zdaniem spotykają się osoby niepełnosprawne w powiecie. Za najczęściej występujące respondenci wskazali:

1. bariery architektoniczne (wskazało 60,3 % respondentów),
2. utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych (wskazało 49,3 % respondentów),
3. utrudniona możliwość korzystania ze środków transportu (wskazało 46,6 % respondentów),
4. mała liczba ofert pracy dla osób niepełnosprawnych (wskazało 43,8 % respondentów).

Mała liczba mieszkań chronionych oraz brak akceptacji w środowisku lokalnym były najrzadziej wskazywanymi odpowiedziami.

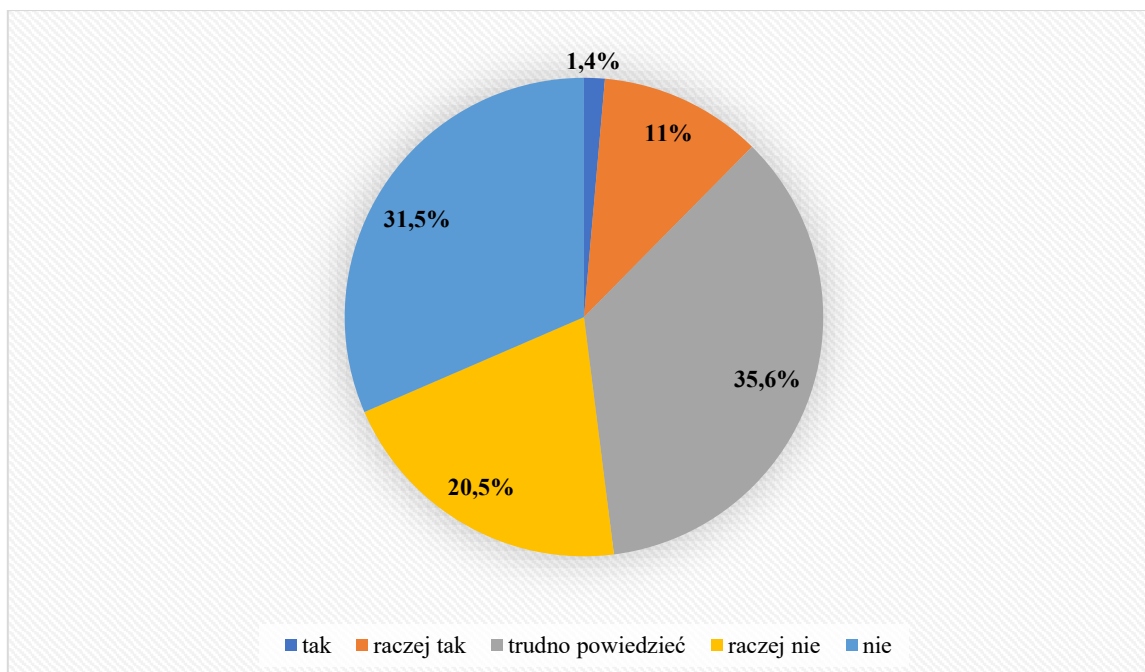
Według ankietowanych pełniejszy udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym umożliwiłyby przede wszystkim następujące działania (pięć najczęściej wybieranych odpowiedzi):

1. zapewnienie większego dostępu do wszechstronnej rehabilitacji, mającej na celu adaptację społeczną (wskazało 56,2 % respondentów),
2. likwidacja barier architektonicznych (wskazało 52,1 % respondentów),
3. większa liczba ofert pracy (wskazało 41,1 % respondentów),
4. zapewnienie pomocy psychologicznej, pedagogicznej i innej pomocy specjalistycznej (wskazało 37 % respondentów),
5. zapewnienie wczesnej diagnostyki medycznej (wskazało 37 % respondentów).

Natomiast wśród rzadziej wybieranych odpowiedzi znalazło się m. in.: większa liczba zakładów pracy chronionej (30,1 %) tworzenie i prowadzenie ośrodków wsparcia (24,7 %), szersza oferta działań integracyjnych dla dorosłych (27,7 %), wyższe świadczenia pieniężne (23,3 %).

Mieszkańcy powiatu mieli problem w określeniu czy oferta pomocy dla osób niepełnosprawnych (np. dostęp do placówek rehabilitacyjnych) na terenie Powiatu Limanowskiego jest wystarczająca. Największa liczba respondentów tj.: 35,6 % wskazało na odpowiedź „*trudno powiedzieć*” natomiast 31,5 % wskazało na odpowiedź „*nie*”, 20,5 % wskazało odpowiedź „*raczej tak*”. Tylko 1,4 % ankietowanych wskazało na odpowiedź „*nie*”. Poniższy wykres przedstawia rozkład procentowy odpowiedzi.

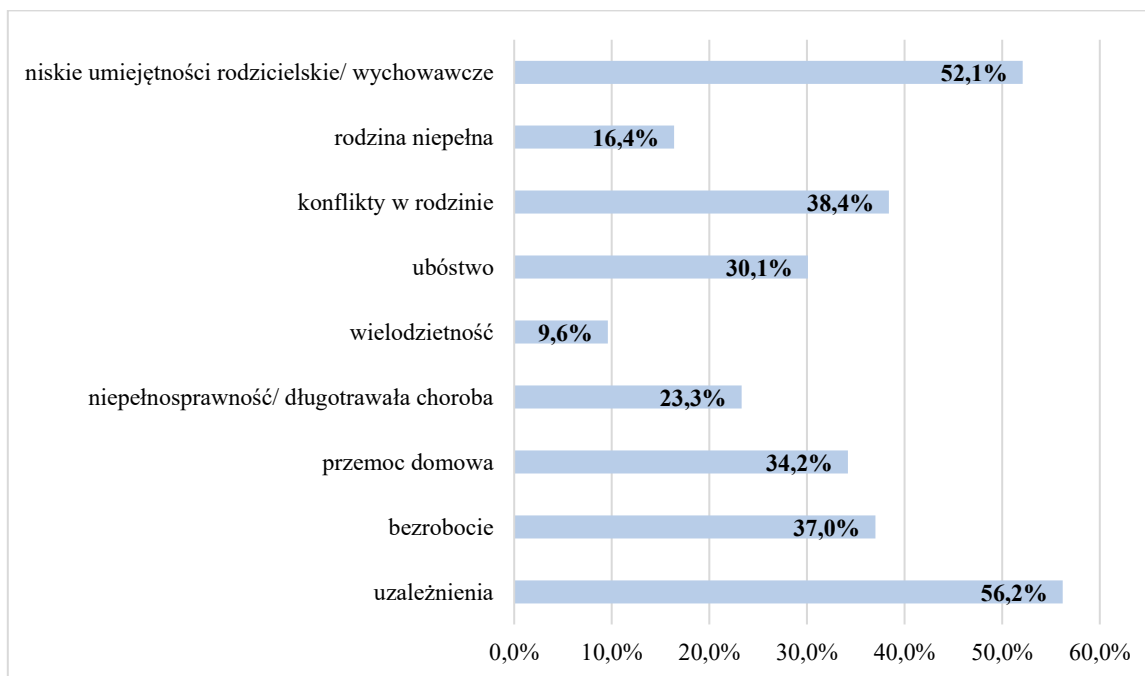
Wykres 27 – Ocena oferty pomocy dla osób niepełnosprawnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi

Jako przyczyny bezradności rodziców w sprawach opiekuńczo – wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego respondenci najczęściej wskazali uzależnienie – 56,2 %, kolejno niskie umiejętności rodzicielskie/wychowawcze – 52,1 %, konflikty w rodzinie – 38,4 %, bezrobocie – 37 %, przemoc domowa – 34,2 %. Najrzadziej wskazywaną odpowiedzią była wielodzietność, wskazało ją tylko 9,6 %.

Wykres 28 – Przyczyny bezradności rodziców w sprawach opiekuńczo – wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego według mieszkańców powiatu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi

Kolejne pytanie skierowane do mieszkańców powiatu dotyczyło działań jakie ich zdaniem poprawiłyby sytuację rodzin z trudnościami wychowawczymi. Trzy najczęściej wskazywane odpowiedzi to:

1. wsparcie, poradnictwo specjalistyczne, edukacja rodzin (wskazało 53,4 % respondentów),
2. większa dostępność do konsultacji psychologiczno- pedagogicznych (wskazało 42,5 % respondentów),
3. praca socjalna w środowisku (wskazało 37 % respondentów).

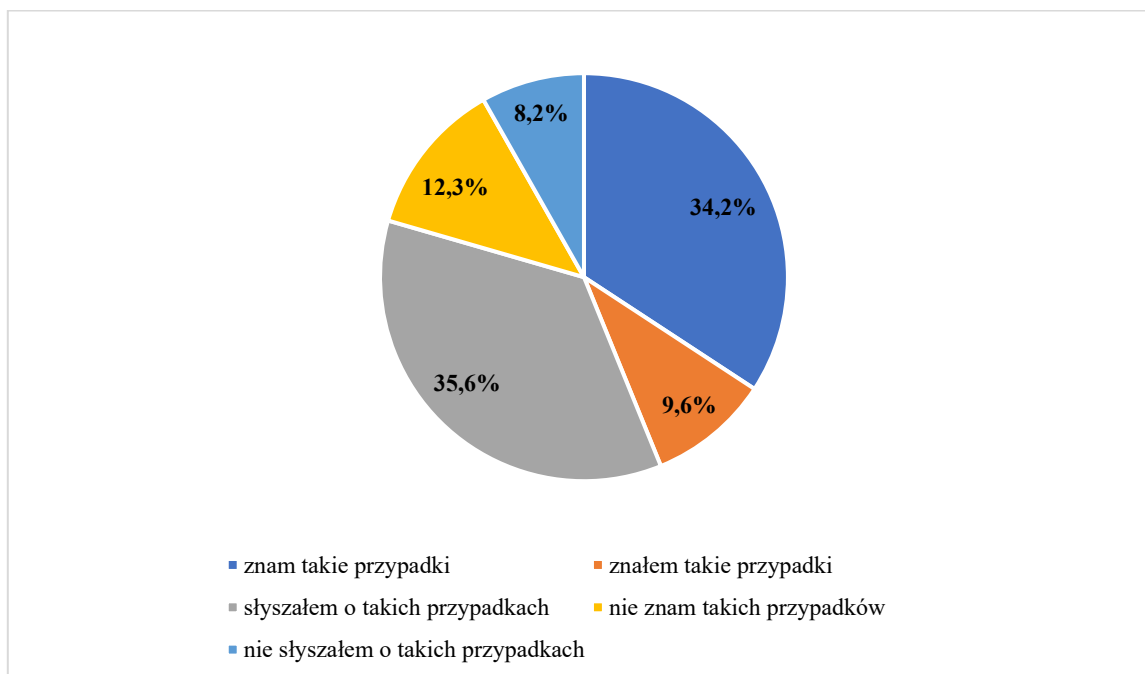
W następnym pytaniu respondenci wypowiedzieli się na temat negatywnych zjawisk odnoszących się do dzieci i młodzieży, które można dostrzec na terenie Powiatu Limanowskiego. Za najczęstsze badani wskazali:

1. bezproduktywne spędzanie czasu wolnego (wskazało 74 % respondentów),
2. zaniedbania wychowawcze (wskazało 67,1 % respondentów),
3. wulgarność, agresja (wskazało 60,3 % respondentów).

Kolejna grupa pytań na jakie odpowiadali ankietowani dotyczyła przemocy domowej. Na pytanie *Czy na terenie powiatu występuje zjawisko przemocy domowej*, znaczna liczba ankietowanych wskazała, że słyszała o takich przypadkach – 35,6 %, natomiast 34,2 % zna

takie przypadki. Najmniejsza liczba ankietowanych – 8,2 % nie słyszała o takich przypadkach. Szczegóły przedstawia poniższy wykres.

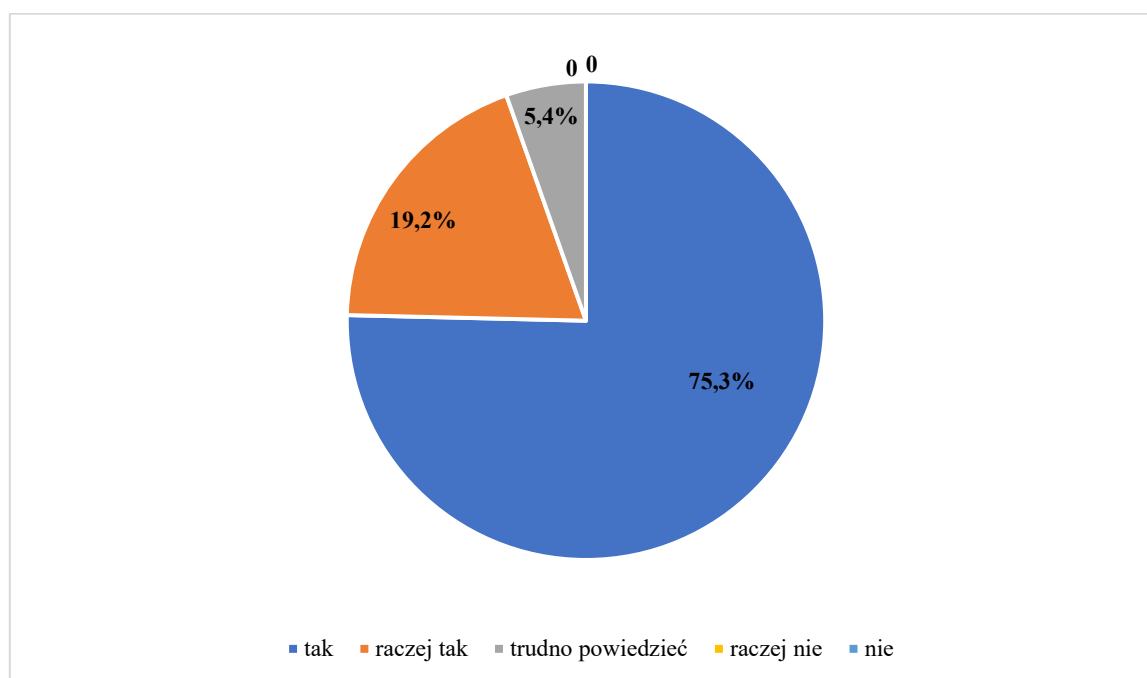
Wykres 29 – Występowanie zjawiska przemocy domowej w powiecie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi

Według znacznej ilości ankietowanych – 75,3 % nadużywanie/uzależnienie od alkoholu lub substancji psychoaktywnych ma wpływ na przemoc domową. Wątpliwość w tym zakresie miało 19,2 % respondentów, ponieważ wskazało na odpowiedź „raczej tak”. Natomiast 5,4 % ankietowanych zaznaczyło odpowiedź „trudno powiedzieć”. Nikt z ankietowanych nie zaznaczył odpowiedzi „nie” i „raczej nie”.

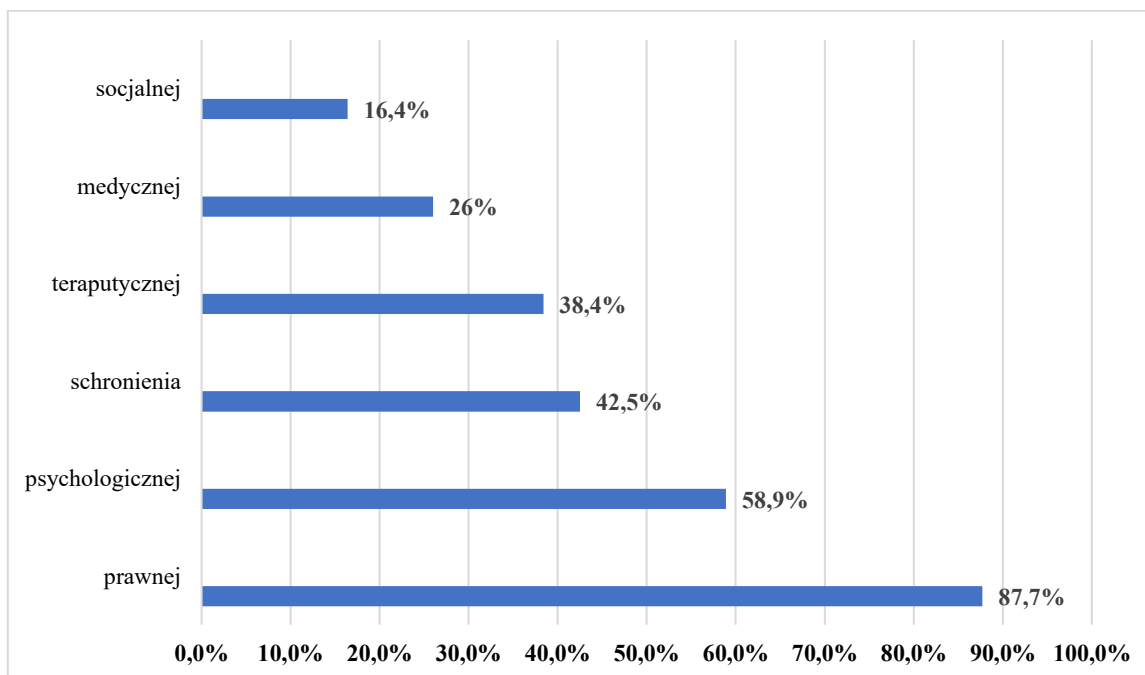
Wykres 30 – Opinia mieszkańców powiatu na temat czy nadużywanie/uzależnienie od alkoholu lub substancji psychoaktywnych ma wpływ na przemoc domową

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi

W ankiecie zapytano mieszkańców z jakiej pomocy chcieliby skorzystać w przypadku wystąpienia przemocy domowej. Bardzo duża liczba osób skorzystałaby przede wszystkim z pomocy prawnej, taką odpowiedź wybrało aż 87,7 % ankietowanych, kolejno z pomocy psychologicznej, odpowiedź tą wskazało 58,9 % ankietowanych, schronienia – 42,5%. Najmniej osób w takiej sytuacji wybrałoby pomoc socjalną – 16,4 %.

Wykres 31 – Pomoc z jakiej skorzystaliby mieszkańcy powiatu w przypadku wystąpienia przemocy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi

Zdaniem badanych działaniami, które należy w szczególności podejmować w celu zwalczania przemocy domowej to:

1. edukacja, terapia lub izolowanie osób stosujących przemoc domową (wskazało 69,9 % respondentów),
2. zwiększenie dostępności do poradnictwa prawnego, socjalnego, terapeutycznego (wskazało 65,8 % respondentów),
3. tworzenie placówek specjalizujących się w pomocy osobom doświadczającym przemocy (wskazało 49,3 % respondentów),
4. leczenie uzależnień (wskazało 46,6 % respondentów).

Mieszkańcy powiatu w przeważającej większości uważają, że należy pomagać osobom stosującym przemoc – wskazało 78,1 % badanych. Na „nie” było tylko 9,6 % badanych. Uważają, że powinna być im udzielana przede wszystkim pomoc:

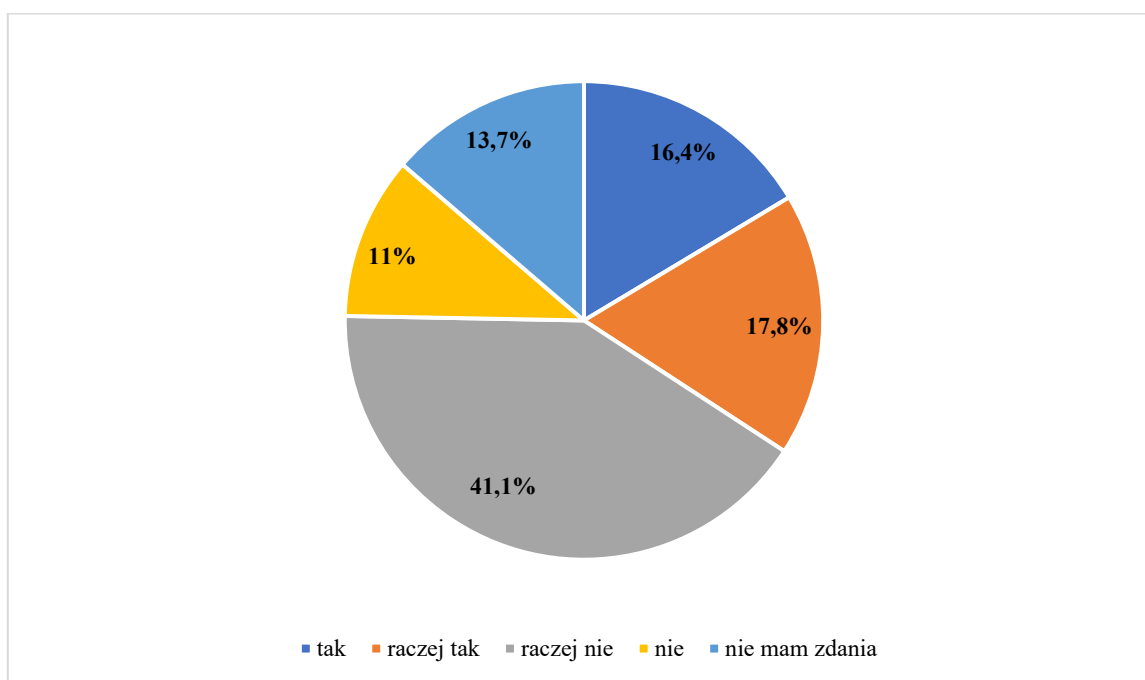
1. w formie terapii lub edukacji tj. uczestnictwo w programie korekcyjno-edukacyjnym (wskazało 71,2 % respondentów),
2. psychologiczna (wskazało 49,3 % respondentów),
3. prawna (wskazało 16,4 % respondentów),
4. mieszkanie (wskazało 6,8 % respondentów),
5. socjalna (wskazało 6,8 % respondentów).

Trzy wiodące działania, które zdaniem mieszkańców powiatu poprawiłyby sytuację rodzin wielodzietnych i niepełnych to:

1. aktywizacja osób bezrobotnych (wskazało 61,6 % respondentów),
2. zwiększenie bazy placówek opiekuńczo – wychowawczych np. świetlice o zasięgu gminnym i ponadgminnym (wskazało 57,5 % respondentów),
3. szersza oferta spędzania wolnego czasu dla rodzin (wskazało 54,8 % respondentów).

Mieszkańcy powiatu nie zauważają dużego problemu bezdomności w powiecie. Na pytanie *Czy ich zdaniem występuje problem bezdomności w Powiecie Limanowskim?* 41,1% badanych wskazało na odpowiedź „raczej nie”, odpowiedź „tak” wskazało tylko 16,4 % ogółu respondentów. Natomiast 13,7 % ogółu badanych nie ma zdania. Szczegółowe zestawienie zawiera poniższy wykres.

Wykres 32 – Problem bezdomności w Powiecie według mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi

Jako najskuteczniejsze działania w rozwiązywaniu problemu bezdomności i zagrożenia bezdomnością respondenci wskazali kolejno:

1. aktywizacja zawodowa (wskazało 58,9 % respondentów),
2. profilaktyka i terapia uzależnień (wskazało 53,4 % respondentów),
3. lokalne programy wychodzenia z bezdomności (wskazało 45,2 % respondentów),
4. rozwój placówek zapewniających schronienie (wskazało 37 % respondentów),
5. szkolenia, przekwalifikowania zawodowe (wskazało 34,2 % respondentów),
6. praca socjalna (wskazało 31,5 % respondentów).

Kolejnym istotnym zagadnieniem poruszonym w ankiecie było ubóstwo. Badani mieli wskazać co ich zdaniem decyduje, że ludzie nie mogą wydostać się z ubóstwa. Trzema najczęściej wskazywanymi odpowiedziami były: niezaradność życiowa, którą wybrało aż 65,8 % ankietowanych kolejno uzależnienia – 61,6 % oraz lenistwo – 39,7 %.

W zestawie pytań skierowanych do mieszkańców, nie mogło zabraknąć pytania dotyczącego domów pomocy społecznej. Mieszkańcy powiatu poproszeni zostali o wypowiedzenie się, *Czy ich zdaniem na terenie Powiatu oferta domów pomocy społecznej jest wystarczająca?* Blisko połowa ankietowanych wskazała na odpowiedź „nie”, 41,1 % ankietowanych wskazała na odpowiedź „nie wiem” natomiast tylko 9,6 % uważa, że zaplecze placówek tego typu jest wystarczające.

Zdaniem respondentów brakuje domów pomocy społecznej następującego typu:

1. dla osób w podeszłym wieku (wskazało 56,3 % respondentów),
2. dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie (wskazało 37,5 % respondentów),
3. osób uzależnionych od alkoholu (wskazało 33,3 % respondentów),
4. dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie (wskazało 29,2 % respondentów),
5. osób przewlekle psychicznie chorych (wskazało 25 % respondentów),
6. osób niepełnosprawnych fizycznie (wskazało 20,8 % respondentów),
7. osób przewlekle somatycznie chorych (wskazało 18,8 % respondentów).

Przypadki matek/ojców z małoletnimi dziećmi bądź kobiety w ciąży potrzebującej schronienia w dużej mierze są obce dla mieszkańców powiatu. Aż 43,8 % respondentów nie miała w swoim otoczeniu takich osób, a 19,2 % nie słyszało o takich przypadkach. Tylko 8,2 % respondentów w swoim otoczeniu spotkało się z taką osobą, a 21,9 % słyszało o takich przypadkach.

Ponad połowa respondentów – 61,6 % wskazała na brak wiedzy w zakresie określenia czy oferta pomocy skierowana do ww. grupy docelowej jest wystarczająca. 23,3 % ankietowanych uważa, że oferta jest niewystarczająca. Wśród form pomocy jaką ich zdaniem powinna być skierowana do matek/ojców z małoletnimi dziećmi bądź kobiety w ciąży potrzebującej schronienia wymieniali: pomoc socjalną, wsparcie psychologiczne oraz terapeutyczne, dom dla matek, pomoc prawną, schronienie, pracę dla kobiety, pomoc finansową bądź możliwość skorzystania z porady lekarskiej nieodpłatnie.

Ostatni zestaw pytań dotyczył tematyki rodzinnej opieki zastępczej. Mieszkańcy powiatu zostali zapytani w ankiecie, czy znana jest im różnica między rodziną adopcyjną, a rodziną zastępczą. Z udzielonych odpowiedzi tylko trzy osoby wskazały na brak wiedzy

w tym zakresie. Pozostałe odpowiedzi wskazywały na dość dużą wiedzę. Przykładowe udzielone odpowiedzi:

„Rodzina zastępcza jest czasowo, adopcyjna jest tożsama z rodziną biologiczną”

„Dzieci w rodzinie zastępczej są tymczasowo, a w adopcyjnej są na stałe”

„Rodzina zastępcza jest czasową formą pomocy”

„Rodzina zastępczą to czasowa forma pomocy, adopcyjna to pełne przejście obowiązków rodziców biologicznych”

Ponad połowa ankietowanych nie umiała określić czy ich zdaniem udzielane wsparcie osobom opuszczającym rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo – wychowawcze jest wystarczające. 58,9 % ankietowanych wskazało na odpowiedź „trudno powiedzieć”, 19,2 % na odpowiedź „raczej nie”. Tylko 2,7 % ankietowanych wskazało, że udzielane wsparcie jest wystarczające.

W ostatnim pytaniu respondenci musieli ocenić czy pomoc udzielana rodzinom zastępczym funkcjonującym na terenie powiatu jest wystarczająca. Niestety, aż 71,2 % ankietowanych wskazała na brak wiedzy w tym zakresie. 16,4 % ankietowanych odniosła się do udzielanej pomocy pozytywnie. Jedynie 12,3 % ankietowanych ma zastrzeżenia i wskazała, że pomoc oferowana rodzinom zastępczym nie jest wystarczająca.

10. BIBLIOGRAFIA

- Czekaj, K. i Niesporek, A. (brak daty). *Polityka społeczna-planowanie społeczne-praca socjalna w wymiarze społeczności lokalnych*.
- Dobrowolski, Z. (2017). *Instrumenty finansowania polityki społecznej*. Kraków : Instytut Spraw Publicznych UJ.
- Gierszewska, R. (2002). *Pomoc społeczna: w Leksykon polityki społecznej*. Warszawa: Instytut Polityki Społecznej UW.
- Marzec-Holka, K., Rutkowska, A. i Joachimowska, M. (2008). *Praca socjalna i polityka społeczna: obszary współdziałania wobec wykluczenia społecznego*. Bydgoszcz : Uniwersytet Kazimierza Wielkiego .
- Turowiecki, W. (2008). *Polityka społeczna*. Gdańsk: Gdańska Wyższa Szkoła Humanistyczna.
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 901 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 100 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. z 2023r. poz. 1426 z późn. zm.)
- <http://encyklopedia.pwn.pl/haslo/polityka-spoieczna;4009586.html>
- <https://www.gov.pl/web/rodzina/zasady-pomocy-spoiecznej>.
- <https://ppp.zpo.limanowa.pl/o-nas.html>

11. SPIS TABEL

TABELA 1 – PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY POWIATU LIMANOWSKIEGO	9
TABELA 2 – LICZBA MIESZKAŃCÓW POWIATU LIMANOWSKIEGO W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH W LATACH 2020 – 2022	11
TABELA 3 – PROGNOZOWANA POPULACJA – POWIAT LIMANOWSKI W LATACH 2025 – 2050	13
TABELA 4 – STRUKTURA MIESZKAŃCÓW POWIATU LIMANOWSKIEGO W LATACH 2020 – 2022	13
TABELA 5 – LICZBA PRACOWNIKÓW SOCJALNYCH ZATRUDNIONYCH W OŚRODKACH POMOCY SPOŁECZNEJ (STAN NA 31.12.2022 R.).....	29
TABELA 6 – LICZBA MIEJSC STATUTOWYCH ORAZ MIESZKAŃCÓW W POSZCZEGÓLNYCH DOMACH POMOCY SPOŁECZNEJ W POWIECIE LIMANOWSKIM W LATACH 2020 – 2022	38
TABELA 7 – LICZBA OSÓB SKIEROWANYCH DO DOMU POMOCY SPOŁECZNEJ PRZEZ OŚRODKI POMOCY SPOŁECZNEJ W LATACH 2020 – 2022	39
TABELA 8 – DOFINANSOWANIE DZIAŁALNOŚCI WTZ W LATACH 2020 – 2022.....	43
TABELA 9 – STRUKTURA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W POWIECIE LIMANOWSKIM WEDŁUG NARODOWEGO SPISU Powszechnego w 2011 i 2021 roku	49
TABELA 10 – LICZBA ORZECZEŃ WYDANYCH PRZEZ POWIATOWY ZESPÓŁ DO SPRAW ORZEKANIA O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI W LIMANOWEJ W LATACH 2020 – 2022	50
TABELA 11 – TURNUSY REHABILITACYJNE W LATACH 2020 – 2022.....	51
TABELA 12 – PRZEDMIOTY ORTOPEDYCZNE I ŚRODKI POMOCNICZE W LATACH 2020 – 2022	52
TABELA 13 – SPRZĘT REHABILITACYJNY W LATACH 2020 – 2022.....	52
TABELA 14 – LIKWIDACJA BARIER FUNKCJONALNYCH W LATACH 2020 – 2022.....	53
TABELA 15 – SPORT, KULTURA I REKREACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W LATACH 2020 – 2022.....	54
TABELA 16 – FORMY I ZAKRES POMOCY UDZIELANEJ W RAMACH PROGRAMU	55
TABELA 17 – WYDATKOWANIE ŚRODKÓW W RAMACH PILOTAŻOWEGO PROGRAMU „AKTYWNY SAMORZĄD” W LATACH 2020 – 2022	56
TABELA 18 – ZAJĘCIA KLUBOWE W WTZ	57
TABELA 19 – ASYSTENT OSOBISTY OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ	58
TABELA 20 – LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z WYPOŻYCZALNI W LATACH 2020 – 2022	58
TABELA 21 – REALIZACJA „PROGRAMU WYRÓWNYWANIA RÓŻNIC MIĘDZY REGIONAMI II”	59
TABELA 22 – STRUKTURA RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE LIMANOWSKIM	64
TABELA 23 – ZMIANY W RODZINNYCH FORMACH OPIEKI NAD DZIECKIEM W LATACH 2020 – 2022.....	65
TABELA 24 – KOSZTY FUNKCJONOWANIA RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ W LATACH 2020 – 2022.....	67
TABELA 25 – WYSOKOŚĆ WYNAGRODZEŃ WRAZ Z POCHODNYMI DLA RODZIN ZASTĘPCZYCH ..	68
TABELA 26 – LICZBA DZIECI PRZEBYWAJĄCYCH W PLACÓWKACH OPIEKUŃCZO – WYCHOWAWCZYCH.....	69
TABELA 27 – ROCZNY KOSZT UTRZYMANIA WYCHOWANKÓW POCHODZĄCYCH Z TERENU POWIATU LIMANOWSKIEGO W PLACÓWKACH OPIEKUŃCZO- WYCHOWAWCZYCH	70
TABELA 28 – PLACÓWKI WSPARCIA DZIENNEGO FUNKCJONUJĄCE NA TERENIE POWIATU LIMANOWSKIEGO.....	70
TABELA 29 – USAMODZIELNIANI WYCHOWANKOWIE W LATACH 2020 – 2022.....	72

TABELA 30 – WYSOKOŚĆ POMOCY PIENIĘŻNEJ DLA USAMODZIELNIANYCH WYCHOWANKÓW RODZIN ZASTĘPCZYCH ORAZ PLACÓWEK OPIEKUŃCZO - WYCHOWAWCZYCH W LATACH 2020–2022	73
TABELA 31 – ZESTAWIENIE LICZBOWE OBEJMUJĄCE OSOBY PODEJRZANE O STOSOWANIE PRZEMOCY W RODZINIE	75
TABELA 32 – LICZBA OSÓB PODEJRZANYCH O STOSOWANIE PRZEMOCY W RODZINIE POD WPŁYWEM ALKOHOLU.....	75
TABELA 33 – FORMY STOSOWANEJ PRZEMOCY	76
TABELA 34 – ZESTAWIENIE LICZBY OSÓB, CO DO KTÓRYCH ISTNIEJE PODEJRZENIE, ŻE SĄ DOTKNIĘTE PRZEMOCĄ.....	77
TABELA 35 – LICZBA SPORZĄDZONYCH FORMULARZY "NIEBIESKA KARTA – A" W PODZIALE NA MIEJSCE ZAMIESZKANIA OSÓB DOTKNIĘTYCH PRZEMOCĄ	78

12. SPIS RYSUNKÓW

RYSUNEK 1 – MAPA POWIATU LIMANOWSKIEGO.....	10
RYSUNEK 2 – CZTERY WIODĄCE PROBLEMY SPOŁECZNE NA TERENIE POWIATU W OPINII RESPONDENTÓW.....	95

13. SPIS WYKRESÓW

WYKRES 1 – LICZBA MIESZKAŃCÓW POWIATU LIMANOWSKIEGO W LATACH 2020 - 2022	12
WYKRES 2 – LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ Z POWODU UBÓSTWA ...	17
WYKRES 3 – LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ Z POWODU BEZROBOCIA	17
WYKRES 4 – LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ Z POWODU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI.....	18
WYKRES 5 – LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ Z POWODU DŁUGOTRWAŁEJ LUB CIĘŻKIEJ CHOROBY	18
WYKRES 6 – LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ Z POWODU POTRZEBY OCHRONY MACIERZYŃSTWA LUB WIELODZIETNOŚCI.....	19
WYKRES 7 – LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ Z POWODU PRZEMOCY ..	21
WYKRES 8 – LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ Z POWODU BEZRADNOŚCI W SPRAWACH OPIEKUŃCZO – WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO, ZWŁASZCZA W RODZINACH NIEPEŁNYCH I WIELODZIETNYCH.....	22
WYKRES 9 – LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ Z POWODU ALKOHOLIZMU I NARKOMANII	23
WYKRES 10 – LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ Z POWODU TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO	23
WYKRES 11 – LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ Z POWODU BEZDOMNOŚCI.....	24
WYKRES 12 – LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ Z POWODU ZDARZENIA LOSOWEGO I SYTUACJI KRYZYSOWEJ	25
WYKRES 13 – LICZBA OSÓB, KTÓRYM PRZYZNANO ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE	27
WYKRES 14 – LICZBA OSÓB, KTÓRYM PRZYZNANO ŚWIADCZENIA NIEPIENIĘŻNE.....	28

WYKRES 15 – LICZBA OSÓB, KTÓRYM UDZIELONO WSPARCIA W POSTACI PRACY SOCJALNEJ ...	29
WYKRES 16 – LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z PORADNICTWA SPECJALISTYCZNEGO W GMINACH W LATACH 2020 – 2022.....	32
WYKRES 17 – IŁOŚĆ UDZIELONYCH PORAD PRZEZ POWIATOWE CENTRUM POMOCY RODZINIE W LIMANOWEJ W LATACH 2020-2021	33
WYKRES 18 – ŚREDNIE MIESIĘCZNE KOSZTY UTRZYMANIA MIESZKAŃCA W DPS W LATACH 2020 – 2022.....	36
WYKRES 19 – LICZBA BEZROBOTNYCH NA TERENIE POWIATU LIMANOWSKIEGO W LATACH 2020-2022	80
WYKRES 20 – LICZBA OSÓB BEZROBOTNYCH W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH W LATACH 2020- 2022.....	81
WYKRES 21 – LICZBA OSÓB BEZROBOTNYCH W PODZIALE NA KATEGORIE WIEKOWE W LATACH 2020-2022	82
WYKRES 22 – LICZBA BEZROBOTNYCH OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W LATACH 2020-2022	82
WYKRES 23 – LICZBA OSÓB BEZROBOTNYCH WG POSIADANEGO WYKSZTAŁCENIA W LATACH 2020-2022	83
WYKRES 24 – WYKSZTAŁCENIE RESPONDENTÓW	94
WYKRES 25 – STATUS ZAWODOWY RESPONDENTÓW	94
WYKRES 26 – OCENA PRZEZ MIESZKAŃCÓW AKTUALNYCH WARUNKÓW ŻYCIA W POWIECIE ...	95
WYKRES 27 – OCENA OFERTY POMOCY DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH.....	98
WYKRES 28 – PRZYCZYNY BEZRADNOŚCI RODZICÓW W SPRAWACH OPIEKUŃCZO- WYCHOWAWCZYCH ORAZ PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO WEDŁUG MIESZKAŃCÓW POWIATU	99
WYKRES 29 – WYSTĘPOWANIE ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ W POWIECIE	100
WYKRES 30 – OPINIA MIESZKAŃCÓW POWIATU NA TEMAT CZY NADUŻYWANIE/ UZALEŻNIENIE OD ALKOHOLU LUB SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH MA WPLYW NA PRZEMOC DOMOWĄ	101
WYKRES 31 – POMOC Z JAKIEJ SKORZYSTALIBY MIESZKAŃCY POWIATU W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA PRZEMOCY	102
WYKRES 32 – PROBLEM BEZDOMNOŚCI W POWIECIE WEDŁUG MIESZKAŃCÓW	103

III.

CZEŚĆ PROGRAMOWA STRATEGII

Spis treści

I. WNIOSKI Z DIAGNOZY	113
II. ANALIZA SWOT	117
III. MISJA, WIZJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	122
IV. OKREŚLENIE CELÓW STRATEGICZNYCH, KIERUNKÓW DZIAŁAŃ I ZADAŃ	122
V. PROGNOZA ZMIAN W ZAKRESIE OBJĘTYM STRATEGIĄ	133
VI. SPOSÓB REALIZACJI STRATEGI ORAZ JEJ RAMY FINANSOWE	133

I. WNIOSKI Z DIAGNOZY

1. Wyniki analizy danych zastanych:

Analizę danych zastanych oparto na danych pozyskanych z różnych źródeł – m. in. GUS, ośrodki pomocy społecznej, internet, źródła/dane własne, Komenda Powiatowa Policji w Limanowej. Analizie poddano dane z lat 2020 – 2022 i porównywano/zestawiano dane na przestrzeni tych lat. Wysznuo następujące wnioski:

- 1) Na terenie Powiatu obserwuje się wzrost ogólnej liczby mieszkańców. Najwięcej mieszkańców zamieszkiwało gminę Limanowa – 25 912 osób, gminę Mszana Dolna – 17 637 osób oraz miasto Limanowa – 14 514 osób.
- 2) Obserwuje się niekorzystne zmiany w strukturze demograficznej – z roku na rok nieznacznie, ale jednak zmniejsza się liczba ludności w wieku produkcyjnym, natomiast zwiększa się liczba osób w wieku poprodukcyjnym. Mimo, iż różnice w strukturze demograficznej mieszkańców Powiatu na przestrzeni poszczególnych lat są niewielkie to jednak obserwować można tendencję starzenia się społeczeństwa.
- 3) Powiat Limanowski cechuje się wysokim odsetkiem osób korzystających z pomocy społecznej. Liczba beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni ostatnich lat utrzymuje się na podobnym poziomie.
- 4) Najczęstszymi powodami przyznawania pomocy społecznej w gminach Powiatu były: ubóstwo, niepełnosprawność, bezrobocie, długotrwała i ciężka choroba.
- 5) Największa liczba osób korzystała z poradnictwa socjalnego, kolejno rodzinnego, psychologicznego oraz zawodowego natomiast najmniejsza z poradnictwa medycznego.
- 6) Ze wsparcia w postaci pracy socjalnej najwięcej osób skorzystało w gminie Dobra, kolejno w gminie Łukowica oraz mieście Mszana Dolna. Najmniejsze potrzeby w tym zakresie odnotowano w gminie Słupnice.
- 7) Najwięcej świadczeń pieniężnych w analizowanym okresie przyznały ośrodki pomocy społecznej w gminie Łukowicy, Limanowej, Mszanie Dolnej oraz w Niedźwiedziu. Pozostałe ośrodki pomocy społecznej przyznały świadczenia mniej niż 500 osobom w każdym roku.
- 8) Na terenie Powiatu znajduje się wystarczająca liczba placówek zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym i w podeszłym wieku (5 – domów pomocy społecznej, 2 – niepubliczne placówki całodobowej opieki, oddział geriatryczny w Szpitalu Powiatowym w Limanowej). Łącznie dostępnych jest 436 miejsc.

- 9) Domy pomocy społecznej w analizowanym okresie miały zajęte niemal wszystkie dostępne miejsca. Tylko Dom Pomocy Społecznej w Limanowej dla osób przewlekle somatycznie chorych borykał się z problemem wolnych miejsc w latach 2021 – 2022. Domy funkcjonujące na terenie Powiatu zaspokajają zapotrzebowanie mieszkańców na tego typu usługi opiekuńcze. Ilości osób kierowanych przez gminy do domów pomocy społecznych o innych profilach niż te, które aktualnie funkcjonują na terenie Powiatu są znikome.
- 10) Oprócz całodobowych placówek na terenie Powiatu działają również ośrodki wsparcia dziennego pobytu tj. domy seniora, kluby seniora oraz ośrodki wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi – środowiskowe domy samopomocy.
- 11) Na terenie Powiatu Limanowskiego funkcjonują placówki wsparcia dziennego zarówno o zasięgu gminnym jak i ponadgminnym.
- 12) Na terenie Powiatu funkcjonują również mieszkania chronione – 4 prowadzone przez gminy i 1 prowadzone przez Powiat. Aktualnie zapewniają potrzeby mieszkańców Powiatu w tym zakresie.
- 13) Do zadań Powiatu należy prowadzenie domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży. Powiat Limanowski nie prowadzi takiej placówki z uwagi na brak wykazywanych potrzeb w tym zakresie. W latach 2020 – 2022 żaden ośrodek nie skierował do tego typu placówki ani jednej osoby.
- 14) W Powiecie rozbudowany jest trzeci sektor. Funkcjonuje duża liczba organizacji pozarządowych działających na rzecz społeczności lokalnej, w tym również osób niepełnosprawnych.
- 15) Istotnym problemem odnotowanym na terenie Powiatu jest niepełnosprawność mieszkańców. Zgodnie z Narodowym Spisem Powszechnym, liczba osób z niepełnosprawnościami w roku 2021 r. wzrosła w stosunku do 2011 r. Również Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Limanowej z roku na rok wydaje więcej orzeczeń o niepełnosprawności oraz o stopniu niepełnosprawności. Potwierdza się to również w ilości składanych wniosków o dofinansowanie dla osób niepełnosprawnych ze środków PFRON.
- 16) W 2022 r. w porównaniu z 2021 r. w Powiecie Limanowskim zmniejszyła się liczba utworzonych rodzin zastępczych oraz dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej. Mimo to Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej nieustannie prowadzi działania mające na celu pozyskanie kandydatów na rodziny zastępcze.

- 17) Na przełomie trzech ostatnich lat nastąpił spadek występowania aktów przemocy na terenie Powiatu. Obserwowany spadek winien być jednak interpretowany z pewną dozą ostrożności, ponieważ wciąż pozostaje nieznana liczba przypadków stosowania przemocy będąca tzw. „czarną strefą” tego zjawiska. Problem występowania zjawiska przemocy domowej wymaga długoterminowego i kompleksowego działania.
- 18) Dominującymi formami stosowania przemocy występującymi na terenie Powiatu jest przemoc fizyczna oraz psychiczna.
- 19) W Powiecie Limanowskim w analizowanym okresie kobiety stanowiły ponad 70 % ogółu osób, co do których istniało podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie.
- 20) Z roku na rok zauważyć można tendencję spadkową w zakresie sporządzonych formularzy „Niebieska karta – A”. Natomiast w tym okresie odnotowano wysoką liczbę wszczętych procedur Niebieskiej Karty.
- 21) W Powiecie świadczone jest interdyscyplinarne poradnictwo specjalistyczne. Ponadto w zakresie wsparcia osób doznających przemocy w rodzinie – od 2021 r. funkcjonuje Ośrodek Interwencji Kryzysowej przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej. Wcześniej realizacja tego zadania była zlecona Miastu Nowy Sącz.
- 22) Na przestrzeni ostatnich trzech lat rokrocznie w Powiecie odnotowywano spadek bezrobocia.

2. Wyniki badania mieszkańców Powiatu.

Tę część danych uzyskano w ramach przeprowadzonych wśród mieszkańców Powiatu badań ankietowych. Celem tych badań było uzyskanie zdania mieszkańców dotyczącego problemów społecznych występujących na terenie Powiatu.

- 1) Mieszkańcy Powiatu określają w większości jako średnie oraz dobre warunki życia na terenie Powiatu Limanowskiego.
- 2) Za wiodące problemy społeczne uważają: problemy wieku podeszłego, uzależnienia, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych.
- 3) Za najczęściej występujące problemy z jakimi muszą się mierzyć osoby niepełnosprawne w Powiecie wskazują: bariery architektoniczne, utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych, utrudniona możliwość korzystania ze środków transportu oraz mała liczba ofert pracy dla osób niepełnosprawnych. Natomiast najrzadziej wskazywanymi odpowiedziami w przypadku wskazania problemów z jakimi mierzą się osoby niepełnosprawne była zbyt mała liczba mieszkań chronionych.

- 4) Mieszkańcy Powiatu, nie widzą potrzeby zwiększania liczby mieszkań chronionych w Powiecie.
- 5) Zdaniem mieszkańców pełny udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym umożliwiłby przede wszystkim dostęp do wszechstronnej rehabilitacji. Zwiększenie liczby zakładów pracy chronionej na terenie Powiatu czy tworzenie ośrodków wsparcia były jednymi z rzadziej wskazywanymi potrzebami.
- 6) Mieszkańcy upatrują przyczyn problemów opiekuńczo – wychowawczych rodzin przede wszystkim w uzależnieniach oraz w niskich umiejętnościach rodzicielskich i wychowawczych. Rodziny z trudnościami ich zdaniem powinny otrzymać pomoc w formie poradnictwa specjalistycznego, ogólnie rozumianego wsparcia jak również powinny być edukowane w tym zakresie.
- 7) Zjawisko przemocy domowej w Powiecie jest znane mieszkańcom Powiatu. Ponad 30 % mieszkańców spotkała się w swoim otoczeniu z taką sytuacją. Ich zdaniem na przemoc domową wpływa przede wszystkim nadużywanie i uzależnienie od alkoholu oraz substancji psychoaktywnych. W sytuacji wystąpienia przemocy domowej aż 75% mieszkańców biorących udział w badaniu chciałoby skorzystać z pomocy prawnej.
- 8) Mimo, że temat związany z niesieniem pomocy osobie stosującej przemoc budzi dużo sprzecznych emocji, mieszkańcy Powiatu wskazali, na potrzebę wsparcia takiej osoby. Formy wsparcia jakie można zastosować są różne natomiast na pierwszym miejscu zdaniem mieszkańców winna być udzielana pomoc w formie terapii lub edukacji tj. uczestnictwo w programie korekcyjno – edukacyjnym.
- 9) Problem bezdomności w Powiecie zdaniem mieszkańców jest znikomy.
- 10) Mieszkańcy zauważyli potrzebę zwiększenia w Powiecie zasobów placówek w formie domów pomocy społecznej, a dokładnie domu pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku. Ten typ domu został przez mieszkańców wskazany w ankiecie najczęściej.
- 11) Przypadki matek/ojców z małoletnimi dziećmi bądź kobiet w ciąży potrzebującej schronienia w dużej mierze było obce dla mieszkańców Powiatu. Tylko 8 procent biorących udział w ankiecie spotkało się z takimi przypadkami w swoim otoczeniu. Mieszkańcy wykazali się w przeważającej większości brakiem wiedzy w zakresie określenia czy oferta skierowana przez Powiat do tej grupy docelowej jest wystarczająca.
- 12) W przypadku tematyki rodzinnej opieki zastępczej mieszkańcy wykazali się dużą wiedzą w zakresie wskazania różnic między rodziną zastępczą a rodziną adopcyjną. Natomiast brakiem wiedzy w zakresie określenia czy pomoc udzielana rodzinom zastępczym na

terenie Powiatu jest wystarczająca. Podobnie było w przypadku określenia czy wsparcie udzielane osobom opuszczającym rodziny zastępcze oraz placówki jest wystarczające. Przedstawione wyniki w tym zakresie są wskazówką dla samorządu, że winno się szerzej poruszać kwestię rodzin zastępczych i ich potrzeb w społeczeństwie.

W wyniku przeprowadzonej diagnozy oraz analizy badań ankietowych można stwierdzić, że grupami społecznymi, potrzebującymi wsparcia w Powiecie są osoby niepełnosprawne, starsze, a także rodziny borykające się z różnymi problemami. Zatem do obszarów wymagających największej koncentracji sił i środków w Powiecie należą: wsparcie osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych, wzmocnienie systemu pieczy zastępczej, przeciwdziałanie przemocy domowej, zapobieganie patologiom społecznym, dysfunkcjom wychowawczym w rodzinie, podnoszenie jakości usług świadczonych przez instytucje pomocy społecznej.

II. ANALIZA SWOT

Przy tworzeniu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Limanowskiego wykorzystano analizę SWOT. Jest to jedna z najpopularniejszych i najskuteczniejszych metod analitycznych wykorzystywanych we wszystkich obszarach planowania strategicznego. Jej celem jest jak najlepsze wykorzystanie szans i mocnych stron, przedstawienie najlepszego rozwiązania oraz wskazanie kierunku działań aby osiągnąć cel jednocześnie minimalizując zagrożenia i ograniczając słabe strony.

Z uwagi na obszerny zakres zjawisk, które poruszane są w niniejszej Strategii, przedstawiona poniżej analiza obejmuje wytypowane obszary tematyczne związane z problemami społecznymi występującymi na terenie Powiatu Limanowskiego:

Tabela 1- Analiza SWOT dla obszarów tematycznych

OBSZAR TEMATYCZNY: PRZEMOC DOMOWA			
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY	SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • realizacja programów związanych z przeciwdziałaniem przemocy domowej • funkcjonowanie Ośrodka Interwencji Kryzysowej na terenie powiatu • realizacja programu korekcyjno – edukacyjnego • gotowość współpracy międzyinstytucjonalnej • wysoko rozwinięte poradnictwo specjalistyczne • edukacja społeczna w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej (warsztaty, seminaria, inne spotkania) • prowadzenie grupy wsparcia dla osób dotkniętych przemocą 	<ul style="list-style-type: none"> • trudność w odizolowaniu sprawców od ofiar, • nadmiernie zbiurokratyzowane procedury 	<ul style="list-style-type: none"> • pozyskiwanie środków zewnętrznych (dotacji) • promowanie metod wychowawczych bez przemocy 	<ul style="list-style-type: none"> • mała świadomość społeczna w zakresie przemocy domowej • niechęć ujawniania przemocy przez ofiary • bierność świadków przemocy • brak zasobów materialnych ofiar do samodzielnego funkcjonowania • zaburzenia i choroby psychiczne zarówno ofiar jak i sprawców przemocy • brak możliwości zrealizowania programu korekcyjno – edukacyjnego ze względu na brak naboru uczestników

OBSZAR TEMATYCZNY: PIECZA ZASTĘPCZA

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY	SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • realizacja programu rozwoju pieczy zastępczej • organizowanie kampanii promujących rodzinne formy pieczy zastępczej m.in. spotkania integracyjne dla rodzin zastępczych i wychowanków • udzielenie wsparcia dla osób prowadzących rodzinne formy opieki zastępczej • udzielanie wsparcia usamodzielnianym wychowankom pieczy zastępczej • opracowanie i realizacja programu do prowadzenia szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze • funkcjonowanie zawodowych rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka • prowadzenie grupy wsparcia dla rodzin zastępczych • zatrudnianie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej 	<ul style="list-style-type: none"> • mała ilość lokalnych organizacji pozarządowych działających w zakresie pomocy dziecku i rodzinie • wysoki koszt utrzymania wychowanków przebywających w placówkach opiekuńczo – wychowawczych poza powiatem • brak rodzin zastępczych zawodowych specjalistycznych • zbyt długa procedura dotycząca regulacji sytuacji prawnej dziecka przebywającego w pieczy zastępczej 	<ul style="list-style-type: none"> • rozwój rodzinnych form opieki nad dziećmi • zwiększenie świadomości społeczności lokalnej odnośnie wartości rodziny • nawiązanie współpracy z lokalnymi mediami w celu zwiększenia świadomości społeczeństwa na temat funkcjonowania pieczy zastępczej. • nawiązanie współpracy ze szkołami i pracującymi tam specjalistami w celu zapewnienia bieżącego wsparcia i pomocy psychologiczno-pedagogicznej 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost kosztów utrzymania pieczy zastępczej • brak współpracy ze strony rodziców biologicznych w celu powrotu dzieci pod ich opiekę • zbyt mała liczba kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej • powrót osób opuszczających pieczę zastępczą do źle funkcjonującego środowiska rodzinnego • wypalenie zawodowe rodzin zastępczych • negatywne stereotypy dotyczące rodzin zastępczych oraz podopiecznych pieczy zastępczej

<ul style="list-style-type: none"> • współpraca z wolontariuszami, a tym samym rozwój wolontariatu • funkcjonowanie mieszkań chronionych • wypłacanie świadczeń pieniężnych 			
--	--	--	--

OBSZAR TEMATYCZNY: NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ I OSOBY STARSZE

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY	SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • realizacja programów na rzecz osób z niepełnosprawnością np. Program „Opieka Wytchnieniowa”, Program „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” • możliwość uzyskania indywidualnego dofinansowania ze środków PFRON <ul style="list-style-type: none"> • działalność organizacji pozarządowych na rzecz osób starszych oraz osób z niepełnosprawnością • działalność placówek całodobowej opieki dla osób z niepełnosprawnością 	<ul style="list-style-type: none"> • narastający problem braku opieki nad osobami starszymi ze strony rodziny • postawy roszczeniowe utrudniające pomoc osobom starszym i niepełnosprawnym • zbyt duża biurokracja w zakresie udzielanego wsparcia • mało mieszkań dla osób niepełnosprawnych dostosowanych do ich potrzeb • mało miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami 	<ul style="list-style-type: none"> • pozyskiwanie środków zewnętrznych • udział w programach Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) 	<ul style="list-style-type: none"> • niepełna diagnoza zjawiska niepełnosprawności • starzenie się społeczeństwa • zbyt małe środki finansowe PFRON • wykluczenie społeczne • zbyt mała oferta środowiska angażująca osoby starsze i niepełnosprawne • stereotypy dotyczące osób z niepełnosprawnością • bariery architektoniczne występujące w otoczeniu

<ul style="list-style-type: none"> • działalność placówek dziennej opieki np. Warsztatu Terapii Zajęciowej, Zakładu Aktywności Zawodowej, środowiskowych domów samopomocy, domów i klubów seniora • prowadzenie grupy wsparcia dla opiekunów osób niepełnosprawnych • działalność szkół specjalnych i szkół z oddziałami integracyjnymi • funkcjonowanie Powiatowej Wypożyczalni Sprzętu Rehabilitacyjnego i Ortopedycznego • działalność uniwersytetów trzeciego wieku			<p>osoby niepełnosprawnej oraz w przestrzeni publicznej</p> <ul style="list-style-type: none"> • ograniczony rynek pracy dla osób z niepełnosprawnością • bierna lub roszczeniowa postawa osób z niepełnosprawnością • wyczerpanie się możliwości opieki ze strony bliskich osób np. ze względu na jej chorobę, śmierć
--	--	--	---

III. MISJA, WIZJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Wizja rozwiązywania problemów społecznych dla Powiatu Limanowskiego została opracowana na podstawie analizy sytuacji społecznej oraz identyfikacji obszarów strategicznych i brzmi następująco:

Zintegrowane działania właściwą drogą do rozwiązania problemów społecznych Powiatu Limanowskiego

Tak sformułowana wizja pozwala na zdefiniowanie misji, która zakłada stworzenie zintegrowanego wsparcia dla mieszkańców Powiatu:

Misją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest otwarcie nowych i lepszych perspektyw dla mieszkańców Powiatu Limanowskiego, w tym przede wszystkim osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Otwarcie nowych i lepszych perspektyw oparte będzie na zintegrowanej współpracy jednostek organizacyjnych powiatu, samorządów gminnych i organizacji pozarządowych.

IV. OKREŚLENIE CELÓW STRATEGICZNYCH, KIERUNKÓW DZIAŁAŃ I ZADAŃ

W Celu realizacji wizji oraz misji polityki społecznej konieczne jest określenie celów strategicznych, kierunków działań a także szczegółowych zadań strategii.

Realizacja niżej wymienionych celów strategicznych będzie miała wpływ na zmniejszenie zjawiska wykluczenia społecznego w Powiecie, a także na zwiększenie jakości udzielanego wsparcia.

CELE STRATEGICZNE

CEL STRATEGICZNY I. Poprawa funkcjonowania osób starszych oraz niepełnosprawnych we wszystkich obszarach życia oraz zminimalizowanie skutków niepełnosprawności.

CEL STRATEGICZNY II. Rozwój systemu opieki nad dzieckiem i rodziną oraz wsparcie dla osób usamodzielnianych.

CEL STRATEGICZNY III. Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w Powiecie Limanowskim.

CEL STRATEGICZNY IV. Zapobieganie dysfunkcjom wychowawczym w rodzinie.

CEL STRATEGICZNY V. Profesjonalizacja świadczonych usług w zakresie pomocy społecznej.

1. Cel strategiczny nr I – Poprawa funkcjonowania osób starszych oraz niepełnosprawnych we wszystkich obszarach życia oraz zminimalizowanie skutków niepełnosprawności.

Starzenie się społeczeństwa staje się powszechnym problemem we współczesnym świecie. Struktura i sytuacja społeczna mieszkańców Powiatu Limanowskiego ulega ciągłym zmianom. Z jej analizy wynika, że wzrasta ilość osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami. W związku z tym ważne jest, aby podejmować działania, które w konsekwencji wpłyną na **poprawę funkcjonowania osób długotrwale i ciężko chorych oraz w podeszłym wieku w społeczności lokalnej i nie tylko**. Realizacja zadań skupiać się będzie na przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu, podejmowaniu i promowaniu działań, które pomogą ułatwić funkcjonowanie osobom z niepełnosprawnością oraz ich opiekunom w życiu codziennym, a także osobom starszym.

KIERUNEK DZIAŁANIA	ZADANIE	PODMIOT ODPOWIEDZIALNY/ PARTNERZY	WSKAŹNIKI
Wsparcie osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin w zaspokajaniu podstawowych potrzeb	1. Dofinansowanie ze środków PFRON do zadań z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych	Podmiot odpowiedzialny: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej	- Liczba osób/ podmiotów którym udzielono dofinansowania - Kwota udzielonego dofinansowania
	2. Realizacja programów/projektów skierowanych do osób niepełnosprawnych i ich rodzin	Podmiot odpowiedzialny: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej	- Liczba realizowanych programów/projektów. - Kwota wydatkowana na realizację programów/projektów - Liczba osób objętych programem/projektem
	1. Prowadzenie Powiatowej Wypożyczalni Sprzętu Rehabilitacyjnego i Ortopedycznego	Podmiot odpowiedzialny: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej	- Liczba osób, które otrzymały pomoc

	2.Prowadzenie orzecznictwa pozarentowego	Podmiot odpowiedzialny: Starostwo Powiatowe w Limanowej – Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Limanowej	- Liczba wydanych orzeczeń
Zapewnienie środowiskowego wsparcia osobom z niepełnosprawnościami i ich rodzinom oraz osobom zagrożonym niepełnosprawnością	1.Umożliwienie osobom z niepełnosprawnościami uczestnictwa w formach wsparcia dziennego (m.in. WTZ, ZAZ, ŚDS, domach i klubach seniora)	Podmiot Odpowiedzialny: Powiat Limanowski Partnerzy: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej Organizacje pozarządowe	- Liczba placówek - Liczba uczestników
	2.Prowadzenie i/lub zlecenie prowadzenia całodobowych placówek służących osobom starszym i chorym	Podmiot odpowiedzialny: Powiat Limanowski Partnerzy: Podmioty prowadzące placówki	- Liczba placówek działających na rzecz osób starszych i chorych
	3.Zapewnienie kształcenia specjalnego	Podmiot odpowiedzialny: Powiat Limanowski Partnerzy: Podmioty prowadzące placówki	- Liczba szkół specjalnych - Liczba dzieci i młodzieży uczęszczających do tych placówek
	4.Wczesne rozpoznawanie i diagnozowanie ograniczeń rozwojowych oraz niepełnosprawności. Prowadzenie terapii mającej na celu zapobieganie niepełnosprawności.	Podmiot odpowiedzialny: Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Limanowej	- Liczba wydanych opinii i orzeczeń - Liczba osób biorących udział w terapii

2. Cel strategiczny nr II – Rozwój systemu opieki nad dzieckiem i rodziną oraz wsparcie dla osób usamodzielnianych.

Rodzina jest podstawową komórką społeczeństwa i wspieranie jej w prawidłowym funkcjonowaniu stanowi jedno z głównych zadań samorządów wszystkich szczebli. Rodzina powinna pełnić funkcję opiekuńczą, wychowawczą i społeczną oraz zapewniać dzieciom i młodzieży miłość oraz harmonijny rozwój na każdym etapie życia. Dlatego do podstawowych obszarów działania polityki społecznej Powiatu należy wspieranie rodziny oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, a w przypadku niemożności zapewnienia odpowiednich warunków przez rodzinę naturalną, rozwijanie systemu pieczy zastępczej.

KIERUNEK DZIAŁANIA	ZADANIA	PODMIOT ODPOWIEDZIALNY/ PARTNERZY	WSKAŹNIKI
Pozyskanie jak największej liczby kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej	1.Promowanie idei rodzicielstwa zastępczego	Podmiot odpowiedzialny: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej Partnerzy: ośrodki pomocy społecznej, Powiat Limanowski	- Liczba kampanii informacyjnych/artykułów/materiałów promocyjnych
	2.Pozyskanie nowych kandydatów na rodziny zastępcze ich szkolenie oraz kwalifikowanie do pełnienia funkcji rodziny zastępczej	Podmiot odpowiedzialny: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej Partnerzy: Ośrodek adopcyjny	- Liczba zakwalifikowanych kandydatów
	1.Organizowanie specjalistycznych szkoleń mających na celu podniesienie umiejętności i kwalifikacji rodzin zastępczych.	Podmiot odpowiedzialny: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej Partnerzy: przedstawiciele instytucji pracujących z rodziną i dzieckiem, podmioty zajmujące się szkoleniami	- Liczba zorganizowanych szkoleń.

<p>Wzmocniony system opieki nad dzieckiem i rodziną</p>	<p>2. Wypłacanie świadczeń pieniężnych rodzinom zastępczym (w tym również wypłacanie wynagrodzenia rodzinom zastępczym zawodowym, finansowanie świadczeń pieniężnych fakultatywnych i obowiązkowych dla rodzin zastępczych).</p>	<p>Podmiot odpowiedzialny: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej</p>	<p>- Liczba rodzin, którym przyznawane są świadczenia. - Kwota wypłaconych świadczeń.</p>
	<p>3. Integracja środowiska rodzin zastępczych poprzez organizację spotkań okolicznościowych</p>	<p>Podmiot odpowiedzialny: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej</p>	<p>- Liczba zorganizowanych spotkań.</p>
	<p>4. Organizowanie dla rodzin zastępczych pomocy wolontariuszy.</p>	<p>Podmiot odpowiedzialny: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej</p> <p>Partnerzy: szkoły z terenu Powiatu Limanowskiego (uczniowie), OHP</p>	<p>- Liczba wolontariuszy.</p>
<p>Współpraca z rodzicami biologicznymi dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej oraz ich praca nad powrotem dzieci do rodziny</p>	<p>1. Umożliwienie rodzicom biologicznym spotkań z dziećmi, w tym w siedzibie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej.</p>	<p>Podmiot odpowiedzialny: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej</p>	<p>- Liczba zorganizowanych spotkań.</p>
	<p>2. Umożliwienie rodzicom biologicznym uczestnictwa w posiedzeniach zespołu ds. oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej.</p>	<p>Podmiot odpowiedzialny: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej</p>	<p>- Liczba posiedzeń zespołu ds. oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej, w których uczestniczyli rodzice biologiczni</p>

Usamodzielnienie się osób opuszczających pieczę zastępczą.	1.Pomoc w tworzeniu i realizacji indywidualnych programów usamodzielnienia	Podmiot odpowiedzialny: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej	- Liczba sporządzonych indywidualnych programów usamodzielnienia
	2.Wsparcie finansowe (np. pomoc na kontynuowanie nauki, pomoc na zagospodarowanie).	Podmiot odpowiedzialny: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej	- Liczba osób, którym przyznano pomoc finansową - Kwota wypłaconych świadczeń.

Cel strategiczny nr III – Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w Powiecie Limanowskim.

Dom kojarzony jest z pierwszym i najważniejszym miejscem uzyskania wsparcia, bezpieczeństwa, miłości, szczęścia i radości. Pełni również funkcję nauki życia i funkcję całokształtu rozwoju człowieka. Stanowi także schronienie przed szeroko pojętym „złem” ze strony świata zewnętrznego. W patologicznym ujęciu dom pełni przeciwstawne funkcje powyższych elementów. Jedną z nich stanowi przemoc domowa.

Problem przemocy ma wieloaspektowy wymiar i może przybierać różne formy. Istotne jest opracowanie systemu rozwiązań, które będą obejmowały nie tylko możliwość natychmiastowej i profesjonalnej pomocy i wsparcia ofiarom, ale także profilaktykę umożliwiającą skuteczne zapobieganie sytuacjom przemocy. W związku z powyższym w Powiecie Limanowskim realizowane są programy skierowane zarówno do ofiar przemocy jak i sprawców. Dzięki współpracy z innymi instytucjami możliwe jest udzielanie kompleksowej pomocy, a także zwiększenie społecznej świadomości na temat problemu przemocy i jego skutków.

KIERUNEK DZIAŁANIA	ZADANIA	PODMIOT ODPOWIEDZIALNY/ PARTNERZY	WSKAŹNIKI
Wsparcie osób znajdujących się w sytuacji kryzysowej	1.Zapewnienie schronienia osobom doświadczającym przemocy domowej oraz osobom będącym w innej sytuacji kryzysowej.	Podmiot odpowiedzialny: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej	- Liczba osób korzystających z pobytu w mieszkaniu hostelowym OIK.

<p>Zmiana negatywnych postaw osób stosujących przemoc domową.</p>	<p>1.Prowadzenie programów dla osób stosujących przemoc domową, w szczególności korekcyjno – edukacyjnego oraz psychologiczno – terapeutycznego</p>	<p>Podmiot odpowiedzialny: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej</p>	<p>- Liczba zorganizowanych edycji programów.</p>
<p>Zwiększenie świadomości społeczeństwa o zjawisku przemocy domowej.</p>	<p>1.Prowadzenie kampanii / warsztatów / zajęć / spotkań informacyjno – edukacyjnych skierowanych do społeczności lokalnej promujących zachowania wolne od przemocy.</p>	<p>Podmiot odpowiedzialny: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej Partnerzy: Komenda Powiatowa Policji w Limanowe</p>	<p>- Liczba zorganizowanych/współorganizowanych działań</p>
	<p>2.Prowadzenie spotkań/zajęć/warsztatów w szkołach lub innych placówkach edukacyjno – oświatowych w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej i agresji.</p>	<p>Podmiot odpowiedzialny: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej Partnerzy: Komenda Powiatowa Policji w Limanowej, Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Limanowej</p>	<p>- Liczba przeprowadzonych działań.</p>
	<p>3.Rozpowszechnianie informacji w formie ulotek/broszur/materiałów promocyjnych/artyków o tematyce przemocy domowej oraz w zakresie realizowanych programów</p>	<p>Podmiot odpowiedzialny: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej</p>	<p>- Liczba rozpowszechnionych materiałów</p>

Cel strategiczny nr IV – Zapobieganie dysfunkcjom wychowawczym w rodzinie.

Współczesny postęp cywilizacyjny niekorzystnie wpływa na funkcjonowanie rodziny. Zwiększa się ilość rodzin, które w wyniku ograniczeń ekonomicznych nie są w stanie zaspakajać często podstawowych potrzeb życiowych. Wpływa to na relacje w rodzinie i jest

źródłem m. in. stresu i frustracji. Czynnikiem mogącym powodować zachowania patologiczne w rodzinie jest brak umiejętności budowania relacji i więzi emocjonalnej, co z kolei przekłada się na brak poczucia bezpieczeństwa. Długotrwałe problemy z jakimi borykają się rodziny rodzą kryzysy zagrażające stabilności i właściwym wzorcom zachowań. Dzieci często powielają w życiu dorosłym postępowanie rodziców, ważne zatem jest przeciwdziałanie sytuacjom kryzysowym i promowanie właściwych wzorców zachowań.

W celu zapobiegania niewłaściwym zachowaniom, które zaburzają funkcjonowanie rodziny konieczne jest zidentyfikowanie pojawiających się problemów i ich eliminowanie poprzez podejmowanie działań edukacyjnych, promowanie dobrych wzorców i wartości, współpracę z rodzinami dysfunkcyjnymi, zapewnienie właściwego wsparcia.

KIERUNEK DZIAŁANIA	ZADANIA	PODMIOT ODPOWIEDZIALY / PARTNERZY	WSKAŹNIKI
Nabycie przez rodziców/opiekunów zgłaszających trudności wychowawcze podstawowych umiejętności komunikacyjnych i dydaktycznych.	1.Organizacja zajęć edukacyjnych z rodzicami.	Podmiot odpowiedzialny: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej Partnerzy: Komenda Powiatowa Policji w Limanowej, Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Limanowej	- Liczba zorganizowanych zajęć z rodzicami.
Wyposażenie dzieci i młodzieży przeżywającej trudności w wiedzę dotyczącą systemu pomocy w zakresie radzenia sobie w sytuacjach problemowych.	1.Organizacja zajęć psychoedukacyjnych adresowanych do dzieci i młodzieży	Podmiot odpowiedzialny: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej Partnerzy: Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Limanowej, Komenda Powiatowa Policji w Limanowej	- Liczba zajęć z dziećmi i młodzieżą

Cel strategiczny nr V – Profesjonalizacja świadczonych usług w zakresie pomocy społecznej

Głównym zadaniem pomocy społecznej jest pomoc osobom i rodzinom w radzeniu sobie w trudnych sytuacjach życiowych jakich nie mogą one same pokonać przy wykorzystaniu swoich możliwości, uprawnień i środków.

Istotnym aspektem pozwalającym na efektywną realizację określonych zadań z zakresu pomocy społecznej jest zapewnienie dostępu do szkoleń kadr pomocy społecznej. Specyfika pracy w pomocy społecznej wymaga ciągłego rozwoju, aby w pełni zapewnić profesjonalną pomoc w rozwiązywaniu bieżących problemów, rozpoznawaniu pojawiających się zagrożeń w celu skutecznego ich eliminowania oraz zapobiegania.

Coraz częściej realizowana jest współpraca jednostek organizacyjnych z organizacjami pozarządowymi co wpływa przede wszystkim na zwiększenie skuteczności pomocy oraz zakresu świadczonych usług.

-KIERUNEK DZIAŁANIA	ZADANIA	PODMIOT ODPOWIEDZ IALNY/ PARTNERZY	WSKAŹNIKI
Działania na rzecz podniesienia jakości świadczonych usług przez instytucje pomocowe	1.Prowadzenie działań szkoleniowych dla kadry pomocy społecznej	Podmiot odpowiedzialny: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej	- Liczba przeprowadzonych szkoleń/konferencji/ seminariów.
	2.Udział pracowników PCPR w Limanowej w szkoleniach, kursach, konferencjach	Podmiot odpowiedzialny: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej	- Liczba pracowników, którzy wzięli udział w szkoleniach. - Liczba szkoleń w których brali udział pracownicy
	3.Rozwijanie oraz nawiązanie współpracy z sektorem pozarządowym, innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego oraz instytucjami publicznymi	Podmiot odpowiedzialny: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej	- Liczba współpracujących organizacji/instytucji publicznych

<p>Działania pomocowe na rzecz poprawy sytuacji osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym</p>	<p>1.Prowadzenie specjalistycznego poradnictwa (m. in.: psychologiczne, prawne, socjalne, rodzinne, doradztwo zawodowe)</p>	<p>Podmiot Odpowiedzialny: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba rodzin zastępczych, dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych oraz usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej - Liczba rodzin/ osób uwikłanych w przemoc oraz będących w sytuacji kryzysowej - Liczba osób niepełnosprawnych i ich opiekunów - Liczba osób zmagających się z problemami opiekuńczo – wychowawczymi - Liczba udzielonych porad
	<p>2.Prowadzenie grup wsparcia</p>	<p>Podmiot odpowiedzialny: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba prowadzonych grup wsparcia
	<p>3.Prowadzenie mieszkań chronionych</p>	<p>Podmiot odpowiedzialny: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej, ośrodki pomocy społecznej z terenu Powiatu Limanowskiego</p>	<p>Liczba mieszkań chronionych</p>

V. PROGNOZA ZMIAN W ZAKRESIE OBJĘTYM STRATEGIĄ

Dzięki wdrożeniu działań określonych w niniejszej Strategii przewiduje się osiągnięcie niżej opisanych zmian w zakresie polityki społecznej w Powiecie Limanowskim:

1. Poprawa funkcjonowania osób starszych oraz niepełnosprawnych we wszystkich obszarach życia oraz zminimalizowanie skutków niepełnosprawności.
2. Wzmocnienie systemu pieczy zastępczej poprzez, zapewnienie wystarczającej ilości miejsc w rodzinnej pieczy zastępczej, co zapobiegnie konieczności umieszczania dzieci w instytucjonalnej bądź rodzinnej pieczy zastępczej poza terenem Powiatu.
3. Zapewnienie lepszego startu w dorosłe życie wychowankom opuszczającym pieczę zastępczą.
4. Zmiana negatywnych postaw osób stosujących przemoc domową poprzez dostępność specjalistycznych programów.
5. Zmiana postaw osób doznających przemocy domowej poprzez zwiększenie dostępności wsparcia psychologicznego, prawnego, socjalnego, terapeutycznego oraz schronienia.
6. Zwiększenie świadomości mieszkańców Powiatu Limanowskiego na temat zjawiska przemocy domowej i właściwych metod wychowawczych.
7. Zmniejszenie problemów wychowawczych w rodzinie.
8. Poszerzenie wachlarza świadczonych usług w zakresie pomocy społecznej
9. Współpraca z sektorem pozarządowym, innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego oraz instytucjami publicznymi.

Osiągnięcie przewidywanych rezultatów będzie możliwe dzięki kompleksowemu działaniu wszystkich instytucji i organizacji z terenu Powiatu Limanowskiego działających w zakresie polityki społecznej. Ponadto bardzo istotne jest również zaangażowanie społeczności lokalnej i chęć zmian i osiągnięcia zamierzonych celów.

VI. SPOSÓB REALIZACJI STRATEGI ORAZ JEJ RAMY FINANSOWE

Głównym koordynatorem realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Limanowskiego na lata 2024 – 2030 będzie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej przy wsparciu innych instytucji powiatowych, gminnych oraz organizacji pozarządowych.

Ocena realizacji Strategii będzie dokonywana przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej co najmniej raz w roku. PCPR zobowiązane będzie w razie konieczności do zbierania informacji od podmiotów realizujących poszczególne zadania ujęte w Strategii. Na podstawie uzyskanych informacji oraz wniosków wyciągniętych ze stałego monitoringu Strategii przygotowywane będzie sprawozdanie z realizacji zadań. Sprawozdanie będzie przedstawiane Zarządowi Powiatu Limanowskiego oraz Radzie Powiatu Limanowskiego. Monitorowanie realizacji Strategii służyć będzie identyfikowaniu i ocenie osiągniętych wskaźników, które zostały ustalone w celu określenia efektywności realizacji zadań i osiągnięcia założonych celów. W trakcie realizacji i monitorowania Strategii mogą zostać zidentyfikowane nowe wskaźniki, które będą charakteryzowały podejmowane działania.

W przypadku pojawienia się istotnych zmian społecznych, regulacji prawnych bądź narastania poszczególnych problemów społecznych cele, kierunki i zadania określone w Strategii będą zmieniane i dostosowywane do bieżących potrzeb.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Limanowskiego będzie realizowana w szczególności poprzez niżej wymienione programy:

1. *Program przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej.*
2. *Program profilaktyczny promujący i wdrażający prawidłowe metody wychowawcze w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową.*
3. *Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową.*
4. *Program psychologiczno-terapeutyczny dla osób stosujących przemoc domową.*
5. *Program rozwoju pieczy zastępczej.*
6. *Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych.*

Okres realizacji Strategii określono na lata 2024– 2030.

Powiat Limanowski w celu realizacji *Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Limanowskim na lata 2024 – 2030* zapewnia środki finansowe ujęte w budżecie Powiatu, które przeznacza m.in. na szeroko rozumianą pomoc społeczną i politykę

---

społeczną. Środki te pochodzą z różnych źródeł – m. in. z dochodów własnych powiatu, dotacji budżetu państwa, a także ze środków pozyskiwanych w ramach projektów realizowanych ze środków zewnętrznych (np. funduszy krajowych, Unii Europejskiej). Na zadania z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, a także dofinansowanie działalności Warsztatu Terapii Zajęciowej Powiat Limanowski wydatkuje corocznie środki przyznawane według algorytmu z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (nie ujmowane w wydatkach budżetu Powiatu). Ze środków PFRON realizowane są również programy m. in. Program Wyrównywania Różnic Między Regionami, Program Aktywny Samorząd.

Tabela 2 Ramy finansowe na latach 2024 – 2030

Cel strategiczny	Kwota w zł							
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Poprawa funkcjonowania osób starszych oraz niepełnosprawnych we wszystkich obszarach życia oraz zminimalizowanie skutków niepełnosprawności.	31 205 608,21	32 609 860,58	34 077 304,30	35 610 783,00	37 213 268,23	38 887 865,30	4 063 7819,24	42 466 521,10
Rozwój systemu opieki nad dzieckiem i rodziną oraz wsparcie dla osób usamodzielnianych	2 211 247,06	2 310 753,18	2 414 737,07	2 523 400,24	2 636 953,25	2 755 616,15	2 879 618,98	3 009 201,83
Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w Powiecie Limanowskim.	88 156,50	92 123,54	96 269,10	100 601,20	105 128,25	109 859,02	114 802,67	119 968,79
Zapobieganie dysfunkcjom wychowawczym w rodzinie.	1 000,00	1 495,00	1 562,28	1 632,58	1 706,05	1 782,82	1 863,05	1 946,89

POWIATOWA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
W POWIECIE LIMANOWSKIM NA LATA 2024 - 2030

Profesjonalizacja świadczonych usług w zakresie pomocy społecznej	55 240,00	57 725,80	60 323,46	63 038,02	65 874,73	68 839,09	71 936,85	75 174,00
Łącznie	33 561 251,77	35 071 958,10	36 650 196,21	38 299 455,04	40 022 930,51	41 823 962,38	43 706 040,79	45 672 812,61

**Powiatowy Program Promocji Zatrudnienia
oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy
na lata 2024-2030**

Wstęp

Powiatowy Program Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy dla Powiatu Limanowskiego na lata 2024-2030 jest dokumentem określającym długofalowe przedsięwzięcia i kierunki działań, jakie w tym okresie zostaną podjęte w celu wyrównania szans mieszkańców powiatu limanowskiego na rynku pracy. Definiuje też zadania ograniczające negatywne skutki bezrobocia oraz mające na celu aktywizację lokalnego rynku pracy ze szczególnym uwzględnieniem wzrostu zatrudnienia, zwiększenia aktywności zawodowej mieszkańców, rozwoju zasobów ludzkich oraz tworzenia klimatu sprzyjającego przedsiębiorczości.

Opracowanie programu stanowi wykonanie założeń art.9 ust. 1 pkt.1 Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Powiatowy Program Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy dla Powiatu Limanowskiego na lata 2024-2030 stanowi integralną część Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2024-2030.

Program został stworzony w oparciu o analizę sytuacji na rynku pracy powiatu limanowskiego z uwzględnieniem charakterystyki powiatu, ludności, potencjału gospodarczego i struktury bezrobocia. Przyjęte w dokumencie priorytety oraz cele uwzględniają założenia polityki rozwojowej kraju, województwa małopolskiego oraz powiatu limanowskiego – Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030, Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego „Małopolska 2030”, Strategia Rozwoju Powiatu Limanowskiego na lata 2019-2025. Program jest też zgodny z normami wynikającymi z członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Kluczowym dokumentem określającym kierunek działań UE jest „W kierunku zrównoważonej Europy 2030”. Agendę 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju przyjął w 2015 r. ONZ, a Unia Europejska odegrała kluczową rolę w jej formowaniu i zobowiązała się do wdrażania. Wśród głównych inicjatyw Komisji Europejskiej do 2030 r. należy wyróżnić kwestię wzrostu gospodarczego i godnej pracy. Zawarte w dokumencie zapisy wskazują na konieczność wsparcia osób bezrobotnych w powrocie na rynek pracy.

Adresatami usług i instrumentów rynku pracy są osoby bezrobotne i poszukujące pracy zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy w Limanowej, pracodawcy i przedsiębiorcy oraz pracownicy objęci wsparciem w ramach środków KFS.

Na podejmowane w ramach programu działania istotny wpływ będzie miała wysokość środków Funduszu Pracy otrzymywanych w kolejnych latach na realizację aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu oraz pozyskiwanych przez Powiatowy Urząd Pracy w Limanowej środków krajowych i środków z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus.

Powiatowy Program Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy dla Powiatu Limanowskiego na lata 2024-2030 może być modyfikowany w przypadku zmiany uwarunkowań zewnętrznych i pojawienia się okoliczności niemożliwych do przewidzenia na etapie przygotowania Programu.

I Charakterystyka rynku pracy w powiecie limanowskim

Struktura demograficzna

Na koniec czerwca 2022 r. powiat limanowski zamieszkiwało 131 332¹ osoby. Powiat limanowski ma dodatni przyrost naturalny. W latach 2002-2022 liczba mieszkańców wzrosła o 10,1%. Średni wiek mieszkańców wynosi 38 lat i jest mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa małopolskiego oraz mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski. Prognozowana liczba mieszkańców powiatu limanowskiego w 2050 roku wynosi 138 681, z czego 69 134 to kobiety, a 69 547 mężczyźni. Średnia gęstość zaludnienia wynosi 139 osób/km². W skład powiatu wchodzi 2 gminy miejskie : Limanowa i Mszana Dolna oraz 10 gmin wiejskich: Dobra, Jodłownik, Kamienica, Laskowa, Limanowa, Łukowica, Mszana Dolna, Niedźwiedź, Słopnice, Tymbark. W powiecie limanowskim na 1000 mieszkańców pracuje 398 osób . Jest to znacznie mniej od wartości dla województwa małopolskiego oraz znacznie mniej od wartości dla Polski. Bezrobocie rejestrowane w powiecie limanowskim wynosiło w 2022 roku 8,2% (8,2% wśród kobiet i 8,2% wśród mężczyzn). Jest to znacznie więcej od stopy bezrobocia rejestrowanego dla województwa małopolskiego oraz znacznie więcej od stopy bezrobocia rejestrowanego dla całej Polski. W 2022 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie limanowskim wynosiło 5 183,78 PLN co odpowiada 77.30% przeciętne miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce. Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców powiatu limanowskiego 7 671 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin. 29,4% aktywnych zawodowo mieszkańców powiatu limanowskiego pracuje w sektorze rolniczym, 27,8% w przemyśle i budownictwie, a 16,4 % w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 1,4% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości). Struktura mieszkańców powiatu wg wykształcenia wygląda następująco: najliczniejsza grupa posiada wykształcenie zasadnicze zawodowe - 28,8%; nieco mniej, bo 21,2% ma wykształcenie średnie zawodowe; 16,9% legitymuje się wyższym wykształceniem; 8,8% posiada wykształcenie ogólnokształcące; 2,4% wykształcenie policealne; 3,5% wykształcenie gimnazjalne, 14,6 % wykształcenie podstawowe ukończone i 3,9 % podstawowe nieukończone. Z przedstawionych danych statystycznych wynika, że poziom wykształcenia mieszkańców powiatu limanowskiego poprawił się w przeciągu kilku ostatnich lat. W stosunku do 2015 r. wzrosła ilość osób z wyższym wykształceniem z 11% r. do prawie 17% w 2021 r. Znacząco zmniejszyła się liczba osób z wykształceniem podstawowym z 34% w 2015 r. do 18,5 % w 2021r. Ilość osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym utrzymuje się na tym samym poziomie około 28 %. Udział ludności w wieku produkcyjnym w liczbie ludności ogółem dla powiatu limanowskiego w 2021r. wynosił ogółem 60,6 %² . Odsetek kobiet w wieku produkcyjnym wyniósł 56,4 %, zaś mężczyzn 64,8%.

¹ Dane statystyczne przedstawione na stronach 1, 2 i 3 pochodzą z GUS wg stanu na 31.12.2022 r, oprócz danych dotyczących struktury wykształcenia, które są dostępne na 31.12.2021 r.

² Przez ludność w wieku produkcyjnym rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18-64 lata, dla kobiet 18-59 lat.

Rynek pracy

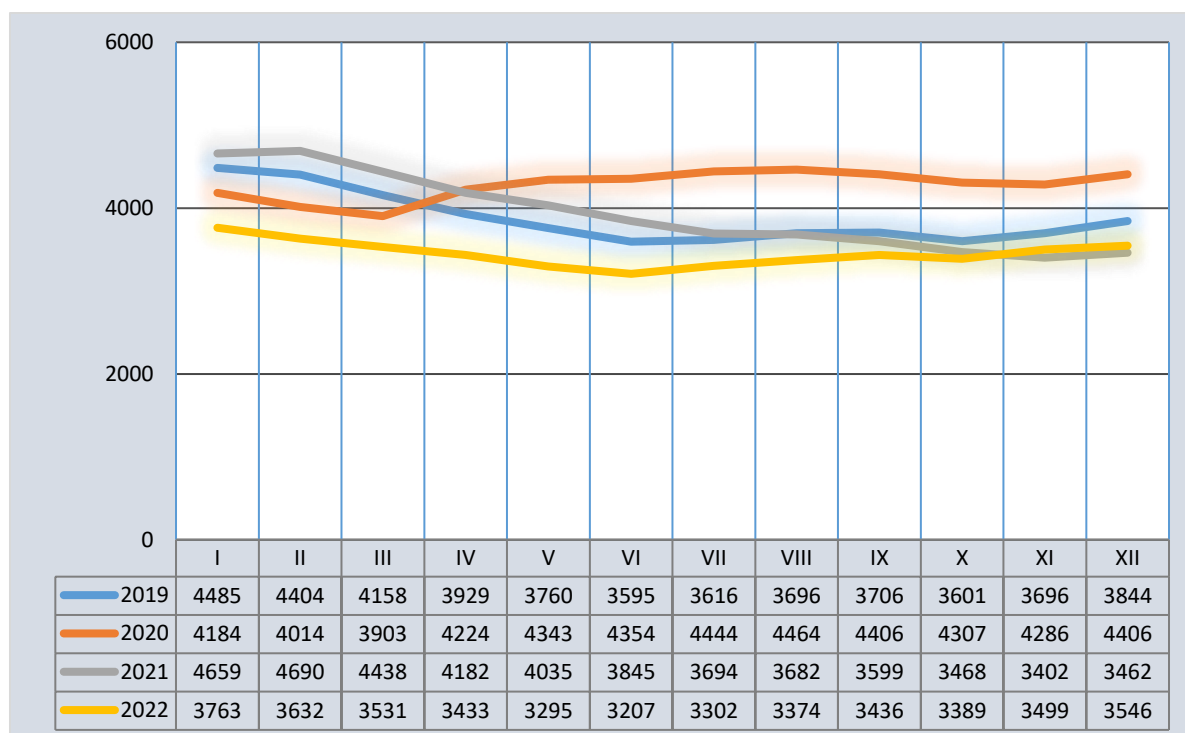
Rynek pracy od 2020 r. przechodzi radykalne zmiany. Sytuację zdefiniowały pandemia COVID-19 oraz wprowadzone w jej wyniku ograniczenia w działalności gospodarczej. Wiele firm znalazło się w trudnej sytuacji, którą pogłębiała niepewność co do czasu trwania obostrzeń. Szczególnie dotyczyło to branż: gastronomicznej, kulturalnej i turystycznej. Podmioty z branż: budowlanej, produkcyjnej, logistycznej czy IT przeważnie zachowały ciągłość pracy, a niektóre nawet poprawiły wynik finansowy. W 2021 roku pandemia COVID-19 w mniejszym stopniu wpływała na sytuację w gospodarce i na rynku pracy. Po pierwsze dlatego, że ograniczenia w prowadzeniu działalności gospodarczej były mniej drastyczne niż rok wcześniej, ale także dlatego, że pracodawcy i pracownicy wykazali się elastycznością i przystosowali do działania w warunkach pandemicznych. Pandemia unaoczniała jak ważna jest umiejętność dostosowywania się do zmian i ciągłego uczenia. Aby zachować ciągłość działania wiele firm, a także instytucji publicznych, przestawiło się na pracę w trybie zdalnym, a rozwiązania te coraz częściej na stałe wpisują się w strukturę organizacyjną przedsiębiorstw. Zarówno ze strony pracowników, jak i pracodawców, widać zaangażowanie w proces podnoszenia kompetencji. W związku z wojną na Ukrainie należy spodziewać się kolejnych zmian, które wpłyną na sytuację w gospodarce i na rynku pracy. W 2021 roku nastąpiła też szybka odbudowa polskiej gospodarki, po spowolnieniu zapoczątkowanym przez pandemię COVID-19 w II kwartale 2020 roku. Według szacunków Głównego Urzędu Statystycznego wzrost PKB w Polsce (Produktu Krajowego Brutto – podstawowej miary aktywności gospodarczej) w 2021 roku wyniósł realnie 5,7%, wobec spadku o 2,5% rok wcześniej. Coraz większym zagrożeniem dla rozwoju staje się jednak inflacja, która zmniejsza siłę nabywczą Polaków. W gospodarce kraju, województwa małopolskiego a także powiatu limanowskiego stale przybywa podmiotów gospodarczych. Tej tendencji nie zatrzymały nawet obostrzenia wprowadzane w związku z pandemią COVID-19. W powiecie limanowskim na konie 2022 roku było zarejestrowanych 12 856 podmiotów gospodarczych, z czego ponad 97% w sektorze prywatnym i 2,6 % w sektorze publicznym. W tymże roku zarejestrowano 1117 nowych jednostek gospodarczych, a 657 zostało wyrejestrowanych. Na przestrzeni lat 2009-2022 najwięcej (1 376) podmiotów zarejestrowano w roku 2018, a najmniej (903) w roku 2011. W tym samym okresie najwięcej (934) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2017 roku, najmniej (441) podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2020 roku. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (97%) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających do 9 pracowników. Najczęściej deklarowanymi rodzajami działalności są: budownictwo 4301 podmiotów (33,5% wszystkich działalności); handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych włączając motocykle - 2301 (17,9 %); przetwórstwo przemysłowe – 1216 (9,5%); pozostała działalność usługowa -870 (6,8%). Na terenie powiatu limanowskiego działa również kilka dużych firm znanych w całej Polsce: TYMBARK–MWS Sp. z o.o. lider w produkcji soków, nektarów i napojów w Polsce; Przedsiębiorstwo Produkcji Lodów „KORAL”; „Limatherm Sensor” Sp. z o.o. producent wysokiej klasy czujników temperatury, grzałek elektrycznych i aparatury pomiarowej; ZUP Emiter Sp. z o.o. lider w produkcji i sprzedaży złącz oraz rozdzielnic elektrycznych w obudowach z materiału termoutwardzalnego.

II. Bezrobocie

Bezrobocie rejestrowane bywa definiowane w różny sposób. Najczęściej definiuje się stopę bezrobocia rejestrowanego jako stosunek liczby zarejestrowanych bezrobotnych do liczby ludności aktywnej zawodowo. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie limanowskim na koniec 2022 r. wyniosła 8,2 %. Dla porównania stopa bezrobocia dla województwa małopolskiego wyniosła 4,5%, a dla kraju 5,2%. Powiat limanowski plasuje się na czwartym wśród powiatów o najwyższej stopie bezrobocia w województwie małopolskim.

Obostrzenia w prowadzeniu działalności gospodarczej spowodowane pandemią COVID-19, szczególnie w 2020 r., zaburzyły sezonowe wahania bezrobocia. Zwykle w okresie wiosenno - letnim liczba osób bezrobotnych spadała w związku z okresowym charakterem niektórych branż i zwiększeniem zapotrzebowania na prace sezonowe np. w budownictwie. W powiecie limanowskim, w 2020 r. nie odnotowano zwyczajowych spadków, a liczba osób bezrobotnych począwszy od kwietnia z miesiąca na miesiąc wzrastała lub utrzymywała się na tym samym poziomie. Natomiast marzec 2021r. zapoczątkował cykliczny spadek ilości osób bezrobotnych, aż do listopada, z lekką wyżką w grudniu. Rok 2022 był pierwszym od kilku lat, kiedy liczba osób bezrobotnych utrzymywała się poniżej 4 tys. Po wzroście ilości bezrobotnych w styczniu 2022 r, w stosunku do grudnia 2021r., od lutego nastąpił cykliczny spadek, przy lekkim wzroście w końcowych miesiącach 2022 roku. Sytuację w poszczególnych miesiącach i latach obrazuje poniższy wykres.

Wykres 1. Tendencje bezrobocia rejestrowanego w powiecie limanowskim w latach 2019-2022 na podstawie danych w poszczególnych miesiącach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania MRPiPS

Struktura osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Limanowej wg wybranych kryteriów

Na koniec grudnia 2022 r. w ewidencji osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP Limanowa było 3546 osób, co stanowiło 2,7 % wszystkich mieszkańców powiatu oraz 4,5 % ludności w wieku produkcyjnym. W ogólnej liczbie bezrobotnych były 2174 kobiety, czyli 61,3 % wszystkich zarejestrowanych. Z analizy danych statystycznych wynika, że większość zarejestrowanych, to osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy³. Na koniec grudnia 2022 r. ta grupa liczyła 3066 osób, czyli 86,5 % ogółu bezrobotnych. Najwięcej było :

- osób długotrwale bezrobotnych – 1518
- osób do 30 roku życia -1340
- powyżej 50 roku życia - 689
- osób z niepełnosprawnościami -157

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2022 r. w ewidencji osób bezrobotnych PUP Limanowa zarejestrowanych zostało 346 obywateli Ukrainy, którzy zadeklarowali gotowość do podjęcia pracy nawet poniżej swoich kwalifikacji, z uwagi na nieznaną języka polskiego. Z oczywistych względów wśród obywateli Ukrainy nastąpiła duża dynamika. W ciągu 2022 r. wyrejestrowano 273 osoby. Część z nich podjęła zatrudnienie, w tym 80 osób na stanowiskach subsydiowanych (prace interwencyjne, roboty publiczne, staż, jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej). Stu obywateli Ukrainy zrezygnowało ze statusu osoby bezrobotnej zmieniając miejsce zamieszkania (przeprowadzka w inny rejon Polski lub powrót do ojczyzny). Na koniec grudnia 2022 r. w rejestrach Powiatowego Urzędu Pracy w Limanowej pozostawało 71 obywateli Ukrainy.

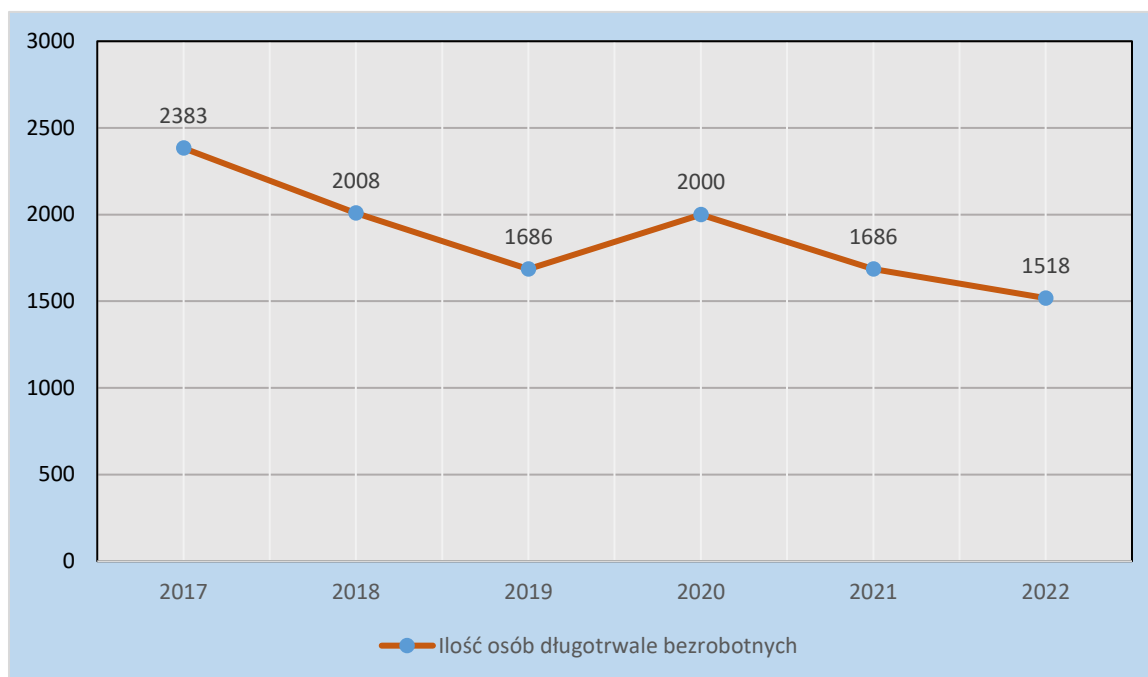
Osoby długotrwale bezrobotne

Najliczniejszą grupą wśród osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy są osoby długotrwale bezrobotne. Na poniższym wykresie widać, że od 2017 roku do 2019 była wyraźna tendencja spadkowa wśród długotrwale bezrobotnych. Sytuacja wyraźnie zmieniła się w 2020 r. – liczba osób długotrwale bezrobotnych wzrosła do 2 tys., co stanowiło 45,4% ogółu zarejestrowanych. Rok 2021 przyniósł kolejną zmianę. Wobec spadku ogólnej liczby zarejestrowanych w PUP Limanowa zmniejszyła się też liczba osób długotrwale bezrobotnych z 2000 do 1686. Ilościowo odnotowano spadek, lecz procentowo stanowiło to wzrost (48,7%). Taka sama sytuacja powtórzyła się w 2022 roku. Liczba osób długotrwale bezrobotnych na koniec grudnia 2022 zmniejszyła się do 1518, zaś podniósł się udział tej grupy procentowo w stosunku do ogółu zarejestrowanych (49,5%). Bez pracy powyżej 24 miesięcy pozostawało 790 osób, od 12-24 miesięcy 435 osób. Najwięcej osób długotrwale bezrobotnych było w gminie Mszana Dolna (256), gminie Limanowa (233) oraz mieście Limanowa (157).

---

³Osoba w szczególnej sytuacji na rynku pracy, to, zgodnie z zapisami Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy: 1) bezrobotny do 30. roku życia, 2) bezrobotny długotrwale, 3) bezrobotny powyżej 50. roku życia, 4) bezrobotny korzystający ze świadczeń pomocy społecznej, 5) bezrobotny posiadający co najmniej jedno dziecko do 6. roku życia lub co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18. roku życia, 6) bezrobotny niepełnosprawny, 7) poszukujący pracy niepozostający w zatrudnieniu lub niewykonujący innej pracy zarobkowej opiekun osoby niepełnosprawnej, z wyłączeniem opiekunów osoby niepełnosprawnej pobierających świadczenie pielęgnacyjne lub specjalny zasiłek opiekuńczy na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych, lub zasiłek dla opiekuna na podstawie przepisów o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów.

Wykres 2. Tendencja długotrwałego bezrobocia w powiecie limanowskim w latach 2017 -2022

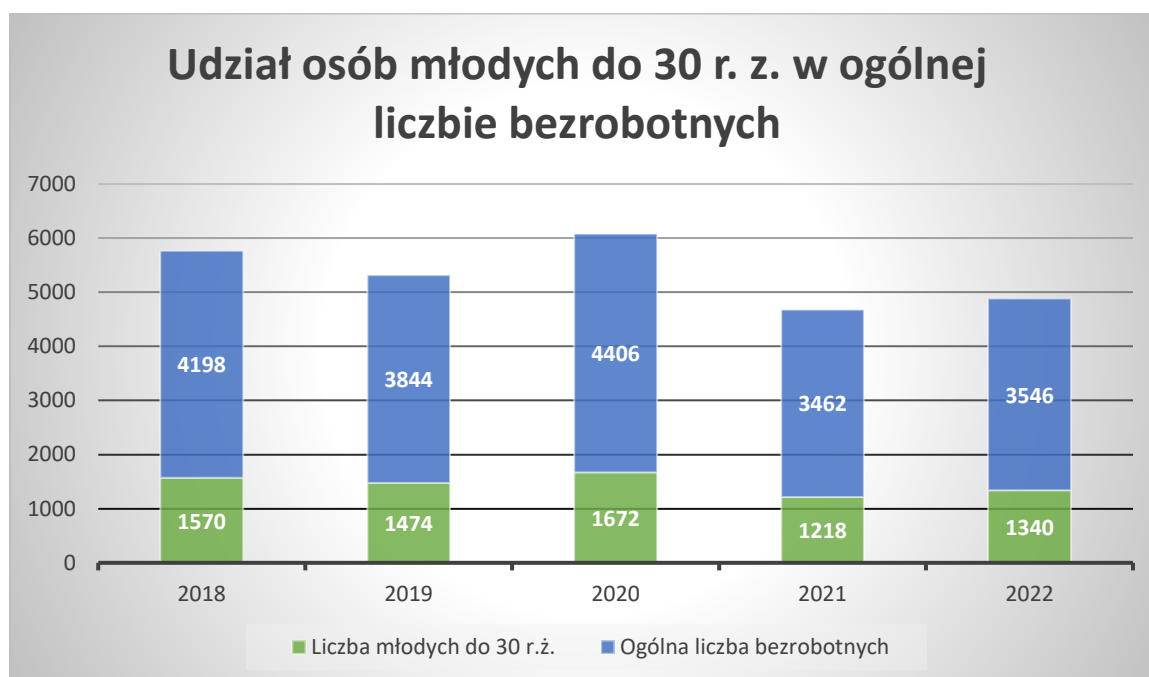
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania MRPiPS

Sytuacja osób długotrwanie bezrobotnych jest trudna ze względu na szereg czynników zewnętrznych jak i wewnętrznych. Główne powody utrudniające takim osobom znalezienie zatrudnienia to: niechęć pracodawców do zatrudniania osób z długą przerwą w karierze zawodowej, zdezaktualizowane lub niskie kwalifikacje zawodowe, często brak doświadczenia zawodowego. Problemem są również ograniczenia natury psychologicznej, m.in.: zaniżona samoocena, bierność, niepewność oraz lęk przed poniesieniem porażki, jak również niesprecyzowane plany co do własnej przyszłości zawodowej. Trudności w znalezieniu zatrudnienia mają negatywny wpływ na egzystencję osoby bezrobotnej oraz jej rodziny. Brak pracy wpływa na morale, postawy społeczne, często społeczną izolację tych osób, zagrożenie patologią i silną zależność od świadczeń opieki społecznej.

Osoby młode do 30 roku życia

Drugą pod względem liczebności grupą bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Limanowej, są osoby młode do 30 roku życia. Na koniec grudnia 2022 r. w ewidencji było 1340 takich osób.

Wykres 3. Udział osób młodych do 30 r.ż. w ogólnej liczbie bezrobotnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania MRPiPS

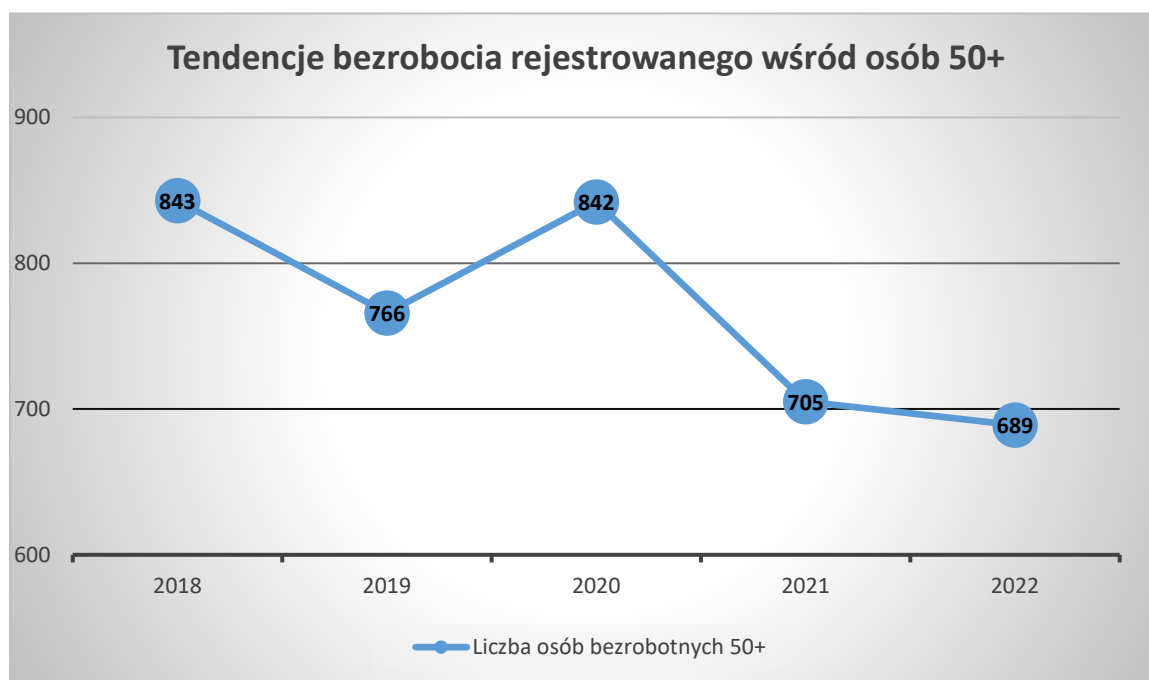
Jak wynika z danych statystycznych udział osób do 30 r.ż. w ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych w PUP Limanowa w ostatnich pięciu latach oscyluje około 37 lub 38 procent, ze spadkiem w 2021 r. do 35,18 %. Statystyka pokazuje, że wejście na rynek pracy jest dla dużej części osób młodych sporym problemem. Podstawowym czynnikiem mającym wpływ na trudną sytuację ludzi młodych jest brak doświadczenia zawodowego oraz niedostosowanie zawodu uzyskanego w toku edukacji do aktualnego zapotrzebowania na rynku pracy oraz oczekiwań pracodawców.

Osoby powyżej 50 roku życia

Kolejną liczną grupą osób bezrobotnych, wymagającą wsparcia ze strony publicznych służb zatrudnienia, są osoby powyżej 50 roku życia. Na koniec 2022 r. takie osoby stanowiły około 20% (689 osób) wszystkich bezrobotnych zarejestrowanych w PUP Limanowa.

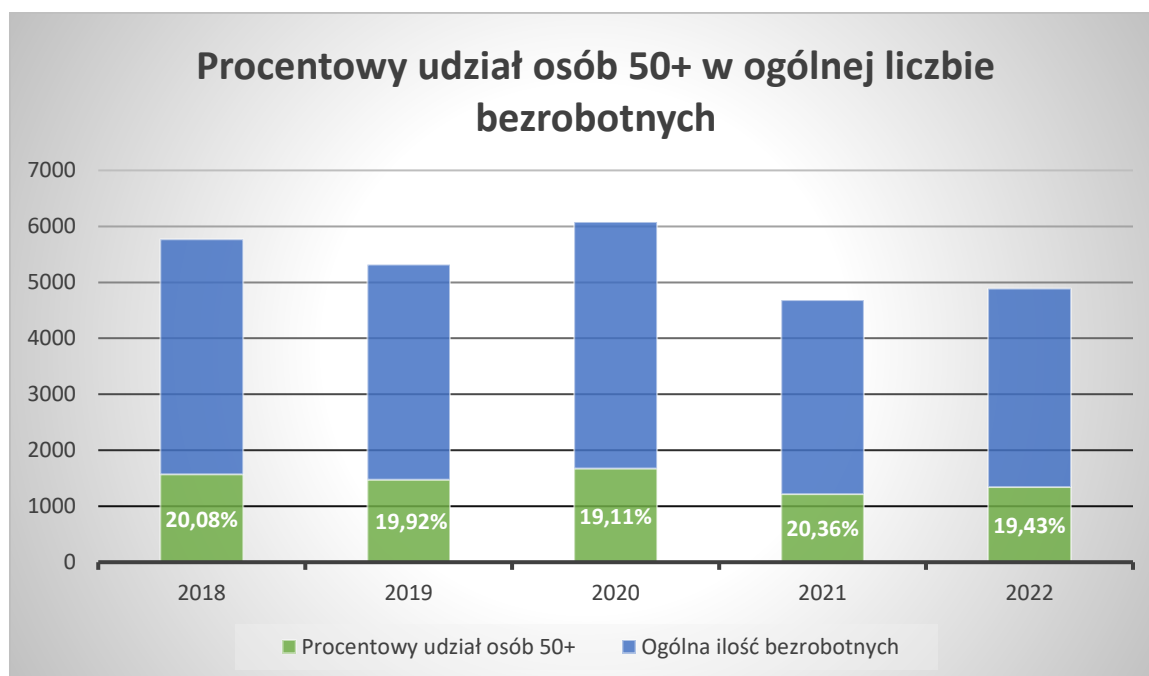
Wykres 4. Tendencje bezrobocia rejestrowanego wśród osób 50+

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania MRPiPS

Z powyższego wykresu wynika, że liczba osób bezrobotnych 50+ sukcesywnie spada. Jednak procentowy udział tych osób w ogólnej liczbie bezrobotnych od pięciu lat oscyluje wokół 20%, co obrazuje poniższy wykres.

Wykres 5. Procentowy udział osób 50+ w ogólnej liczbie bezrobotnych

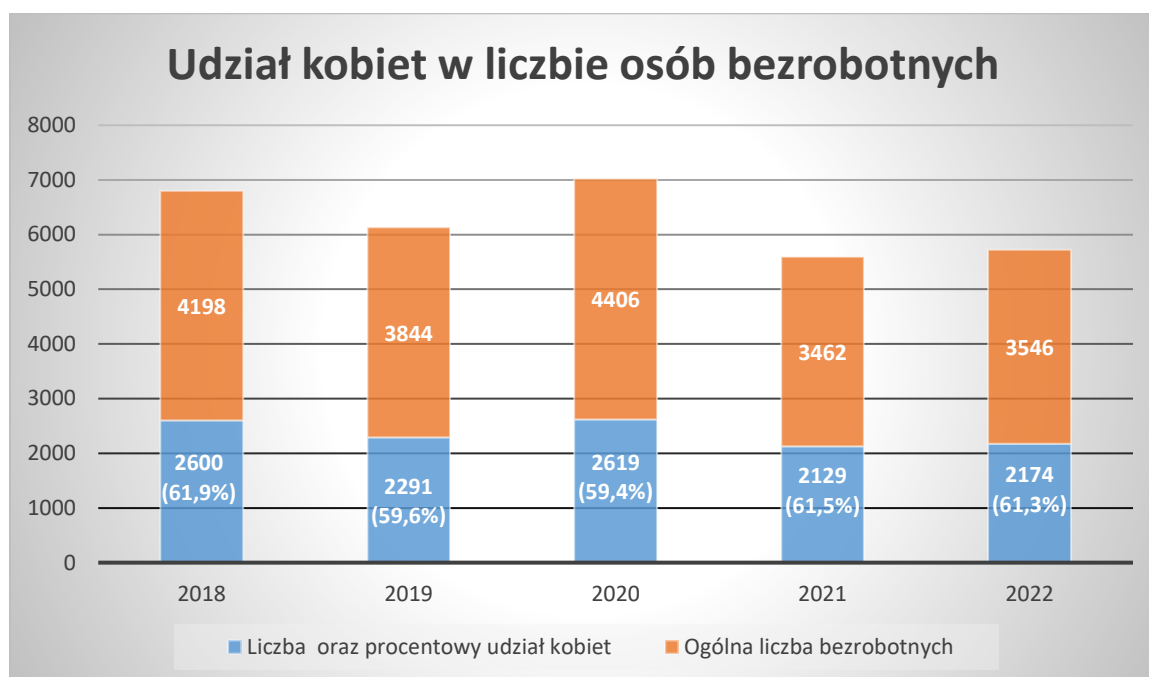
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania MRPiPS

Do trudności w znalezieniu zatrudnienia wymienianych przy innych grupach bezrobotnych, przy osobach 50+ dochodzą niejednokrotnie problemy zdrowotne, niechęć do przekwalifikowania, czy bierność powodująca niechęć do jakichkolwiek zmian w życiu.

Kobiety

W powiecie limanowskim podobnie jak w Polsce i województwie małopolskim bezrobocie wśród kobiet jest wyższe niż bezrobocie wśród mężczyzn. Na koniec 2022 r. kobiety stanowiły 61,3 % (2174) ogólnej liczby bezrobotnych. Taka tendencja utrzymuje się od kilku lat, co obrazuje poniższy wykres.

Wykres 6. Udział kobiet w liczbie osób bezrobotnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania MRPiPS

Kobiety pomimo lepszego wykształcenia częściej pozostają bierne zawodowo. Wśród ogólnej liczby bezrobotnych z wyższym wykształceniem na koniec 2022 r. 79,4% stanowiły kobiety. Również wyższy odsetek kobiet niż mężczyzn jest w wykształceniu ogólnokształcącym (76,5%) oraz policealnym i średnim zawodowym (66,2%). Podstawową przyczyną osłabiającą szanse na zatrudnienie kobiet są obowiązki rodzinne (opieka nad dziećmi czy innymi osobami zależnymi). Przerwa spowodowana urlopem wychowawczym niejednokrotnie powoduje dezaktualizację kwalifikacji zawodowych, osłabia pewność siebie i poczucie swoich możliwości zawodowych. Z uwagi na wysokie koszty pracy, większość pracodawców woli zatrudniać osoby dyspozycyjne i z doświadczeniem zawodowym. W związku z powyższym bezrobocie częściej dotyka młode kobiety do 30 r.ż.

Osoby z niepełnosprawnościami

Na koniec grudnia 2022 roku w PUP Limanowa było zarejestrowanych 157 osób niepełnosprawnych (w tym 72 kobiety). Stanowiło to 4,4% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Większość osób – 97 (61,8 %) z analizowanej grupy posiadało lekki stopień niepełnosprawności, 56 osób(35,7%) umiarkowany, a 4 osoby (2,5%) stopień znaczny. Ponad 47% osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP Limanowa , to ludzie w wieku 50+.

Pod względem wykształcenia najwięcej osób posiadało wykształcenie zasadnicze zawodowe 74 osoby (47,1%); wykształcenie gimnazjalne i niższe- 37 osób (23,6%); średnie zawodowe lub policealne 31 osób (prawie 20%). Zdecydowana większość (prawie 58%) zarejestrowanych niepełnosprawnych posiadało doświadczenie zawodowe powyżej 5 lat. Osoby z niepełnosprawnościami, to jedna z najbardziej wykluczonych grup na rynku pracy, a ich aktywność zawodowa jest znacznie niższa niż ogółu populacji. Ze względu na strukturę wieku, problemy zdrowotne i wynikającą z tego niższą mobilność zawodową czy geograficzną jest to grupa, którą znacznie trudniej aktywizować.

III. Analiza SWOT lokalnego rynku pracy

Podstawą do opracowania Powiatowego Programu Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2024 -2030 jest analiza SWOT oraz wyjściowej diagnozy sytuacji na rynku pracy w powiecie limanowskim. Niniejsza analiza ma na celu zidentyfikowanie mocnych i słabych stron badanego obszaru oraz określenie ewentualnych szans i zagrożeń, a następnie zestawienie ich ze sobą, co umożliwi określenie potencjału lokalnego rynku pracy

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Wysoki potencjał zasobów ludzkich- pod względem ilościowym i jakościowym: w zakresie wykształcenia, kwalifikacji oraz umiejętności • Przedsiębiorczość i pracowitość mieszkańców – duża aktywność mieszkańców w podejmowaniu własnej działalności gospodarczej • Wysoka aktywność urzędu pracy w pozyskiwaniu dodatkowych środków służących aktywizacji osób bezrobotnych – Fundusz Pracy, EFS+, PFRON, Krajowy Fundusz Szkoleniowy • Dobrze przygotowana kadra publicznych służb zatrudnienia do profesjonalnego świadczenia usług na rzecz osób pozostających bez pracy i pracodawców • Potencjał turystyczny regionu - powstanie zaplecza turystycznego (nowe trasy do uprawiania narciarstwa biegowego, nowe wieże widokowe, trasy rowerowe, rozwijająca się baza gastronomiczna i noclegowa , Termy Gorce itp.) 	<ul style="list-style-type: none"> • Wyższy niż w województwie i kraju poziom bezrobocia • Wysoki odsetek osób długotrwale bezrobotnych • Brak inwestorów strategicznych oraz dużych zakładów pracy • Niski stopień perspektyw rozwojowych przedsiębiorstw, mała różnorodność branż gospodarczych • Niskie wynagrodzenia oraz dysproporcja w wynagradzaniu kobiet i mężczyzn • System kształcenia niedostosowany do realiów lokalnego rynku pracy • Nieatrakcyjne położenie geograficzne powiatu – oddalenie od aglomeracji miejskich i większych ośrodków gospodarczych, brak dróg szybkiego ruchu
Szanse	Zagrożenia
	<ul style="list-style-type: none"> • Wysokie koszty pracy powodujące niski poziom wynagrodzeń

<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie ilości działań na rzecz poprawy sytuacji osób bezrobotnych , rozszerzenie wachlarza usług i instrumentów oferowanych przez publiczne służby zatrudnienia (np. projekt pilotażowy „Czas na Młodych-punkty doradztwa dla młodzieży”) • Dostępność funduszy celowych służących aktywizowaniu osób bezrobotnych – Fundusz Pracy, EFS+, PFRON, Krajowy Fundusz Szkoleniowy • Tworzenie nowych miejsc pracy przez pracodawców przy wsparciu lokalnych instytucji rynku pracy • Wspieranie indywidualnej przedsiębiorczości oraz rozwoju sektora MSP • Pomoc w zdobywaniu nowych kwalifikacji i kompetencji zarówno osobom bezrobotnym jak i pracodawcom i pracownikom, poprzez finansowanie, poprzez dofinansowanie ze środków Funduszu Pracy, EFS+, PRFON, Krajowego Funduszu Szkoleniowego • Potencjał rozwoju leżący w atrakcyjności turystycznej regionu 	<ul style="list-style-type: none"> • Duży odsetek osób długotrwale bezrobotnych i negatywne konsekwencje społeczne długotrwałego bezrobocia • System opieki społecznej demotywujący do podejmowania zatrudnienia • Niskie tempo przyrostu nowych miejsc pracy • System edukacji niedostatecznie dostosowany pod względem jakości i kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy • Odpływ wykwalifikowanej kadry poza rejon powiatu limanowskiego w celu poszukiwania atrakcyjniejszego zatrudnienia
---	--

IV. Cele i zadania Powiatowego Programu Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy dla Powiatu Limanowskiego na lata 2024-2030

Cel główny: Niski poziom bezrobocia w powiecie limanowskim i rozwój przedsiębiorczości jego mieszkańców.

Cel główny zostanie osiągnięty poprzez realizację czterech celów strategicznych :

1. Zwiększenie poziomu zatrudnienia w powiecie limanowskim
2. Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości
3. Kształcenie ustawiczne - rozwój kwalifikacji i kompetencji zawodowych wśród mieszkańców powiatu limanowskiego

4. Doskonalenie instytucjonalnej obsługi rynku pracy i rozwijanie partnerstwa na lokalnym rynku pracy

Do każdego celu strategicznego zostały opracowane cele szczegółowe oraz zadania, które wskazują kierunki działań i są skonkretyzowaniem sposobu ich realizacji.

Cel strategiczny 1 - Zwiększenie poziomu zatrudnienia w powiecie limanowskim

Cel szczegółowy	Zadania	Wskaźniki
1.1 Pozyskiwanie środków finansowych na realizację zadań z zakresu promocji zatrudnienia, przeciwdziałania bezrobociu, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej bezrobotnych	1. Składanie wniosków o dofinansowanie projektów ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus 2. Składanie wniosków o dofinansowanie działań ze środków rezerwy Funduszu Pracy, w tym programów pilotażowych, specjalnych itp. 3. Pozyskanie środków z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych 5. Pozyskanie środków z Krajowego Funduszu Szkoleniowego 4. Przystąpienie do innych programów np. regionalnych inicjowanych przez WUP Kraków	- wartość uzyskanego dofinansowania z EFS+ - wartość uzyskanego dofinansowania z rezerwy FP - wartość dofinansowania uzyskanego z PFRON - wartość dofinansowania uzyskanego z KFS - wartość dofinansowania uzyskanego z innych źródeł
1.2 Rozwój i doskonalenie usług poradnictwa zawodowego, pośrednictwa pracy oraz informacji zawodowych	1. Opracowanie przy udziale bezrobotnych, poszukujących pracy ścieżki zawodowej poprzez sporządzenie bądź uaktualnienie Indywidualnych Planów Działania (IPD) 2. Poradnictwo zawodowe realizowane w postaci porad indywidualnych bądź grupowych 3. Spotkania informujące o usługach realizowanych przez PUP Limanowa, organizowane dla młodzieży w szkołach ponadpodstawowych powiatu limanowskiego 4. Prowadzenie punktu informacyjnego dla osób do 30 r.ż. w ramach projektu „Czas na Młodych- punkty doradztwa dla młodzieży”	- ilość opracowanych IPD - ilość porad zawodowych - ilość spotkań w szkołach - ilość osób korzystających z punktu informacyjnego - ilość usług pośrednictwa pracy

	5. Pośrednictwo pracy realizowane przez skuteczną rekrutację pracowników, wspieraną dostępnymi instrumentami (ogłoszenia na stronie internetowej, Facebooku, ewentualnie informacje w mediach itp.) pozwalającymi dotrzeć nie tylko do klientów PUP, ale do osób bezrobotnych nie zarejestrowanych w tut. urzędzie.	
1.3 Wspieranie zatrudnienia osób bezrobotnych, w szczególności będących w trudnej sytuacji na rynku pracy (osoby powyżej 50 roku życia; osoby długotrwale bezrobotne; osoby z niepełnosprawnościami; osoby do 30 roku życia, w szczególności młodzież NEET; kobiety; migranci)	1. Wspieranie pracodawców poprzez subsydiowanie zatrudnienia, zgodnie z katalogiem form wsparcia określonych w Ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. 2. Realizacja projektów i programów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej lub innych źródeł.	- ilość subsydiowanych miejsc pracy - ilość osób, które uzyskały wsparcie w ramach projektów i programów

Cel strategiczny 2 - Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości

Cel szczegółowy	Zadania	Wskaźniki
2.1 Wspieranie osób zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej	1. Udzielenie wsparcia finansowego w postaci jednorazowych środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej 2. Organizowanie szkoleń (stacjonarnych lub zdalnych) przygotowujących do rozpoczęcia własnej działalności gospodarczej 3. Organizacja konferencji i spotkań mających na celu popularyzację samozatrudnienia i kształtowanie postaw pro przedsiębiorczych. 4. Organizacja spotkań informacyjnych o formach wsparcia dla osób,	- ilość osób, które otrzymały jednorazowe środki - ilość osób, które ukończyły szkolenie - ilość zorganizowanych spotkań

Cel strategiczny 3- Kształcenie ustawiczne - rozwój kwalifikacji i kompetencji zawodowych wśród mieszkańców powiatu limanowskiego

Cel szczegółowy	Zadania	Wskaźniki
3.1 Dostosowanie oferty szkoleniowej do potrzeb rynku pracy	1.Diagnozowanie potrzeb szkoleniowych na podstawie współpracy z pracodawcami i instytucjami rynku pracy oraz osobami bezrobotnymi potrzebującymi przekwalifikowania lub zmiany kwalifikacji zawodowych 2.Przygotowanie analizy sytuacji poszczególnych zawodów w ramach Barometru zawodów powiatu limanowskiego	opis działań
3.2 Organizacja szkoleń dla osób bezrobotnych i poszukujących pracy	1.Organizacja szkoleń zawodowych w trybie indywidualnym lub grupowym pozwalających na zdobycie nowych kwalifikacji lub kompetencji. 2.Zlecenie szkoleń firmom organizującym szkolenia stacjonarne i on line z zachowaniem obowiązujących standardów dostępności. 3. Wykorzystanie przy doborze szkoleń Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji	-liczba osób objętych szkoleniami
3.3 Wsparcie kształcenia ustawicznego pracodawców i pracowników	1.Finansowanie szkoleń dla pracodawców i pracowników z Krajowego Funduszu Szkoleniowego	-liczba pracodawców i pracowników przeszkolona w ramach KFS

Cel strategiczny 4 - Doskonalenie instytucjonalnej obsługi rynku pracy i rozwijanie partnerstwa na lokalnym rynku pracy

Cel szczegółowy	Zadania	Wskaźniki
4.1 Podnoszenie poziomu kwalifikacji i kompetencji zawodowych pracowników PUP Limanowa	1. Organizowanie szkoleń (stacjonarnych i on line) dla pracowników urzędu doskonalących ich kwalifikacje i kompetencje zawodowe 2.Udział pracowników PUP Limanowa w spotkaniach i konferencjach dotyczących bezrobocia i zagadnień rynku pracy.	-liczba przeszkolonych pracowników - liczba osób biorących udział w spotkaniach i konferencjach
4.2 Dostosowanie funkcjonowania urzędu pod względem organizacyjnym i	1.Propagowanie elektronicznej formy załatwiania spraw urzędowych 2. Zachowanie obowiązujących standardów dostępności – urząd dostępny	opis działań

technicznym do potrzeb klientów	dla każdego klienta, również z różnymi niepełnosprawnościami	
4.3 Rozwijanie współpracy z instytucjami rynku pracy oraz instytucjami partnerstwa lokalnego działającymi na rzecz rynku pracy	<p>1. Inicjowanie i zawieranie partnerstw tworzonych na potrzebę opracowania i realizacji programów i projektów mających na celu rozwój lokalnego rynku pracy.</p> <p>2. Kontynuacja współpracy z ośrodkami pomocy społecznej z terenu powiatu limanowskiego w ramach Partnerstwa na Rzecz Aktywizacji Społecznej i Zawodowej Osób Bezrobotnych z Terenu Powiatu Limanowskiego, ze szczególnym uwzględnieniem osób w trudnej sytuacji na rynku pracy, w tym osób młodych do 30 r.ż.</p>	opis działań